

gemeente

**HORST
A/D
MAAS**

Duurzaamheidsprogramma
Horst aan de Maas 2020 - 2050

**#WIJ GAAN
GROEN**

Duurzaamheidsprogramma
Horst aan de Maas 2020 - 2050

**#WIJ GAAN
GROEN**

**FASTGESTELD DOOR DE GEMEENTERAAD
OP 18 FEBRUARI 2020**

INHOUD

VOORWOORD	7
SAMENVATTING	9
1 DUURZAAMHEIDSDOELEN EN UITGANGSPUNTEN	13
1.1 Inleiding	13
1.2 Wat bedoelen we in Horst aan de Maas met duurzaamheid?	13
1.3 Van brede blik naar een duurzaamheidsprogramma met focus	16
1.4 Global Goals vertaald naar vier hoofddoelen voor duurzaamheid	17
1.5 Uitgangspunten van onze duurzaamheidsaanpak	18
2 SPEERPUNTEN VAN BELEID	21
2.1 Duurzaamheidsdoelen uitgewerkt in thema's	21
2.2 Energiebesparing	22
2.3 Energietransitie gebouwde omgeving	25
2.4 Grootchalige opwek duurzame energie	30
2.5 Energieneutrale gemeentelijke organisatie	34
2.6 Klimaatadaptatie	38
2.7 Afvalinzameling	43
2.8 Kringlooplandbouw	46
2.9 Biodiversiteit en natuurontwikkeling	52
3 ORGANISATIE EN UITVOERING	59
3.1 Interne organisatie	59
3.2 Monitoring	60
3.3 Communicatie & participatie	66
3.4 Financiën	68
3.5 Uitvoeringsprogramma 2020-2022	70
Infographic duurzaamheidsprogramma	80

Kids Climate Conference ► Horst aan de Maas oktober 2019

VOORWOORD

Dit 'Duurzaamheidsprogramma Horst aan de Maas' gaat uw en mijn toekomst bepalen. En wat nog veel belangrijker is: het gaat de toekomst van onze kinderen en hun kinderen bepalen. Ik besef dat deze constatering nogal wat druk legt op de inhoud van dit programma. Bovendien realiseer ik me dat die toekomst van veel meer factoren afhangt. En toch...#WijGaanGroen!

Ik ben er tot in mijn diepste vezels van overtuigd, dat die toekomst van Horst aan de Maas, van Nederland, ja, zelfs van de wereld, alleen maar gewaarborgd kan worden als we nú actie ondernemen. Ik moet denken aan het spreekwoord 'wie het kleine niet eert...' dat ik voor de gelegenheid vrij wil vertalen in 'als je het kleine niet doet, lukt ook het grote niet goed'. Een lokaal duurzaamheidsprogramma als noodzakelijke voorwaarde en onmisbare eerste stap, op weg naar een groter doel. Dus #WijGaanGroen!

Dit duurzaamheidsprogramma focust op vier lange termijn doelen voor 2050, die in een praktische 'Horst aan de Maas-stijl' zijn uitgewerkt in vele concrete actiepunten. Die actiepunten zullen regelmatig worden aangevuld op

basis van nieuwe inzichten, in overleg met inwoners en bedrijven. Minstens zo belangrijk is 'de manier waarop' we aan die doelen werken. Vanuit de kenmerkende aanpakmentaliteit van Horst aan de Maas, door samen te werken en verantwoordelijkheid te nemen. Door het mes aan meer kanten te laten snijden en 'penny wise, pound foolish' te vermijden. Door voorbeeldgedrag te tonen en de lusten en lasten eerlijk te verdelen.

Samen met inwoners en bedrijven willen wij als gemeente verder invulling geven aan deze duurzaamheidsdoelen. Wij doen dat met het verbindend credo #WijGaanGroen: 'Wij', omdat we het samen moeten doen. 'Gaan' omdat het een actief proces is en 'groen' omdat die kleur symbool staat voor het leven zelf.

Ik durf het aan om u één garantie te geven voor uw en mijn toekomst en voor die van onze kinderen. Het leven over 10, 20 of 30 jaar zal er behoorlijk anders uit zien dan nu. Er gaat echt flink wat veranderen. Hoe dan ook. Maar als we dat alleen constateren over 10, 20 of 30 jaar, dan zijn we te laat en hebben we de kans gemist om onze toekomst zelf te creëren. Dus daarom nu. Het kan niet anders. #WijGaanGroen!

Thijs Kuipers
Coördinerend wethouder Duurzaamheid

SAMENVATTING

DUURZAAMHEIDSPROGRAMMA HORST AAN DE MAAS 2020-2050

#WijGaanGroen

In Horst aan de Maas werken we al jaren aan verduurzaming. Voor het eerst ligt daar nu een beleidsstuk onder dat niet alleen onze acties, maar ook onze lange termijn doelen en onze strategie beschrijft. Onder het motto #WijGaanGroen kijken wij ver vooruit naar 2030 en 2050. In het uitvoeringsprogramma voor de jaren 2020-2022 staat wat we op de korte termijn gaan doen.

Focus op vier doelen

In dit duurzaamheidsprogramma is gekozen voor een focus op 4 lange termijn doelen

1. Klimaatneutraliteit: In 2050 stoten wij netto geen broeikasgassen meer uit.
2. In 2050 is onze gemeente klimaatbestendig en water robuust ingericht.
3. In 2050 hebben we een duurzaam gedreven, volledig circulaire economie.
4. Biodiversiteit: In 2030 hebben we een natuur-inclusieve economie. Het verlies aan biodiversiteit is omgebogen naar herstel.

Onze strategie voor een duurzame toekomst in 7 uitgangspunten

De volgende uitgangspunten beschrijven hoe wij onze duurzaamheidsdoelen willen realiseren.

1. Wij nemen onze verantwoordelijkheid en schuiven de rekening niet door.
2. Wij doen het samen.
3. Wij bewaken de sociale rechtvaardigheid.
4. We streven naar de meeste duurzaamheid per euro.
5. Wij geven het goede voorbeeld en communiceren daar over.
6. Wij zoeken actief naar meekoppel-kansen waarmee we meer doelen tegelijk kunnen realiseren.
7. Wij werken op basis van objectieve gegevens en hanteren bij onzekerheid het voorzorgsbeginsel.

De belangrijkste thema's

De vier hoofddoelen zijn in hoofdstuk 2 van dit duurzaamheidsprogramma uitgewerkt in acht thema's.

Alle thema's zijn op dezelfde manier uitgewerkt:

beschrijving van de rol van de gemeente Horst aan de Maas; beschrijving van het doel (droombeeld) voor 2050 en de strategie die de gemeente daarvoor gaat volgen; meer gedetailleerde doelen voor 2030 en concrete acties voor de periode 2020-2022. Verder staan bij elk thema risico's en kanttekeningen; de bestuurlijk en ambtelijk trekker; de samenwerkingspartners en de financiën.

Het voert te ver elk thema hier samen te vatten. Daarom is hieronder als voorbeeld één actiepoint per thema uitgelicht:

- **Energiebesparing:** versterken toezicht op energiebesparing bij bedrijven
- **Energietransitie gebouwde omgeving:** opstellen transitievisie warmte over alternatieven voor aardgas
- **Grootschalige opwek:** opstellen lokaal Kader voor Opwekking Duurzame Energie (KODE)

- **Energie neutrale gemeentelijke organisatie:** opstellen actieprogramma energieneutraal 2025
- **Klimaatadaptatie:** risico-dialoog en vaststellen uitvoeringsagenda
- **Afvalinzameling:** bepaling visie op toekomst van het grondstoffenbeheer
- **Kringlooplandbouw:** onderzoek naar verduurzaming pachtbeleid
- **Biodiversiteit:** toepassen van natuurwaardenkaart bij uitvoeringsprojecten

Het financiële plaatje

De gemeenteraad heeft al in 2018 besloten om deze collegeperiode 1 miljoen euro extra te investeren in duurzaamheidsmaatregelen. Met de vaststelling van dit duurzaamheidsprogramma komen deze middelen beschikbaar in de vorm van een reserve duurzaamheid. Voor de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma wordt

bijna € 600.000 gevraagd. Dat betekent dat er nog ruim € 400.000 beschikbaar is. Er is dus ruimte voor nieuwe maatregelen die bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelen en die voldoen aan de overige criteria die in dit duurzaamheidsprogramma zijn beschreven. Dit 'vrije' budget biedt flexibiliteit en slagkracht.

Voortgangsbewaking

De focus van dit duurzaamheidsprogramma ligt op actie en enthousiasme. Daarom is gekozen voor eenvoudige monitoring, waarbij we gebruik maken van bestaande instrumenten, zoals de landelijke klimaatmonitor, de klimaatstresstest en de natuurwaardenkaart. Het bewaken van de inhoud en voortgang per thema blijft de verantwoordelijkheid van de portefeuillehouder voor dat thema en de vakafdeling. De wethouder Duurzaamheid en de programmaleider Duurzaamheid hebben vooral een coördinerende rol.

Communicatie en participatie: #WijGaanGroen!

Horst aan de Maas is winnaar van de Greenleaf Award 2019. Dat is onder andere te danken aan de grote betrokkenheid van inwoners en bedrijven bij het thema duurzaamheid. In onze communicatie- en participatiestrategie sluiten we daarop aan. We willen

informerende, inspirerende, de dialoog bevorderende en initiatieven van onderop stimulerende. Daarmee moedigen we een gezamenlijke 'beweging' aan. Het motto daarbij is #WijGaanGroen. Want dat geeft precies de kern van onze communicatie- en participatie-strategie weer: de hashtag staat voor een frisse enthousiaste aanpak en geeft eenheid aan berichten via sociale media; 'wij' staat voor samenwerking; 'gaan' staat voor actie en beweging en 'groen' staat voor duurzaamheid. Vanuit het duurzaamheidsprogramma richten we ons op de brede, overkoepelende communicatie. Diverse inhoudelijke thema's (zoals klimaatadaptatie, visie veehouderij en energietransitie) kennen daarnaast hun eigen communicatietraject. Uiteraard zorgen we voor aansluiting met de overkoepelende communicatiestrategie.

Conclusie

Ons doel is een klimaatneutraal, klimaatbestendig, circulair en natuur-inclusief Horst aan de Maas in 2050. We zitten daarvoor op de goede weg, maar er is nog een lange weg te gaan voordat we deze stip op de horizon bereiken. We gaan ervoor zorgen dat onderweg iedereen 'aan boord' blijft, want alleen dan zijn de veranderingen ook écht duurzaam. Kortom: #WijGaanGroen!

1 DUURZAAMHEIDSDOELEN EN UITGANGSPUNTEN

1.1 Inleiding

Duurzaamheid staat prominent op de maatschappelijke en politieke agenda. Er is in Horst aan de Maas een breed gedeeld gevoel van urgentie én van ambitie. In het coalitieakkoord 2018-2022 “Krachtig Horst aan de Maas, Gezonde blik op de toekomst” wordt een duurzaamheidsprogramma aangekondigd waarin een breed scala aan onderwerpen een plek krijgt. Dat programma ligt nu voor u. Alle belangrijke thema’s zijn hierin samengebracht onder één overkoepelende paraplu. We kijken in dit stuk ver vooruit naar 2030 en 2050. Daarnaast is er een uitvoeringsprogramma voor de periode 2020-2022 met de stappen die we op de korte termijn gaan zetten. En dat alles onder het motto #WijGaanGroen!

De ambities in dit beleid volgen uit het coalitie-akkoord en uit landelijke ontwikkelingen, zoals het klimaatakkoord. Voor het vervolg, de uitvoeringsfase, zoeken wij als gemeente nadrukkelijk de samenwerking met onze inwoners, bedrijven en andere partners. Want voor bijna alle duurzaamheidsthema’s geldt: alleen lukt het niet, maar samen maken we het verschil. Ook regionaal zoeken we de samenwerking. De acht gemeenten in Noord-Limburg gaan gezamenlijk aan de slag met de regionale investeringsagenda ‘Gezondste Regio’. Duurzaamheid is een belangrijk onderdeel van deze investeringsagenda. Zo zijn verduurzaming van de glastuinbouw, kringloop-landbouw, duurzame mobiliteit en een regionale energie-strategie allemaal aangewezen als ‘icoonprojecten’: urgente projecten met een meervoudig doel.

Dit duurzaamheidsprogramma is de opvolger van het Actieplan Duurzaamheid 2014-2018, dat op initiatief van de gemeenteraad is opgesteld. De uitvoering van dat Actieplan heeft geleid tot vele goede initiatieven en maatregelen. Met als kroon op het werk de toekenning van de Europese Green Leaf Award. Die erkenning kreeg Horst aan de Maas vanwege de grote rol die inwoners spelen bij duurzaamheidsinitiatieven. Het toont aan dat we op de goede weg zijn. Tegelijk is het een aanmoediging om door te gaan, want we staan pas aan het begin van onze route.

1.2 Wat bedoelen we in Horst aan de Maas met duurzaamheid?

Duurzaamheid kent vele invalshoeken. In Horst aan de Maas hanteren wij van oudsher een brede opvatting van het begrip duurzaamheid. Dat was al zo in het Actieplan Duurzaamheid 2014-2018 en dat blijft zo in dit nieuwe duurzaamheidsprogramma. We sluiten aan bij de definitie van de Verenigde Naties uit 1987: “Duurzame ontwikkeling komt tegemoet aan de behoeften van het heden zonder de mogelijkheden van de toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen”.

Het schema hierna maakt duidelijk wat er in Horst aan de Maas allemaal onder de ‘paraplu’ van het begrip duurzaamheid valt. Het is bedoeld om een totaalbeeld te schetsen. Uit de illustratie blijkt hoe het begrip duurzaamheid in de loop der tijd is verbreed. Het begon ooit met regels om geluidsoverlast en stank te voorkomen: de Hinderwet. Hier werden steeds meer milieuaspecten aan toegevoegd, zoals bodembescherming en afval-scheiding. In de volgende fase werd er niet meer alleen naar milieu-effecten (planet) gekeken, maar was er ook aandacht voor de sociale en de economische kant van duurzaamheid (people en profit). Vervolgens stelde de Verenigde Naties 17 duurzame ontwikkelingsdoelen vast, waardoor duurzaamheid een nog breder begrip werd. Men kan dit brede begrip op meer manieren onderverdelen: vanuit inhoudelijke thema’s (zoals het thema energie), vanuit doelgroepen (zoals de doelgroep woningeigenaren), of via een gebiedsgerichte indeling (zoals ‘openbare ruimte’ en ‘woonwijken’). In de praktijk gebruiken we alle drie deze indelingen. Het schema eindigt met een overzicht van de onderwerpen waar de gemeente op dit moment mee bezig is, die onder de brede paraplu van duurzaamheid vallen. Het bevat onderwerpen waar de gemeente al jaren aan werkt, maar ook thema’s die relatief nieuw zijn. Deze voorbeelden geven een beeld van de vele terreinen waarop de gemeente aan duurzaamheid werkt.

DUURZAAMHEID

TRADITIONELE MILIEU-
ASPECTEN (1875-1993)

BODEMBESCHERMING

LUCHTEMISSIES

GELUIDSHINDER

“P.P.P.” EN “M.V.O.” (VANAF 1994)

VERBREIDING VAN ALLEEN ‘MILIEU’ NAAR PEOPLE,

THEMA'S UIT ACTIE-PLAN
DUURZAAMHEID
HORST AAN DE MAAS 2014-2018

DUURZAAM BOUWEN EN WONEN

DUURZAAM ONDERNEMEN

VN DOELEN
DUURZAAMHEID 2018

‘GLOBAL GOALS’ 17 DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN

ACTUELE DUURZAAMHEIDS-
THEMA'S IN
HORST AAN DE MAAS 2019

DUURZAME
MOBILITEIT

ENERGIE TRANSITIE

DUURZAME
RUIMTELIJKE
ORDENING

WARMTE
TRANSITIE

DOELGROEPEN
DUURZAAMHEIDSBELEID

INWONERS
ALGEMEEN

WONING-
EIGENAREN

AUTOBEZITTERS

BEDRIJVEN
ALGEMEEN

RUIMTELIJKE INSTEEL
DUURZAAMHEIDSBELEID
(GEBIEDEN)

WOONWIJKEN & KERNEN

OPENBARE RUIMTE

BEDRIJVEN-
TERREINEN

CONCRETE
VOORBEELDPROJECTEN
IN BREDE ZIN 2019

SUBSIDIE VOOR
MAATWERKADVIES,
ENERGIEBESPARING WONINGEN

AFKOPELADVIES EN
SUBSIDIE VOOR WONINGEN

GEZONDSTE REGIO 2025

KLIAMAATSTRESSTEST

TRENDSPORTAL

UITBREIDEN NETWERK
E-LAADPALEN

GELUIDSANERING LANGS
SPOORLIJNEN

INFORMATIEPLICHT
ENERGIEBESPARING
BEDRIJVEN

DUURZAAM INKOPEN EN
SOCIAL RETURN

#WijGaanGroen

EXTERNE VEILIGHEID

AFVALSCHEIDING

GEURHINDER

LICHTHINDER

OVERIG

PLANET, PROFIT EN MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

DUURZAAM GEZOND

VOORBEELDROL GEMEENTE (DUURZAME OVERHEID)

VASTGESTELD DOOR DE VERENIGDE NATIES

GROOTSCHALIGE OPWEK
DUURZAME ENERGIE

STIKSTOF EMISSIES

BIJ-VRIENDELIJK-INRICHTEN
OPENBARE RUIMTES

OVERIG

AGRARISCHE
BEDRIJVEN

INSTELLINGEN

SCHOLEN-ONDERWIJS

GEMEENTELIJKE
ORGANISATIE

OVERIG

AGRARISCH BUITENGEBIED

OPPERVLAKTE WATER

RECREATIEGEBIEDEN

NATUUR

VERDUURZAMEN GEMEENTELIJKE
ACCOMMODATIES

OPSTELLEN VISIE VEEHOUDERIJ

REGIONALE ENERGIE
STRATEGIE (RES)

BODEMKWALITEITSKAART
UITBREIDEN MET PFAS

ORGANISATIE VAN ‘GREUNE
MERT’ DUURZAAMHEIDS-MARKT

DIGITALE NIEUWSBRIEF
DUURZAAMHEID GEMEENTE

STIMULEREN WANDELEN
EN FIETSEN

MAASGAARD PROJECTEN

ECOLOGISCH BERMBEHEER

PREVENTIE ZWERFAFVAL

SUBSIDIE AAN IVN EN STICHTING
NATUUR EN JEUGD

KIDS CLIMATE CONFERENCE

OVERIG

DIT SCHEMA MAAKT DUIDELIJK WAT ER IN HORST AAN DE MAAS ONDER DE “PARAPLU” VAN HET BREDE BEGRIIP DUURZAAMHEID VALT. HET LAAT OOK ZIEN HOE HET BEGRIIP IN DE LOOP DER TIJD IS VERBREED. DAT ER EEN ONDERVERDELING MOGELIJK IS IN DOELGROEPEN/ THEMA'S EN GEBIEDEN. EN ER WORDEN CONCRETE VOORBEELDPROJECTEN GENOEMD.

1.3 Van brede blik naar een duurzaamheidsprogramma met focus

Uit de vorige paragraaf blijkt dat duurzaamheid een breed begrip is, dat in bijna alle werkvelden van de gemeente terug komt. Voor veel van deze werkvelden is al beleid vastgesteld en zijn er uitvoerings- of onderhoudsprogramma's. Om dubbel werk te voorkomen en om de omvang van dit duurzaamheidsprogramma beperkt en overzichtelijk te houden, brengen we focus aan.

Om te bepalen op welke thema's het duurzaamheidsprogramma moet focussen, is gebruik gemaakt van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties, ook wel bekend als de "Global Goals" (2015).

Uit de zeventien Global Goals is een selectie gemaakt, op basis van drie criteria:

- 1. Is het een doel waar de gemeente nog geen beleidsprogramma voor heeft? We willen geen dingen dubbel doen. En met veel van de Global Goals is de gemeente al actief bezig. Bijvoorbeeld in het sociaal domein (armoedebeleid, onderwijs, welzijn), het economisch beleid (industrie en innovatie) of het ruimtelijk beleid (infrastructuur, mobiliteit / trendsportal, onderhoudsplan openbaar groen).
- 2. Kunnen we als gemeente wezenlijk invloed uitoefenen op het halen van dit doel? We willen resultaatgericht werken. Daarom kiezen we voor doelen waarbij de gemeente een duidelijke taak of rol heeft, zodat we écht wat kunnen bereiken.

- 3. Sluit het doel aan op de prioriteiten en afspraken uit het college-akkoord en het coalitieprogramma van Horst aan de Maas? Het college-akkoord is ambitieus op het gebied van duurzaamheid. We leggen de komende drie jaar de focus op het realiseren van die ambities.

Dit heeft geleid tot een keuze voor vier Global Goals. In de volgende paragraaf worden deze toegelicht en vertaald naar hoofddoelen voor het duurzaamheidsprogramma van Horst aan de Maas. Dit betekent nadrukkelijk niet dat de andere Global Goals minder belangrijk zijn, daar ligt alleen in dit duurzaamheidsprogramma niet de focus.

1.4 Global Goals vertaald naar vier hoofddoelen voor duurzaamheid

Uit de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn er vier geselecteerd, waarop we ons met dit duurzaamheidsprogramma richten. Deze vier worden hieronder toegelicht. Daarna worden ze 'vertaald' naar vier hoofddoelen van het duurzaamheidsbeleid van Horst aan de Maas.

GLOBAL GOAL	TOELICHTING
	Het doel 'betaalbare en duurzame energie' gaat over de energietransitie. Dat is de omschakeling van fossiele energie (zoals aardgas) naar duurzame energie op een sociaal rechtvaardige en voor iedereen betaalbare manier. Het gebruik van duurzame energie leidt tot minder uitstoot van broeikasgassen en daarmee is de link gelegd naar het volgende doel 'klimaatactie'.
	Het doel 'klimaatactie' gaat zowel over het klimaatbestendig maken van de gemeente (klimaatadaptatie), als over het voorkomen van verdere klimaatverandering door minder broeikasgas uit te stoten (klimaatmitigatie; afspraken uit het akkoord van Parijs).
	Het doel 'verantwoorde consumptie en productie' gaat over de circulaire economie: hoe komen we van een wegwerp-economie waarin grondstoffen opraken naar een circulair systeem van productie en consumptie. Voor een agrarische gemeente als Horst aan de Maas is moderne kringlooplandbouw relevant: het slim koppelen van plantaardige en dierlijke productie tot een landbouwsysteem dat past in een gezond ecologisch systeem. Wat meteen de link is naar het volgende doel 'leven op het land'.
	De doelstelling 'leven op het land' gaat over behoud van bodemkwaliteit, bescherming van de biodiversiteit en het integreren van de waarden van ecosystemen en biodiversiteit in lokale planning. Behoud en bescherming van biodiversiteit is een belangrijk thema in het coalitie-akkoord van Horst aan de Maas.

Op basis van deze vier Global Goals kiezen we de volgende vier hoofddoelen voor het duurzaamheidsprogramma van Horst aan de Maas. Dit zijn onze speerpunten voor de komende vier jaar. Alle acties die in ons uitvoeringsprogramma staan, dragen bij aan de realisatie van deze doelen.

HOOFDDOELEN DUURZAAMHEIDSBELEID HORST AAN DE MAAS

1. KLIMAATNEUTRALITEIT

Wij beperken de uitstoot van broeikasgassen om verdere opwarming van de aarde te voorkomen. De energietransitie is onderdeel van onze aanpak om klimaatneutraal te worden. In 2050 stoten wij netto geen broeikasgassen meer uit en daarmee zijn we klimaatneutraal.

2. KLIMAATBESTENDIGHEID

Wij treffen maatregelen tegen de negatieve effecten van het veranderend klimaat. Daardoor verbeteren wij het leefklimaat. In 2050 is onze gemeente volledig klimaatbestendig.

3. CIRCULARITEIT

Wij werken toe naar een circulaire economie. Wij maximaliseren hergebruik en wij sluiten kringlopen, zowel voor technische materialen als voor materiaal van biologische oorsprong. Het streven naar een moderne kringlooplandbouw valt ook onder circulariteit. Wij maken onze voedselproductie en overige agrarische bedrijvigheid toekomstbestendig, zowel in ecologisch als in sociaal en economisch opzicht. In 2050 hebben we een duurzaam gedreven, volledig circulaire economie.

4. BIODIVERSITEIT

Wij werken toe naar een natuurinclusieve economie. In al onze beslissingen wegen we de gevolgen voor de natuur en de biodiversiteit mee. We brengen het verlies aan biodiversiteit in Horst aan de Maas tot stilstand en zetten actief in op het beschermen en versterken van de verscheidenheid aan plant- en diersoorten die leven in Horst aan de Maas.

Onder duurzaamheid kunnen nog veel meer onderwerpen geschaard worden. Dat is al eerder toegelicht. Via de gekozen hoofddoelen wordt indirect ook aan andere thema's gewerkt. Denk hierbij aan luchtkwaliteit, asbestsanering of verkeerslawaaï. Bijvoorbeeld: als we -om klimaatneutraal te worden- overgaan op elektrische of waterstof-auto's dan neemt daardoor tegelijk de luchtvervuiling en het verkeerslawaaï af. En als -in het kader van de energietransitie- de daken van woningen of bedrijven beter geïsoleerd worden, is het logisch om dat te combineren met sanering van eventueel aanwezig asbest. Het slim combineren van dit soort zaken komt terug in onze uitgangspunten, die in de volgende paragraaf worden beschreven.

1.5 Uitgangspunten van onze duurzaamheidsaanpak

Bij het werken aan de duurzaamheidsdoelen, hanteert de gemeente Horst aan de Maas de volgende uitgangspunten.

1 – Wij nemen onze verantwoordelijkheid

Bij alle besluiten en vraagstukken waar de gemeente voor staat, is duurzaamheid onderdeel van het afwegingskader. Wij nemen onze verantwoordelijkheid en schuiven de

rekening niet door naar andere mensen, naar andere gebieden of naar volgende generaties. Wij zorgen ervoor dat toekomstige generaties over dezelfde mogelijkheden beschikken om in hun behoeften te voorzien als wij.

2 – We doen het samen

Verduurzamen is een belang en een verantwoordelijkheid van ons allemaal. De overheid kan dit niet alleen. Samenwerking en inwonerparticipatie zijn de sleutels tot succes. We zoeken als gemeente actief die samenwerking op. Op lokaal niveau met onze inwoners, ondernemers en organisaties. Op regionaal en nationaal niveau met bovenlokale partners en mede-overheden. We kijken ook over de grens. Via het Greenleaf-netwerk wisselen we kennis uit met andere Greenleaf-winnaars die elk op hun manier koploper zijn in duurzaamheid. Maar de nadruk ligt op lokale samenwerking. Er zijn in Horst aan de Maas al veel duurzame initiatieven en projecten 'van onderop' ontstaan. Wij benaderen deze met een positieve grondhouding. We vertrouwen op de kracht van de initiatiefnemers. De gemeente biedt lokale initiatieven die aansluiten op onze duurzaamheidsdoelen ondersteuning, binnen de grenzen van het mogelijke.

3 – We bewaken de sociale rechtvaardigheid

We staan aan het begin van een verandertraject dat tientallen jaren gaat duren. Iedere inwoner krijgt ermee te maken. De veranderingen zullen in iedere woning te

merken zijn, tot achter de voordeur. Men gaat bijvoorbeeld anders koken door het afkoppelen van aardgas (energietransitie). Men past de tuin aan om wateroverlast te voorkomen (klimaatbestendigheid). Of men gaat anders rijden, misschien wel in een deelauto op waterstof (circulariteit). Maar deze veranderingen zijn pas écht duurzaam als ze op een sociaal rechtvaardige manier verlopen. Dat betekent dat alle inwoners mee kunnen doen. Ook de maatschappelijk kwetsbare groepen. Wij toetsen voortdurend of alle inwoners nog 'aan boord' zijn. Waar nodig sturen we aan op bijkomende maatregelen. Bijvoorbeeld om woonlasten betaalbaar te houden en energie-armoede en mobiliteits-armoede te voorkomen. Dit is overigens niet alleen de taak of bevoegdheid van de gemeente. We zijn hierin ook afhankelijk van andere partijen, zoals de rijksoverheid.

4 – We streven naar de meeste duurzaamheid per euro

Kostenefficiëntie is belangrijk. We willen met de middelen die we inzetten zoveel mogelijk bereiken. Dit betekent niet dat we altijd voor de goedkoopste maatregelen kiezen. Om te bepalen hoe we met onze euro's zoveel mogelijk duurzaamheid realiseren, hanteren we het principe van "total cost of ownership". Dat betekent dat we niet alleen naar de aanschafprijs kijken, maar ook naar de kosten voor gebruik en onderhoud tijdens de levensduur van een product of gebouw. Daarmee voorkomen we dat maatregelen die nu goedkoop lijken op de lange termijn veel duurder uitpakken. We hanteren ook het "geen spijt"-principe. Dat betekent dat we er voor zorgen dat beslissingen die we nu nemen, passen binnen onze strategie voor de lange termijn. Daardoor voorkomen we dat we een project of maatregel opnieuw moeten doen, omdat het de eerste keer niet goed genoeg is gebeurd. Bijvoorbeeld: niet bezuinigen op de dikte van isolatie, want dan moet men later waarschijnlijk nog een keer kosten maken voor na-isolatie.

5 – We geven het goede voorbeeld

Zelf het goede voorbeeld geven is een belangrijk uitgangspunt van ons duurzaamheidsbeleid. De gemeente doet al een heleboel dingen goed. Maar er liggen nog volop kansen om meer te doen. Die kansen willen wij pakken. Wij kunnen dat in stilte doen, maar het geven van het goede voorbeeld betekent ook: communiceren. Alleen als het voorbeeld gezien wordt, kun je er anderen mee inspireren, overtuigen of uitdagen. Daarom dragen wij actief uit wat we doen, waarom en hoe. We promoten ook de goede voorbeelden van inwoners en andere partijen waar we mee samenwerken. Want zoals het tweede uitgangspunt al zegt: we doen het samen!

Voorbeeldrol gemeente: op het dak van het gemeentehuis zat vroeger asbest, nu liggen er zonnepanelen

6 – Wij zoeken actief naar meekoppel-kansen

Bij elk project dat we uitvoeren, zoeken we actief naar meekoppel-kansen. We willen geen maatregelen meer nemen die maar één doel dienen, maar streven ernaar om in elk project op meer beleidsterreinen winst te halen. Bijvoorbeeld bij de dakrenovatie van een gemeentelijke accommodatie: isolatie verbeteren, asbest saneren en zonnepanelen plaatsen. Of bij inrichting openbaar groen: aanleg van waterbekken om wateroverlast te voorkomen en tegelijk de biodiversiteit versterken. Of bij de aanpassing van een woning in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning het aanrecht rolstoeltoegankelijk maken en direct overgaan van koken op aardgas naar elektrisch koken.

7 – We werken op basis van objectieve gegevens en hanteren het voorzorgsbeginsel

Het maatschappelijk debat over duurzaamheid is soms gepolariseerd. Met name over het klimaatbeleid. Wij gaan in ons duurzaamheidsbeleid uit van objectieve informatie, gebaseerd op wetenschappelijke consensus. Daarnaast hanteren wij het voorzorgsbeginsel, bekend vanuit milieuregelgeving over gevaarlijke stoffen. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat we niet pas in actie komen bij 100% zekerheid over de noodzaak, maar dat we bij sterke aanwijzingen voor ernstige nadelige effecten op het milieu al beschermende maatregelen treffen.

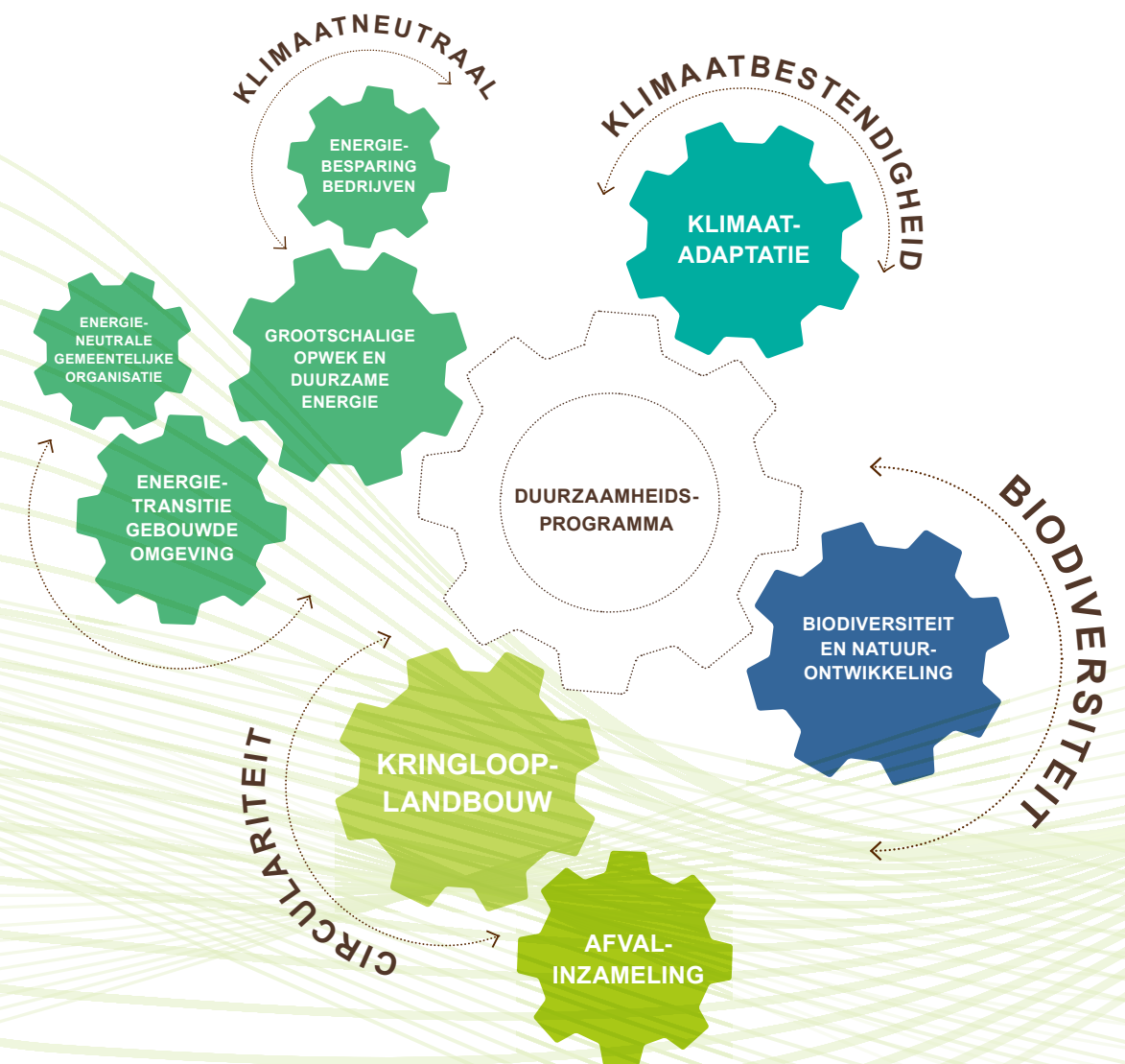

**Duurzaamheids
programma** ►
coalitieperiode 2018-2022

2 DE SPEERPUNTEN VAN BELEID

2.1 Duurzaamheidsdoelen uitgewerkt in thema's

De vier hoofddoelen van ons duurzaamheidsbeleid zijn klimaatneutraliteit, klimaatbestendigheid, circulariteit en biodiversiteit. Deze worden in dit hoofdstuk verder uitgewerkt in acht thema's:

Alle thema's worden volgens een vaste opzet uitgediept. We kijken daarbij vooruit naar 2030 en 2050 omdat dat in het landelijke beleid belangrijke jaren zijn waarvoor concrete doelen gelden. Bij de uitvoering ligt de nadruk op maatregelen voor de coalitieperiode 2018-2022. De maatregelen zijn in dit hoofdstuk dus per thema ingedeeld. Aan het einde van het volgende hoofdstuk worden alle maatregelen samengevoegd tot één uitvoeringsprogramma.

2.2 Energiebesparing

Energiebesparing is het eerste thema van het hoofddoel 'klimaatneutraliteit'. In een klimaatneutraal Horst aan de Maas wordt alleen nog duurzaam opgewekte energie gebruikt. Dat is een grote uitdaging die we kleiner kunnen maken door energie te besparen. Daarom is energiebesparing het eerste thema dat hier wordt uitgewerkt. Er is ook een economisch argument om energie te besparen: energiegebruik kost geld. Met name het gebruik van aardgas wordt waarschijnlijk steeds duurder. Dus ook uit financieel oogpunt is het slim om zoveel mogelijk energie te besparen.

Rol van de gemeente bij energiebesparing

De gemeente heeft drie verschillende rollen rond energiebesparing:

1. De gemeente houdt toezicht op energieverbruik en energiebesparing bij bedrijven. Dit is een wettelijke taak die wordt uitgevoerd door de regionale uitvoeringsdienst (RUD, zie kader). De RUD stelt vergunningen op en controleert de (energie)regels waar bedrijven zich aan moeten houden. De RUD Noord-Limburg heeft de afgelopen jaren ook gekozen voor een adviserende rol richting bedrijven.
2. Een andere doelgroep voor energiebesparing zijn de eigenaren van woningen of woningbezitters. De gemeente heeft richting eigenaren van woningen vooral een stimulerende rol. We geven voorlichting (bijvoorbeeld via deelname aan de Duurzame Huizenroute) en in beperkte mate ook subsidie (via de stimuleringsmaatregelen voor wonen). Deze stimulerende rol gaat in de toekomst veranderen naar een regierol. Dit wordt verder uitgewerkt bij het thema 'energietransitie gebouwde omgeving'.
3. De gemeente heeft uiteraard ook een voorbeeldrol ten aanzien van energiebesparing. Dit komt terug bij het thema 'gemeentelijke organisatie energieneutraal'. Kortom: energiebesparing bij woningen en binnen de gemeentelijke organisatie worden bij andere thema's uitgewerkt. Daarom ligt in het vervolg van deze paragraaf de nadruk op energiebesparing bij bedrijven.

Doelen voor 2050 ('de droom')

In 2050 gebruiken bedrijven in Horst aan de Maas voor 100% duurzaam opgewekte warmte en elektriciteit. Energiebesparing heeft een forse bijdrage geleverd aan het halen van dit doel. De transitie is soepel verlopen. Ondernemers en instellingen uit Horst aan de Maas hebben de noodzaak om energie te besparen en van het aardgas af te gaan aangegrepen als een kans om te innoveren.

Strategie richting 2050

De gemeente stimuleert het halen van de doelen voor 2050 door enerzijds bedrijven die voorop lopen de erkenning te geven die ze verdienen en zoveel mogelijk steun te bieden en anderzijds door het actief aansporen van achterblijvers. De RUD is de belangrijkste uitvoerder voor deze strategie. Op de korte termijn ligt de focus op de wettelijke taken van de RUD, want daar is een inhaalslag nodig. Dat blijkt uit het concept-Plan van Aanpak Energie dat de Werkgroep Energie van de RUD heeft opgesteld en dat in 2020 zal worden vastgesteld. Het plan beschrijft dat in ongeveer 90% van de vergunningen geen adequate energievoorschriften zijn opgenomen. En van de bedrijven die onder de Energie-Efficiëntie Directive vallen (zie toelichting in kader), heeft 80% geen goedgekeurde energie-audit. Daarom legt de RUD op de korte termijn de focus op een inhaalslag rond deze wettelijke taken. In het conceptplan staat het voornemen dat energie een

vast onderdeel wordt in elke nieuwe milieuvergunning. En dat energie wordt toegevoegd aan de basistaken bij elke milieucontrole. Het concept plan maakt ook duidelijk dat hiervoor een versterking van de energie-inzet van de RUD nodig is. Nadat deze achterstand is ingelopen, ontstaat er ruimte om ook speciale energieprojecten uit te voeren, waarbij bijvoorbeeld de focus wordt gelegd op een bepaalde bedrijfstak. Tot slot is onze strategie om de energiewerkzaamheden van de RUD naadloos te laten aansluiten op andere energie-aanpakken. Daarom is de RUD vertegenwoordigd in de werkgroep energiebesparing van de Regionale Energie Strategie (RES), die een gezamenlijke energiebesparingsaanpak uitwerkt.

Doelen voor 2030

1. In 2030 is het toezicht op bedrijven op het gebied van energie zo ingericht dat aantoonbare koplopers worden beloond door minder toezicht en dat bedrijven die achterblijven door intensiever toezicht worden aangespoord om te versnellen.
2. Vóór 2030 hebben alle vergunningplichtige bedrijven uit Horst aan de Maas een vergunning met actuele energievoorschriften.
3. Vóór 2030 voldoen alle bedrijven in Horst aan de Maas aan de wettelijke regels rondom energie, energiebesparing en de informatieplicht over energie.

4. Vóór 2030 heeft de gemeente inzicht in het energieverbruik van alle bedrijven waarvoor zij het bevoegd gezag is.
5. Vóór 2030 hebben alle bedrijven in Horst aan de Maas die daartoe wettelijk verplicht zijn alle energiebesparingsmaatregelen genomen die ze binnen 5 jaar terugverdiend hebben.

Maatregelen 2020-2022

1. In 2020 stelt de RUD het Plan van Aanpak Energie vast. Vervolgens wordt dit uitgevoerd. De focus ligt hierbij op het wegwerken van achterstanden in de VTH-taken energie.
2. De RUD neemt deel aan de werkgroep energiebesparing van de RES-samenwerking. Daar wordt in 2020 een brede aanpak voor energiebesparing uitgewerkt, zowel gericht op bedrijven als op woningen.
3. In 2020 heeft de RUD in beeld welke bedrijven uit Horst aan de Maas onder de landelijke informatieplicht energiebesparing vallen. Vervolgens stelt de RUD een toezichtsplan op voor bedrijven die onder de informatieplicht vallen, maar zich nog niet gemeld hebben. Dit plan wordt in 2020-2021 uitgevoerd, zodat eind 2021 alle bedrijven uit Horst aan de Maas die onder informatieplicht vallen, hieraan voldaan hebben.

ENERGIEBESPARINGS- EN INFORMATIEPLICHT VOOR BEDRIJVEN

Bedrijven die volgens de Wet Milieubeheer een 'inrichting' zijn en die per jaar meer gebruiken dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas moeten voldoen aan de energiebesparingsplicht. Dit schrijft het Activiteitenbesluit, artikel 2.15 voor. Zij zijn **verplicht** om alle energiebesparende maatregelen te nemen die ze binnen 5 jaar kunnen terugverdiennen.

Voor inrichtingen die aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen geldt sinds 1 juli 2019 ook de informatieplicht energiebesparing. Dit betekent dat het bedrijf via een digitaal loket moet rapporteren welke energiebesparende maatregelen het heeft getroffen.

WAT DOET DE RUD?

De drie belangrijkste taken van de Regionale Uitvoeringsdienst zijn: 1. verlenen van vergunningen aan bedrijven, 2. controleren of bedrijven zich aan de milieuregels houden en 3. via handhaving ervoor zorgen dat bedrijven die de regels overtreden, zich alsnog aan de regels houden zodat onze leefomgeving wordt beschermd. Dit noemt men ook wel de 'VTH-taken': Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Vroeger voerde de gemeente Horst aan de Maas deze taken zelfstandig uit, maar in 2013 werd regionale samenwerking verplicht. Toen is de RUD Limburg-Noord opgericht: een samenwerking tussen alle 15 Noord- en Midden-Limburgse gemeenten en de Provincie Limburg. Binnen de RUD is een Werkgroep Energie actief, die bestaat uit toezichthouders met de specialisatie Energie.

- In 2020 wijst de gemeente ambtelijk iemand aan die verantwoordelijk wordt voor het thema energiebesparing bij bedrijven. Daardoor kan de gemeente het halen van energiebesparingsdoelen bij het lokale bedrijfsleven beter monitoren en meer inhoudelijke sturing geven aan de prioriteiten bij de uitvoering van de VTH-taken in Horst aan de Maas op het thema energie.
- In 2022 is tenminste 50% van de bedrijven die onder de informatieplicht en de EED*-plicht vallen gecontroleerd en is erop toegezien dat ze alle verplichte energiebesparingsmaatregelen genomen hebben. Dat wil zeggen dat zij ten minste alle maatregelen hebben genomen die binnen 5 jaar kunnen worden terugverdiend.

WAT IS DE EED-PLICHT VOOR BEDRIJVEN?

Dit is een verplichting voor grotere bedrijven om een energie-audit op te stellen. Kort samengevat geldt de verplichting voor bedrijven met meer dan 250 werknemers of een jaaromzet van meer dan € 50 miljoen. Deze bedrijven moeten elke vier jaar een verslag indienen over hun energiegebruik. Het doel is om bedrijven en instellingen bewust te maken van hun energieverbruik én van de mogelijkheden om energie te besparen en te verduurzamen. De EED-plicht is een Europese afspraak, die voortkomt uit het Energie-Efficiëntie Directive.

Risico's en kanttekeningen

De RUD is de belangrijkste uitvoerder van bovenstaande maatregelen. Door bezuinigingen in het verleden is de capaciteit bij de RUD door maar zeer beperkt en er is een flinke achterstand op het thema energie. Er zijn bijvoorbeeld in ongeveer 90% van de vergunningen nog geen adequate energievoorschriften opgenomen. En van de bedrijven die onder de Energie-Efficiëntie Directive vallen (zie toelichting in kader), heeft 80% nog geen goedgekeurde energie-audit. Daarom legt de RUD op de korte termijn de focus op een inhaalslag rond deze wettelijke taken. Daarvoor is een (concept) plan van aanpak opgesteld. Daarin staat onder andere dat energie een vast onderdeel wordt in elke nieuwe milieuvergunning en dat energie wordt toegevoegd aan de basistaken bij elke milieucontrole. De RUD vraagt daarvoor uitbreiding van de capaciteit. Zie toelichting in de paragraaf 'financiën'. Een tweede kanttekening is dat de uitvoeringsplanning van de VTH-taken in Horst aan de Maas complex georganiseerd is. Dit maakt sturing op het halen van de hiervoor genoemde energiebesparingsdoelen en –

maatregelen ingewikkeld. Daarom is het aanwijzen van iemand die verantwoordelijk is voor de afstemming van de jaarplanning van de VTH-taken van de RUD met het energiebesparingsbeleid van de gemeente een essentiële maatregel voor de periode 2020-2022.

Bestuurlijk trekker

Bestuurlijk verantwoordelijk voor het toezicht op bedrijven is de wethouder Duurzaamheid, die tevens lid is van het dagelijks bestuur van de RUD.

Ambtelijk trekker

Team Omgeving is ambtelijk aanspreekpunt voor de RUD. Zoals aangekondigd bij de maatregelen zal er ambtelijk iemand worden aangewezen als trekker voor het thema energiebesparing bij bedrijven. Daardoor wordt de inhoudelijke aansturing van de RUD op het thema energie versterkt.

Samenwerkingspartners

- De RUD-partners
- De partners binnen de Regionale Energie Strategie (RES).
- Lokale bedrijven en ondernemersverenigingen, zoals O2 en de LLTB.

Financiën

Om de doelen voor 2022 en daarna te realiseren, is meer inhoudelijke sturing vanuit de gemeente op het thema energiebesparing bij bedrijven nodig. Werkzaamheden zijn:

- Het inhoudelijk volgen, toetsen en adviseren van de bestuurder over de energie-aanpak van de RUD en de energiebesparingsaanpak vanuit de RES, inclusief het bewaken van de afstemming tussen beiden;
- Deelname aan overleggen RUD Werkgroep Energie, vier keer per jaar;
- Communicatie vanuit gemeente naar bedrijven, bijvoorbeeld over energie-informatieplicht;
- Incidentele vragen van bedrijven beantwoorden.

Hiervoor wordt een personele inzet van 100 uur per jaar geraamd. Dit is nog geen onderdeel van de reguliere taken en zal daarom als managementvraagstuk aan het directieteam worden voorgelegd.

Voor het uitvoeren van het Plan van Aanpak Energie zal de RUD waarschijnlijk met een financiële vraag richting de gemeente komen. De exacte financiële vraag is nog niet bekend, maar de vraag kan deels gedekt worden uit de € 300.000 die al is toegevoegd aan het budget voor toezicht en handhaving. Structurele kosten voor VTH-taken komen niet ten laste van het duurzaamheidsbudget.

2.3 Energietransitie gebouwde omgeving

Om klimaatneutraal te worden is behalve energiebesparing ook een energietransitie nodig. Dat wil zeggen: stoppen met het gebruik van fossiele energie en overgaan op hernieuwbare energie, zoals warmte uit de bodem en elektriciteit van zon en wind. In deze paragraaf gaat het over de energietransitie in de 'gebouwde omgeving'. Dat begrip vraagt om een afbakening. Men kan het breed opvatten en dan hoort alles wat door de mens gemaakt is erbij: de gebouwde omgeving is dan het tegenovergestelde van de natuur.

Maar het landelijk klimaatakkoord heeft een minder brede definitie. Onder de 'sectortafel Gebouwde omgeving' van het klimaatakkoord vallen alleen gebouwen: woningen, maatschappelijk vastgoed (scholen en ziekenhuizen) en klein commercieel vastgoed (zoals winkels en bedrijven die in een woonkern liggen). Agrarische bedrijven horen er niet bij, want die vallen onder de sectortafel Landbouw en landgebruik. Grote industriële bedrijven horen er ook niet bij, want die vallen onder de sectortafel Industrie. Dat soort grote industriële bedrijven

zijn er in Horst aan de Maas overigens niet. In dit duurzaamheidsprogramma sluiten we voor de afbakening van het begrip gebouwde omgeving aan bij de concept-uitgangspunten van de Regionale Energie Strategie: we focussen op het verduurzamen van de energievoorziening van alle gebouwen (woningen, maatschappelijk vastgoed en bedrijfsgebouwen) in Horst aan de Maas inclusief de glastuinbouw. De glastuinbouw nemen we ook mee, omdat we koppelkansen willen onderzoeken.

ENERGIETRANSITIE IN DE GLASTUINBOUW

De energietransitie in de glastuinbouw is door de sector zelf opgepakt. Dit loopt via meerjarenafspraken met de rijksoverheid en het innovatie-programma 'Kas als Energiebron'. In Horst aan de Maas is de LLTB hiermee bezig en kennen we diverse koploperbedrijven met name in glastuinbouwgebied Californië. Als gemeente staan we positief tegenover de activiteiten van de sector en waar mogelijk denken wij mee. Op dit moment zijn we bijvoorbeeld betrokken bij overleg om de onzekerheid over de toekomst van de geothermische bronnen in Californië te doorbreken. En in het samenwerkingsverband van de Regionale Energie Strategie willen we koppelkansen met de glastuinbouw en de rest van de gebouwde omgeving gaan onderzoeken. Maar de sector zelf is, samen met de rijksoverheid, 'in the lead' om de glastuinbouw CO2-neutraal en duurzaam te maken.

Voor de energietransitie in onze gebouwde omgeving zijn drie maatregelen nodig:

- 1. Warmtetransitie: gebouwen schakelen over op een duurzame bron van warmte en stoppen met het gebruik van aardgas voor koken en verwarming.
- 2. Kleinschalige opwek: gebouwen wekken zoveel mogelijk van de energie die ze gebruiken zelf duurzaam op. Bijvoorbeeld met zonnepanelen voor elektriciteit of een zonneboiler voor warm water.
- 3. Energiebesparing: de laatste en misschien wel de belangrijkste. Energiebesparing door het beter isoleren van gebouwen. Hoe minder warmte er nodig is, hoe makkelijker het is om die warmte duurzaam te produceren.

De energietransitie van de gebouwde omgeving wordt ook wel “de grote verbouwing van Nederland” genoemd. Want er moeten zo’n 6 miljoen bestaande woningen en 1 miljoen andere gebouwen worden aangepast voor 2050. Voor Horst aan de Maas komt dat neer op ruim 600 woningen per jaar. Een gebiedsgerichte aanpak biedt koppelkansen. Niet alleen tussen woonwijken en bedrijven, maar ook koppelkansen met andere thema’s zoals klimaatadaptatie, verkeer en sociale cohesie.

Rol van de gemeente

Het landelijke klimaatakkoord stelt dat de gemeente een cruciale rol heeft bij de energietransitie van de gebouwde omgeving. Want het is de taak van de gemeente om een goed communicatie- en participatietraject te organiseren om de omgeving te betrekken bij het maken en uitvoeren van transitieplannen. Dat vraagt om lokaal maatwerk per gemeente, per dorpskern of zelfs per wijk. Goede invulling van deze rol vraagt op termijn waarschijnlijk om extra juridische bevoegdheden voor de gemeente. Dat wordt de komende jaren bij de verdere uitwerking van het klimaatakkoord op landelijk niveau verder ingevuld.

Doelen 2050 (‘de droom’)

- In 2050 is het woongenot van de inwoners van Horst aan de Maas gestegen, want de uitvoering van de energietransitie is slim gecombineerd met andere verbeterpunten in de woning en in de wijk. Inwoners en bedrijven waren actief betrokken bij het maken van de plannen, daardoor werden koppelkansen duidelijk en is maatwerk geleverd per gebouw, op straatniveau en op wijkniveau. Gevolg: mensen wonen en werken comfortabeler; inwoners en bedrijven waarderen hun wijk meer en de sociale cohesie is nog steeds hoog.
- De transitie naar 100% duurzame energie is op een eerlijke en voor iedereen betaalbare manier verlopen, doordat het uitgangspunt woonlastenneutraliteit voor bewoners is toegepast. Ook de financiële consequenties voor bedrijven waren te overzien en acceptabel.

- Bijna alle woningen in Horst aan de Maas zijn in 2050 energieneutraal wat betreft elektriciteit: ze wekken zelf evenveel elektriciteit op als ze gebruiken. Dat komt door toename van de kleinschalige duurzame opwek bij woningen, die mede door technische innovaties een vlucht heeft genomen.
- Er zijn slimme en door alle partijen gedragen combinaties gemaakt tussen woningen en bedrijven om vraag, aanbod en opslag van duurzame warmte en elektriciteit op elkaar af te stemmen in lokale netwerken.
- De warmte- en elektriciteitsvoorziening is robuust met 100% leveringszekerheid.

Strategie richting 2050

Voor **warmte**:

- We kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak, omdat daardoor koppelkansen benut kunnen worden. Samen met inwoners, bedrijven en andere partijen in een gebied brengen we vooraf de koppelkansen in beeld
Bijvoorbeeld:
 - een wijk van het aardgas afhalen;
 - de woningen beter isoleren;
 - wateroverlast voorkomen door een waterberging aan te leggen;
 - de waterberging zo aanleggen dat deze in droge tijden tevens dienst doet als trapveldje;
 - een verkeersprobleem oplossen en hittestress voorkomen door meer bomen te planten.
- Als eerste richten we ons op wijken waar draagvlak is en liefst ook een bestaand samenwerkingsverband van inwoners. Bijvoorbeeld Kronenberg.
- De gebiedsgerichte, integrale aanpak wordt in de toekomst een onderdeel van de gemeentelijke woonvisie.

Voor **kleinschalige opwek**:

- Op de korte termijn richten we ons op de stimulering van zonne-energie bij bedrijven, omdat zij de grootste daken beschikbaar hebben.
- Op de langere termijn beschouwen wij kleinschalige opwek als een integraal onderdeel van de warmtetransitie: want een woning of een wijk afkoppelen van aardgas betekent dat er alternatieve installaties moeten komen. Het ligt voor de hand om dan te zoeken naar slimme combinaties met kleinschalige duurzame opwek van stroom of warmte.
- Wij gaan er vanuit dat installatie van kleinschalige opwek bij gebouwen landelijk via fiscale maatregelen wordt aangemoedigd. Wij zien hier geen financiële rol voor de gemeente.

Voor **energiebesparing**:

- Bij nieuwbouw volgen we de wettelijke normen. Die worden geleidelijk steeds verder aangescherpt. Vanaf 1 juli 2020 moet alle nieuwbouw voldoen aan de eisen voor bijna energieneutrale gebouwen (BENG). De BENG-eisen vervangen de Energieprestatiecoëfficiënt

- (EPC), die in 1995 werd ingevoerd. Op termijn zal de BENG-norm ook weer opgevolgd worden door een norm die stimuleert dat gebouwen netto energie leveren.
- Het afwegingskader nieuwbouw uit de structuurvisie wonen stimuleert duurzame nieuwbouw. Op 10 september 2019 heeft de gemeenteraad via een herziening van de structuurvisie vastgesteld dat een initiatiefnemer extra punten krijgt voor nieuwbouw van een woning die verder gaat dan de wettelijke eisen uit het Bouwbesluit. Deze punten zijn een voorwaarde voor het mogen toevoegen van een woning (in ‘kleine’ kernen), dan wel zorgen ervoor dat de kwaliteitsbijdrage van 40.000 euro niet hoeft te worden betaald (in de kernen Horst, Hegelsom, Meterik, Grubbenvorst, Sevenum).
 - Voor het stimuleren van energiebesparing bij bestaande woningen, wordt regionaal (in RES-verband) een aanpak ontwikkeld. Naar verwachting wordt de strategie daarbij dat de overheid iedereen, die zelf aan de slag gaat, met besparen en verduurzamen verder wil helpen. Op dit moment doen we dat in Horst aan de Maas al op twee manieren: via een subsidieregeling voor energie-adviezen voor bestaande woningen en door onze inwoners te attenderen op subsidiemogelijkheden. Maar ervaring elders leert dat het effect van een dergelijke ‘informerende’ aanpak beperkt is. In Gent in België is veel succes geboekt met een project waarbij energie-adviseurs van de gemeente de woningeigenaar praktisch helpen. Op verzoek van de eigenaar bezoekt een adviseur de woning, bijvoorbeeld als de eigenaar de woning beter wil isoleren. De woningeigenaar krijgt een breed en onafhankelijk advies en de adviseur regelt ook het vervolgtraject (bestek opstellen, offertes aanvragen, financieringsopties in beeld brengen). Deze ontzorgende aanpak lijkt de meest kansrijke strategie bij bestaande woningen. Want je helpt mensen op een moment dat het hen uitkomt -namelijk als ze zelf al plannen hebben met hun woning- om voor duurzame opties te kiezen. Welke rol de gemeente in

- deze strategie moet en kan spelen, vraagt nog verdere uitwerking.
- Op de langere termijn beschouwen wij energiebesparing bij bestaande woningen als een integraal onderdeel van de warmtetransitie. Het is logisch om het afkoppelen van een woning of een wijk van het aardgas te combineren met betere isolatie van de woning. Voor veel alternatieve verwarmingsmethoden is betere isolatie zelfs noodzakelijk, omdat zij in een slecht geïsoleerd huis minder goed werken.
 - De aanpak van energiebesparing bij bedrijven is bij het vorige thema al toegelicht.

Doelen 2030

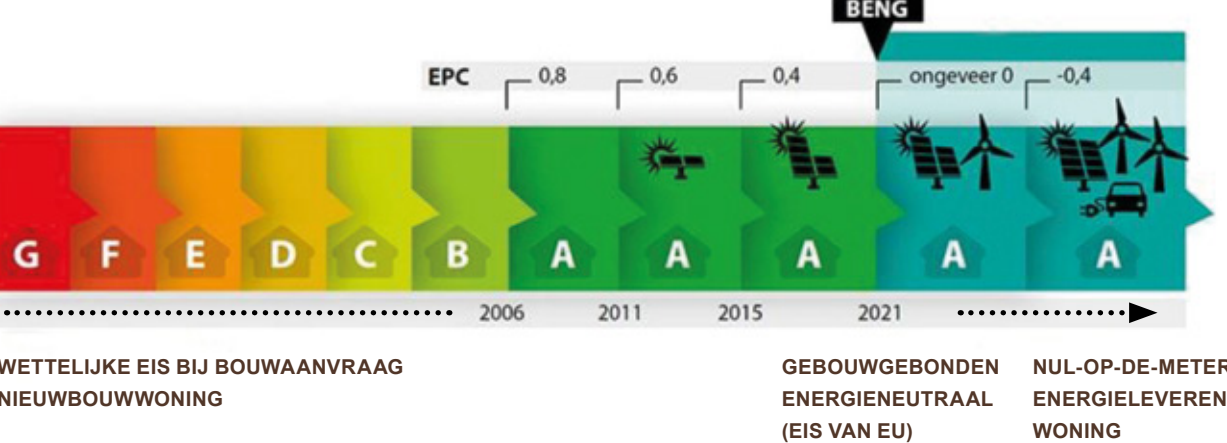
- De uitvoering van het transitieplan warmte ligt op schema. De wijken die in 2021 zijn aangewezen om voor 2030 een duurzaam alternatief voor aardgas te krijgen, zijn met succes afgekoppeld.
- Kronenberg is als eerste dorp in de gemeente in 2030 volledig energieneutraal. De route die daarvoor in Kronenberg is gevolgd, is een voorbeeld/leertuin voor de rest van de gemeente.
- Alle daken die geschikt zijn om zonne-energie op te wekken, worden maximaal benut.

Maatregelen 2020-2022

Voor **warmte**:

- In 2020 hebben we in beeld (1) wat de kansen zijn voor warmtebronnen zoals geothermie en restwarmte van bedrijven en (2) wat de kansen zijn voor grootschalige warmtenetten. Dit wordt met de regio opgepakt in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES).
- In 2021 stelt de gemeenteraad de voor elke gemeente verplichte transitievisie warmte vast. Daarin wordt voor elke wijk aangegeven welk duurzaam alternatief voor aardgas daar wordt voorzien. Ook staat er in welke buurten en wijken de gemeente tot 2030 als eerste wil afkoppelen van het aardgas. Daarna starten we met de uitvoering.

Nieuwbouwwoning heeft altijd energielabel A en steeds betere epc.

◀ Kleinschalige duurzame opwek in de gebouwde omgeving

Voor kleinschalige opwek:

- In 2020 wordt onderzocht of een project 'zon op agrarische bedrijfsdaken' interessant is als vervolg op het project 'zon op bedrijfsdaken' uit 2019. Dit hangt af van de evaluatie van het eerste project en van de aangekondigde wijziging van de landelijke subsidieregels voor zonne-energie (de zogenaamde SDE-regeling).
- In 2020 gaan we onderzoeken of het beleid van de gemeente Ede om bij de uitgifte van bedrijfskavels eisen te stellen aan hernieuwbare energie, een interessante optie is voor Horst aan de Maas. In Ede moeten bedrijven voor aankoop van grond een plan indienen over het gebruik van hernieuwbare energie. De aankoop gaat pas door als de gemeente instemt met dat plan.
- In 2021 onderzoeken we de mogelijkheden om via de omgevingsvisie eisen te stellen aan kleinschalige opwek, bij het verlenen van een omgevingsvergunning.
- Vanaf 2021 nemen we de kansen voor kleinschalige opwek standaard mee bij de uitvoering van de transitievisie warmte.

Voor energiebesparing bij woningen

- In 2019 heeft de gemeenteraad een voucherregeling voor energieprestatie adviezen voor bestaande woningen vastgesteld. De gemeente betaalt 50% van de kosten voor een maatwerkadvis energiebesparing. In 2020 evalueren we deze regeling.
- In 2019-2020 wordt samen met de regio in RES-verband een brede aanpak uitgewerkt gericht op energiebesparing en kleinschalige opwek.

Algemeen:

- We ondersteunen Stichting EnergieKronenberg bij het streven om in 2030 energieneutraal te zijn (2018-2022). Daarvoor richt de stichting zich zowel op energiebesparing, duurzame opwek als op het zoeken naar alternatieven voor aardgas.
- In 2020 onderzoeken we de mogelijkheden om verduurzaming te stimuleren via de gemeentelijke leges en heffingen.

Risico's en kanttekeningen

Rond de warmtetransitie zijn er nog veel vragen: wie gaat het betalen; hoe zorgen we voor een rechtvaardige kostenverdeling; kun je woningeigenaren dwingen om mee te doen; zijn er genoeg deskundige bouw- en installatiebedrijven voor de uitvoering; is de capaciteit van de elektriciteitsnetten voldoende; etcetera. De meeste van deze vragen moeten op landelijk niveau worden beantwoord, voordat we lokaal aan de slag kunnen met de uitvoering.

Bestuurlijk trekker

Voor dit thema zijn twee bestuurders verantwoordelijk:

- Wethouder Duurzaamheid: regionale energiestrategie; opstellen warmtetransitieplan; project zon op bedrijfsdaken
- Wethouder Wonen: uitvoeren warmtetransitieplan vanaf 2021; stimuleringsmaatregelen wonen.

Ambtelijk trekker

Dit thema valt onder het cluster Ruimte. Het wordt ambtelijk opgepakt door de beleidsmedewerkers duurzaamheid, waarbij de samenwerking wordt gezocht met de beleidsmedewerker wonen.

Partners/partijen

We kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak en daarom zullen we bij de uitvoering per gebied de partijen inventariseren. In vrijwel elk gebied krijgen we te maken met inwoners, bedrijven, de woningcorporatie en overige gebouweigenaren.

Financiën

Lopende projecten (zoals zon op bedrijfsdaken) worden betaald uit het bestaande duurzaamheidsbudget 2019. Dat budget is niet toereikend om nieuwe projecten op te pakken, zoals het opstellen van een warmtetransitieplan voor pilotgebied Kronenberg en voor de rest van de gemeente. Voor de pilot in Kronenberg reserveren we € 85.000 uit het duurzaamheidsprogramma. Dit geld wordt ingezet voor het doen van onderzoek, het concreet uitwerken van plannen, ondersteuning van de communicatie en externe ondersteuning bij het proces. Er worden geen fysieke uitvoeringsmaatregelen van betaald.

Voor het opstellen van de warmtetransitievisie in 2020 en 2021 en de eerste vervolgstappen vanaf 2021 krijgen gemeenten naar verwachting een financiële vergoeding van de rijksoverheid.

In het landelijk klimaatakkoord worden afspraken gemaakt over de bijdrage die gemeenten ontvangen voor de nieuwe taken die voortvloeien uit het klimaatakkoord. Waarschijnlijk wordt het merendeel van die nieuwe taken in regionaal verband opgepakt en krijgt de regio daar ook een gezamenlijk budget voor. Aangezien er nog veel onzeker is zal er per project een projectplan worden opgesteld waarin de kosten en de financiering van dat concrete project wordt toegelicht. Vervolgens wordt afgewogen in hoeverre dekking vanuit de reserve duurzaamheid noodzakelijk en gewenst is.

2.4 Grootschalige opwek duurzame energie

Van alle energie die we in Nederland produceren wordt anno 2019 ongeveer 7% duurzaam opgewekt. Nederland behoort daarmee tot de achterhoede van Europa. Om klimaatneutraal te worden is het nodig om veel meer duurzame energie op te wekken. Kleinschalige duurzame opwek, zoals zonnepanelen op daken, nemen we integraal mee bij de energietransitie van de gebouwde omgeving. Maar er is ook grootschalige opwek nodig met zon, wind en geothermie. Dit vraagt ruimte en dus om keuzes over de ruimtelijke inrichting van de gemeente. Naast de ruimtelijke kant is er ook een financiële kant. Voor grootschalige opwekking zijn forse investeringen nodig. Anderzijds levert duurzame opwek ook rendement op en daar willen we zoveel mogelijk de lokale gemeenschap van laten profiteren.

Rol van de gemeente

De gemeente heeft vier rollen bij grootschalige duurzame opwek.

1. Ten eerste een kaderstellende rol. Dit houdt in dat de gemeente kaders stelt voor de inpassing van grootschalige zon- en windprojecten. Dit zijn ruimtelijke kaders, maar ook andere voorwaarden, zoals de manier waarop de lokale gemeenschap bij een project wordt betrokken. De gemeenteraad stelt die kaders vast. In regionaal verband wordt daarvoor in de RES-samenwerking (Regionale Energie Strategie Noord- en Midden Limburg) een voorstel uitgewerkt.
2. De gemeente heeft ook een wettelijke rol als vergunningverlener. Daarbij toetst de gemeente of een initiatief binnen de hiervoor genoemde kaders past en of aan alle randvoorwaarden wordt voldaan.
3. Het klimaatakkoord geeft gemeenten ook een regierol. Een onderdeel van die regierol is dat gemeenten

verantwoordelijk zijn voor de communicatie en participatie op lokaal niveau. Op dit moment wordt er vooral op regionaal niveau overlegd en daarbij zijn (boven)regionale partijen betrokken. Het is aan de gemeente om de discussie ook op lokaal niveau te organiseren, want medezeggenschap, een goede belangenafweging en gedeeld eigendom zijn cruciaal voor het realiseren van grootschalige duurzame opwekking.

4. Tot slot kan de gemeente nog kiezen voor een rol als aanjager/investeerder, bijvoorbeeld via een gemeentelijk energiebedrijf. In 2019 is hier samen met buurgemeenten onderzoek naar gedaan. De uitkomst was dat er kansen zijn, maar dat die kansen verschillen per situatie en dus pas aan de hand van een concreet plan verder kunnen worden onderzocht.

WAT IS DE REGIONALE ENERGIE STRATEGIE (RES)?

Eén van de afspraken uit het nationale Klimaatakkoord is, dat decentrale overheden gaan samenwerken in zogenaamde energieregio's. Zo'n energieregio's noemt men ook wel een RES. Nederland is verdeeld in 30 RES-regio's. Horst aan de Maas hoort bij de RES-regio Noord- en Midden-Limburg. In de RES werken wij samen met alle andere gemeenten uit Noord- en Midden-Limburg, de provincie, het waterschap en netbeheerder Enexis. Er is ook een klankbordgroep met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, natuur- en milieu-organisaties, burgerinitiatieven en andere belanghebbenden. Kortom, er zijn veel partijen bij de RES betrokken. Dat is nodig om ervoor te zorgen dat het eindproduct van de RES zo breed mogelijk wordt gedragen. Het eindproduct is een strategisch energieplan voor de regio: de Regionale Energie Strategie. Dit RES-energieplan is de regionale vertaling van de landelijke opgave in het Klimaatakkoord. Het geeft inzicht in:

- mogelijkheden in de regio voor opwek van duurzame energie en energiebesparing;
- die mogelijkheden vertaald naar keuzes in concrete plekken, projecten en planning;
- afstemming over beschikbare warmtebronnen;
- de gevolgen voor de energie-infrastructuur, dat wil zeggen wat betekenen de plannen voor het bestaande elektriciteitsnetwerk, het gasnet en eventuele netten voor warm water;
- al gerealiseerde projecten en plannen.

De RES-samenwerking om het RES-energieplan te maken, is een instrument om de ruimtelijke inpassing van de energietransitie met maatschappelijke betrokkenheid te organiseren. De focus ligt op het ruimtelijk inpassen van grootschalige duurzame opwekprojecten. De RES is daarbij geen tijdelijke samenwerking. Het landelijke klimaatakkoord stelt doelen voor het jaar 2030. En de horizon om klimaatneutraal te worden loopt door tot 2050. De RES-samenwerking heeft ook die langjarige scope. Het RES-energieplan zal regelmatig worden bijgesteld en vernieuwd.

Doelen 2050 ('de droom')

- In 2050 wordt in Horst aan de Maas alleen nog duurzame energie gebruikt. De CO₂-uitstoot van het energiegebruik is nul.
- De duurzame energie is afkomstig uit een mix van bronnen, zoals wind-op-land, wind-op-zee, klein- en grootschalige zonne-energie-installaties en een diversiteit van warmtebronnen (geothermisch, bodem- en waterwarmte, hernieuwbare biomassa).
- Alle inwoners hebben kunnen meeprofiten van de toename van grootschalige duurzame opwek in Horst aan de Maas. De duurzame energiebronnen zijn voor tenminste 50% lokaal eigendom en het uitgangspunt 'we bewaken de sociale rechtvaardigheid' was daarbij leidend.
- Door een slim netwerk (smart grid) dat duurzame bronnen verbindt met klein- en grootschalige opslagmogelijkheden zoals batterijen, waterstoftanks en ondergrondse warmte-opslag, is er een stabiel net met 100% leveringszekerheid van elektriciteit en warmte.
- De landschappelijke impact van grootschalige wind- en zoninstallaties is in 2050 langzaam weer aan het afnemen, want door nieuwe, steeds effectievere opwekinstallaties vermindert het aantal installaties.

- Import van energie uit landen buiten Europa en daarmee afhankelijkheid van energie uit conflictgebieden en de geopolitieke invloed van energielevering behoort in 2050 in Nederland volledig tot het verleden.

Strategie richting 2050

Onze strategie om de doelen voor 2050 te halen, komt voor een groot deel overeen met de uitgangspunten van dit duurzaamheidsbeleid. We nemen onze verantwoordelijkheid en wentelen niet af: Horst aan de Maas gaat ruimte bieden aan een nog te bepalen hoeveelheid grootschalige opwek. We doen het samen. Samen met andere gemeenten in Noord- en Midden-Limburg gaan we een Regionale Energiestrategie opstellen waarin wordt aangegeven waar windturbines en zonnepanelen ruimtelijk kunnen 'landen' en hoeveel en welke voorwaarden we daarbij stellen. Het bewaken van de sociale rechtvaardigheid is een van die voorwaarden. We zorgen dat alle inwoners kunnen meeprofiten van de winst. Verder is het uitgangspunt werken op basis van objectieve gegevens hier van belang. Het maatschappelijk debat over de effecten van windmolens en andere duurzame energiebronnen is soms gepolariseerd. Wij gaan uit van objectieve informatie, gebaseerd op wetenschappelijke consensus.

Doelen 2030

Het is nog niet mogelijk om een concreet doel te noemen voor grootschalige opwek in 2030 in Horst aan de Maas. Dat doel wordt in 2020 vastgelegd via het traject van de Regionale Energie Strategie. In heel Nederland streeft men naar 35 Twh (tera-watt uur) aan nieuwe duurzame opwekcapaciteit op land in 2030. Die doelstelling komt uit het concept-klimaatakkoord. Er is een aparte doelstelling voor grootschalige opwek op zee. De 30 RES-regio's in Nederland moeten gezamenlijk dus 35 Twh realiseren. Als het niet lukt om dit gezamenlijke doel te halen, volgt een landelijke herverdeling, waarbij regio's verplicht hogere doelen opgelegd kunnen krijgen.

Maatregelen 2020-2022

Kaderstellende rol

- In de periode 2019-2020 gaat Horst aan de Maas samen met andere gemeenten in Noord- en Midden-Limburg en andere belanghebbenden een Regionale Energie Strategie opstellen. Daarin komt te staan waar welke hoeveelheid windturbines en zonnepanelen ruimtelijk kunnen 'landen' en onder welke voorwaarden. In het najaar van 2019 is hiervoor de startnotie getekend door betrokken partijen. De volgende stap is het gezamenlijk vaststellen van een uitgangspuntennotitie. Daarna volgt een concept-aanbod voor de RES en, na landelijke toetsing aan de doelstelling van 35 Twh, een definitief aanbod. Dit gaan we vervolgens vastleggen in het omgevingsbeleid.
- Parallel aan het regionale RES-traject gaan we lokaal een Kader voor Opwekking Duurzame Energie (afgekort: KODE) opstellen. Dit kader gaat onder andere in op participatie van inwoners en lokale bedrijven bij projecten voor grootschalige opwek. In buurgemeente Venray en Beesel is een vergelijkbaar kader opgesteld, waar we ons KODE-beleid op kunnen baseren. In 2020 wordt dit ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. Bij het opstellen maken we gebruik van het lokale Dashboard Duurzame Energie, dat in 2019 is ontwikkeld. Dit dashboard brengt de ruimtelijke opgave helder in beeld: we kunnen er scenario's in uitwerken; een tijdsplanning maken en op basis van dit alles concrete, lokale doelen formuleren, als input voor de gezamenlijke opgave binnen de RES.

Lokale regierol

- Tijdens de duurzaamheidsmarkt eind oktober 2019 zijn inwoners voor het eerst geïnformeerd over het tijdspad naar klimaatneutraal in 2050. Daarbij is ook de regionale aanpak toegelicht en wat we daar lokaal van gaan merken. Begin 2020 gaan we een lokale communicatiestrategie vaststellen voor de energietransitie. Insteek daarbij is dat we duidelijk en ruim op tijd willen communiceren over nieuwe plannen. We willen duidelijk zijn over onze eigen rol en over de mogelijkheden voor invloed en inspraak voor inwoners, bedrijven en andere partijen. Tot slot willen we dat onze informatie eerlijk, open en goed afgestemd is met alle

partijen waarmee we samenwerken.

- In oktober 2019 zijn we gestart met het uitnodigen van inwoners voor een lokaal "Energiepanel". Iedereen mag lid worden. We zijn met name op zoek naar inwoners die willen meedenken over de energietransitie en de warmtetransitievisie en die de gemeente op persoonlijke titel willen adviseren over de aanpak en de communicatie naar andere inwoners. Kortom: een klankbordgroep van inwoners die kritisch meedenken, vergelijkbaar met bijvoorbeeld het afvalpanel.

Rol als investeerder/aanjager:

- In de tweede helft van 2019 heeft Horst aan de Maas samen met de gemeenten Venray en Beesel een onderzoek uitgevoerd naar de voor- en nadelen als een gemeente zelf risicodragend gaat investeren in grootschalige opwek. Bijvoorbeeld in de vorm van een gemeentelijk energiebedrijf. Achterliggend doel is om de opbrengst van dergelijke projecten lokaal te houden en de winst bijvoorbeeld als aanjager te gebruiken voor andere lokale energietransitieprojecten met een onrendabele top. Op basis van de uitkomst van dit onderzoek bepaalt het gemeentebestuur begin 2020 haar positie en weegt vervolgstappen af, met name een haalbaarheidsonderzoek naar een of meer energielandschappen, waarover de raad begin 2021 een beslissing kan nemen.

Risico's en kanttekeningen

- Maatschappelijk draagvlak: Grootschalige electriciteitsopwekking heeft impact op de omgeving. Dat kan weerstand oproepen. Maar er zijn ook regionale voorbeelden van een windmolenproject dat juist soepel verliep doordat belanghebbenden vanaf het begin konden participeren in het proces en het project. Zo zouden wij het in Horst aan de Maas ook willen aanpakken. Maar door de hoge tijdsdruk van het RES-traject, is de participatie op dit moment beperkt tot (boven)regionale belangenclubs en brancheverenigingen. Dit is een risico voor het maatschappelijk draagvlak op lokaal niveau. Daarom gebruiken wij de duurzaamheidsmarkt om inwoners te informeren en gaan we een lokaal energiepanel oprichten. In regionaal verband wordt er ook nagedacht over communicatie naar inwoners. En in het kader van de uniformiteit in de regio willen we daarbij aanhaken.
- Electriciteitsnetwerk: Er zijn op dit moment al knelpunten in het elektriciteitsnetwerk in Nederland. Door meer lokale grootschalige opwekking neemt de druk op het net toe. Gebrek aan netcapaciteit kan zorgen voor vertraging, omdat een project moet worden uitgesteld tot de netcapaciteit is uitgebreid. Van de andere kant zal dit ook innovaties aanjagen, zoals lokale opslag in batterijen of in waterstof, of slimme netwerken. Een andere optie om meer capaciteit op het netwerk te creëren, is door te accepteren dat het net op piekmomenten niet in staat is om stroom uit een duurzaam opwekproject op te nemen.

Dat heeft uiteraard financiële consequenties, maar het zou tijdelijk een oplossing kunnen zijn.

- Warmtenetwerk: als uit onderzoeken blijkt dat een lokaal warmtenet ('stadsverwarming') kansrijk is voor bepaalde delen van de gemeente, dan vraagt het enorme investeringen om die netwerken daadwerkelijk aan te leggen en de gebouwen die de warmte gaan afnemen daarvoor geschikt te maken. Ter indicatie: aanleg van 1 kilometer warmteleiding door onbebouwd gebied kost ongeveer 1 miljoen euro. Op dit moment is er geen zicht op hoe de aanleg van een eventueel warmtenet georganiseerd en gefinancierd kan worden. Maar eerst moet er duidelijkheid komen over de beschikbaarheid van geschikte warmtebronnen, want dat is een cruciale voorwaarde voor een warmtenetwerk.
- Achterblijvende resultaten: Indien we als gemeente of als regio onze doelstellingen voor duurzame opwek niet halen, kan de provinciale of nationale overheid de regie overnemen. Met behulp van provinciale inpassingsplannen of rijksinpassingsplannen kunnen hogere overheden een project mogelijk maken, ook als de gemeente daarop tegen is.

Bestuurlijk trekker

Wethouder Duurzaamheid i.s.m. wethouder ruimte

Ambtelijk trekker

Beleidsmedewerker Duurzaamheid/energietransitie i.s.m. beleidsmedewerker Ruimte/buitengebied.

Partners/partijen

In de RES-regio Noord- en Midden-Limburg werken samen: alle Noord- en Midden-Limburgse gemeenten, de Provincie Limburg, Enexis en het Waterschap Limburg. Ook andere maatschappelijke stakeholders worden erbij betrokken. Op lokaal niveau zijn onze partners: inwoners, het inwoner-energiepanel, bedrijven, onze lokale energiecoöperatie Reindonk Energie en Etriplus voor het Greenport Venlo-gebied.

Financiën

Voor het inrichten van de RES-organisatie en voor het opstellen van het regionale aanbod voor grootschalige duurzame opwek zal de RES-regio Noord- en Midden-Limburg kunnen beschikken over een regionaal budget van 1,4 miljoen euro voor de periode 2019-2021. Dit bedrag bestaat uit een bijdrage van € 200.000 van de provincie en een jaarlijkse bijdrage vanuit het Nationaal Programma RES van € 420.000 voor de jaren 2019, 2020 en 2021. Deze middelen worden rechtstreeks aan de regio beschikbaar gesteld. De gemeenten binden zich, volgens de insteek van het ontwerp Klimaatakkoord om deze middelen gezamenlijk op regioniveau doelgericht in te zetten voor de RES.

Voor het uitvoeren van haalbaarheidsstudies naar een energielandschap voor grootschalige duurzame opwek in Horst aan de Maas, wordt een bedrag van € 200.000 uit het duurzaamheidsbudget gereserveerd.

2.5 Energieneutrale gemeentelijke organisatie

Een energieneutrale gemeentelijke organisatie is het vierde en laatste thema van het hoofddoel 'klimaatneutraliteit'. In november 2015 heeft het vorige college van B&W een klimaatverklaring getekend, voorafgaand aan de klimaatop in Parijs (zie afbeelding). Dit was enerzijds een oproep van een groot aantal Nederlandse lagere overheden voor een daadkrachtige internationaal klimaatbeleid. Anderzijds verklaarden de ondertekenaars zich ervoor in te zetten dat hun eigen organisatie, uiterlijk in 2030, geen broeikasgassen meer produceert en dat hun hele grondgebied in 2050 klimaatneutraal is.

In het coalitie-akkoord 2018-2022 staat de ambitie dat de gemeentelijke organisatie in 2025 energieneutraal werkt. Energieneutraal is niet hetzelfde als klimaatneutraal. Energieneutraal werken betekent dat de gemeente alle energie die zij gebruikt, zelf duurzaam opwekt. Dat kan op meer manieren. De eerste manier is om de energie letterlijk op de eigen locatie op te wekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen op het dak. Deze manier heeft de voorkeur, maar het kost tijd om dit te realiseren. In het collegeprogramma is namelijk een aparte doelstelling opgenomen voor de gemeentelijke accommodaties: deze zijn in 2035 energieneutraal. Dat betekent dat de gemeente in de periode 2020-2035 niet genoeg energie binnen de eigen locaties opwekt om energieneutraal te zijn. Om aan het doel voor 2025 te voldoen, moeten we dus ook andere manieren inzetten. De tweede optie is dat de gemeente haar energie elders in Horst aan de Maas of in de regio duurzaam opwekt, bijvoorbeeld door te participeren in een lokaal windmolenpark

of door een eigen energiebedrijf op te richten. In de paragraaf 'grootschalige opwek duurzame energie' is al toegelicht dat deze mogelijkheid in 2020 wordt onderzocht. Mochten deze twee opties niet genoeg energie opleveren om energieneutraal te werken in 2025, dan is er nog een derde mogelijkheid. Dat is om in de volgende aanbesteding van het contract voor de inkoop van de stroom en het gas, de leverancier te verplichten om deze binnen onze regio duurzaam te gaan opwekken en daarvoor nieuwe projecten realiseert. In de Regio Arnhem-Nijmegen is dit al eerder met succes gedaan. Als hiervoor wordt gekozen, dan beschouwen wij dit als een tijdelijke optie. Want op deze manier duurzame energie inkopen bij een energieleverancier zorgt ervoor dat de gemeente wel 100% duurzame en in de regio opgewekte energie gebruikt, maar daarmee is de gemeente zelf nog niet energieneutraal. Daarom beschouwen we dit als een overgangsoptie, totdat we de energie wel zelf (regionaal) kunnen opwekken.

KLIMAATVERKLARING

Wij, bestuurders van provincies, waterschappen en gemeenten, roepen onze landelijke overheid en leiders van de Europese Unie op tot daadkrachtig klimaatbeleid. Wij zetten in op ambitieuze programma's met als gezamenlijk doel: voorkomen dat de atmosfeer opwarmt voorbij de grens van 2 graden Celsius. We zetten ons ervoor in dat onze eigen organisatie, uiterlijk 2030, geen broeikasgassen produceert. Onze gemeenten, regio's en provincies zijn voor 2050 klimaatneutraal.

Rol van de gemeente bij energieneutraal maken eigen organisatie

Bij het energieneutraal maken van de eigen organisatie heeft de gemeente de volgende rollen:

1. Bedrijfsvoerende rol. De gemeente is qua bedrijfsvoering vergelijkbaar met andere bedrijven en instellingen. In onze bedrijfsvoering willen wij duurzame keuzes maken. Zo bestaat de verlichting in het gemeentehuis al voor 95% uit energiezuinige LED-verlichting, inclusief het lichtornament in de raadszaal. Verder koopt de gemeente alleen groene stroom en duurzaam gas in¹. Duurzaam inkopen is een belangrijk onderdeel van onze bedrijfsvoerende rol. Maar bij onze bedrijfsvoerende rol hoort ook het maken van financiële afwegingen, het bewaken van budgetten en het realiseren van de bestaande bezuinigingsdoelstelling voor de gemeentelijke accommodaties.
2. Aanjaagrol. Alle overheidsorganisaties in Nederland samen kunnen door duurzaam in te kopen de markt voor duurzame producten en diensten een flinke impuls geven. Ook op lokaal niveau kunnen wij zo'n aanjaagrol vervullen. Bijvoorbeeld als een lokaal bedrijf een nieuw innovatief product heeft ontwikkeld, kan de gemeente optreden als "launching customer". Dat wil zeggen dat de eerste klant die zo'n nieuw product in gebruik neemt, bereid is om eventuele kinderziektes te accepteren en te helpen oplossen en bereid is om als referentie te dienen, of een demonstratie te geven aan andere potentiële klanten. Horst aan de Maas neemt deze rol

al, bijvoorbeeld in de samenwerking met een groot lokaal installatiebedrijf bij de verduurzaming van het gemeentehuis en de nieuwe basisschool in Meterik.

3. Voorbeeldrol. De aanpak van de gemeente kan een voorbeeld zijn voor anderen. Daarom willen we ook laten zien wat we doen, zodat we anderen kunnen inspireren, overtuigen of uitdagen.

Doelen 2050 ('de droom')

- In 2050 werkt de gemeentelijke organisatie al 25 jaar energieneutraal, dus ondertussen vinden we dat heel gewoon. Deze ambitie werd aanvankelijk gehaald door een combinatie van (1) energiebesparing; (2) duurzame opwek op de eigen locaties; (3) participeren in lokale duurzame opwekprojecten en (4) het tijdelijk inkopen van duurzame energie bij een energieleverancier. Vervolgens is er tussen 2025 en 2050 een verschuiving opgetreden. In 2050 wordt het hele energieverbruik van de gemeentelijke organisatie volledig lokaal duurzaam opgewekt. Grotendeels op onze eigen locaties, aangevuld met energie uit lokale opwekprojecten.
- In 2050 is de gemeentelijke organisatie niet alleen energieneutraal, maar is ook de volgende stap gezet: we werken ook klimaatneutraal. Dat betekent dat we netto geen broeikasgas uitstoten. Ook hier gingen we gefaseerd te werk. Eerst reduceerden we de emissies uit onze gebouwen en onze werkzaamheden, later werd de blik verbreed naar het voorkomen van emissies die indirect door gemeentelijke werkzaamheden worden

Inkoop duurzame energie door gemeente'

De gemeente gebruikt al jaren alleen groene stroom. Onze stroom wordt binnen Europa opgewekt door windmolens. Via zogenaamde "garantie van oorsprong"-certificaten wordt dit geborgd. Het gas dat de gemeente gebruikt is fossiel aardgas, maar door het aanplanten van bomen wordt de CO₂-uitstoot van het aardgas gecompenseerd. Dit noemt men bosgecompenseerd gas of CO₂-neutraal gas. De bomen worden vaak in het buitenland geplant, waar veel ruimte voor nieuwe bossen is. Dat er daadwerkelijk bomen worden geplant, wordt geborgd door zogenaamde 'Gold Standard Verified Emission Reductions'-certificaten, kortweg VERs-certificaten.

veroorzaakt, bijvoorbeeld door ingekochte diensten, producten en werken.

- Ook bij het klimaatneutraal worden koos de gemeente een aanjagersrol, wat kansen bood voor lokale innovatieve bedrijven.
- In 2050 is niet alleen de gemeentelijke organisatie, maar de hele gemeente klimaatneutraal.

Strategie richting 2050

Onze strategie om de gemeentelijke organisatie energieneutraal, en uiteindelijk klimaatneutraal, te maken, is om dit stapje voor stapje te doen. Tot 2025 ligt de focus op het energieneutraal worden van de gemeentelijke organisatie. De gemeentelijke accommodaties zijn in 2035 energieneutraal. Onze strategie daarbij is om werkzaamheden slim te combineren ('werk met werk maken'). Dat betekent zo min mogelijk losse duurzaamheidsprojecten uitvoeren, maar juist aansluiten bij natuurlijke vervangings- of onderhoudsmomenten en dan duurzaamheid maximaal meenemen. Op zo'n natuurlijk moment maken wij afwegingen op basis van het 'geen spijt'-principe en het 'total cost of ownership'-principe. Samenwerking is onderdeel van onze strategie. Dat betekent bijvoorbeeld dat, als een dak van een accommodatie ruimte over heeft voor extra zonnepanelen, we die ruimte benutten om stroom of warmte op te wekken voor derden. Een ander voorbeeld is dat de gemeente - met in achtneming van de aanbestedingsregels - open staat voor samenwerking met lokale en regionale innovatieve bedrijven. Als wij een nieuw product als kansrijk zien, dan zijn we bereid zijn om de rol van 'launching customer' te nemen. Uiteraard toetsen we de risico's en de kosten vooraf, het moet wel binnen de gemeentelijke kaders passen. Tot slot is het onze strategie om op een inspirerende manier te laten zien welke stappen we aan het zetten zijn, om daarmee onze voorbeeldrol in te vullen.

Doelen 2030

In 2030 werkt de gemeentelijke organisatie al 5 jaar energieneutraal. Het energiebesparingsplan dat we in 2020 hebben vastgesteld, is grotendeels uitgevoerd. We zijn hard op weg om alle gemeentelijke accommodaties zoveel mogelijk energieneutraal te maken richting 2035 mede dankzij de bestaande Stimuleringsregeling Duurzaamheidssubsidie Maatschappelijke Accommodaties. Een deel van de gemeentelijke gebouwen gebruikt al geen fossiele energie meer: ze zijn afgekoppeld van het aardgas en hebben een duurzaam alternatief voor hun warmtevoorziening. Elektriciteit wordt zelf opgewekt. Een aantal gemeentelijke gebouwen beschikt over een batterij om de zelf opgewekte duurzame elektriciteit overdag op te slaan, zodat deze 's avonds en 's nachts gebruikt kan worden.

Maatregelen 2020-2022

Maatregelen gericht op energieneutraliteit in 2025

- In 2020 wordt het onderzoek afgerond naar manieren om de gemeentelijke organisatie energieneutraal te maken. In de startnotitie voor dit onderzoek is afgebakend wat we verstaan onder het energieverbruik van de gemeentelijke organisatie.
- In 2020 wordt, als vervolg op het hiervoor genoemde onderzoek, een actieprogramma vastgesteld met maatregelen om in 2025 energieneutraal te werken. De maatregelen richten zich tenminste op energiebesparing, duurzame opwek, duurzaam (ver)bouwen en duurzaam inkopen van energie. De acties worden afgestemd met en daarna integraal overgenomen in het meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP). Natuurlijke momenten zoals de verbouwing van het gemeentehuis en de aanpassing van de gemeentewerf in Horst zullen onderdeel zijn van het actieprogramma. Het actieprogramma wordt ook afgestemd met andere projecten zoals de Regionale Energiestrategie (RES) en het beleid voor duurzaam inkopen. Tot slot beschrijft het actieprogramma hoe de voortgang wordt gemonitord.
- In 2020 zetten we de toezegging aan de gemeenteraad om een energiemeter te plaatsen op of in het gemeentehuis om in een concreet voorstel. Dit wordt onderdeel van het actieprogramma gemeente energieneutraal 2025.
- In 2020 gaat de gemeente samen met regiogemeenten de aanbesteding voorbereiden voor een nieuwe energiecontract. Die aanbesteding zal er, wat Horst aan de Maas betreft, op gericht zijn om het doel energieneutraal in 2025 te halen. Dat betekent dat we niet alleen 100% groene stroom en CO₂-gecompenseerd gas inkopen, maar dat we ook onderzoeken of het haalbaar is om met deze gezamenlijke aanbesteding de realisatie van duurzame opwek in de regio te stimuleren, zoals dat in de regio Arnhem-Nijmegen is gedaan.

Maatregelen gericht op klimaatneutraliteit in 2050

- In 2021 stelt de gemeente de transitievisie warmte vast. Als vervolg daarop maakt de gemeente in 2021-2022 een plan voor het afkoppelen van de eigen gebouwen van het aardgas. Daarin wordt bepaald

- welke gebouwen de gemeente voor 2030 van het aardgas gaat afkoppelen, met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma.
- In 2021 gaan we de zogenaamde 'CO₂-prestatieladder' verankeren in het inkoopbeleid van de gemeente. Aangezien de prioriteit ligt bij het energieneutraal maken van de gemeente en de CO₂-prestatieladder gericht is op klimaatneutraliteit, wordt deze maatregel opgepakt na vaststelling van het "Actieprogramma gemeente energieneutraal".
 - In de periode 2018-2021 voert de gemeente samen regiogemeenten de zogenaamde "Mobie-pilot" uit. Deze pilot is gericht op het vervangen van auto's die rijden op fossiele brandstoffen (zoals benzine) door auto's die rijden op duurzaam opgewekte elektriciteit. Anderzijds is het project gericht op het stimuleren van deelauto's.
 - In de periode 2019-2020 voert de gemeente het project "Deel de Zon" uit. Dit project combineert zonnedaken, slimme laadpalen en deelauto's. Met het project stimuleert de gemeente duurzame mobiliteit en laat inwoners kennis maken met gedeeld autogebruik.

Risico's en kanttekeningen

Om het doel energieneutraal werken in 2025 te halen, is een duidelijke afbakening nodig: wat is de gemeentelijke organisatie en welk energie gebruik rekenen we daar aan toe? Insteek is om uit te gaan van de drie werklocaties van de gemeente: het gemeentehuis en de gemeentewerven in Horst en Sevenum. Tot het energieverbruik rekenen we in elk geval (1) het energieverbruik in de gebouwen, zoals voor verwarming, verlichting en ICT en (2) het energieverbruik van het wagenpark van de gemeente. Deze brede insteek betekent dat er vanuit de organisatie allerlei personen bij betrokken zijn. Om de doelen te realiseren, zijn heldere afspraken nodig over wie waarvoor verantwoordelijk is. Er is ook voldoende budget nodig, wat op gespannen voet kan komen te staan met de bezuinigingstaakstelling voor de gemeentelijke accommodaties. Daarnaast zijn er technisch-inhoudelijke uitdagingen. Laatste aandachtspunt is dat we als gemeente geen maatregelen moeten nemen die het streven naar energieneutraliteit juist tegenwerken en daarmee onze opgave lastiger maken of de geloofwaardigheid van onze voorbeeldrol aantasten.

Bestuurlijk trekker

Wethouder bedrijfsvoering en accommodaties

Ambtelijk trekker

Beleidsmedewerker duurzaamheid is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het onderzoek, ondersteund door een projectgroep met mensen van diverse afdelingen. Voor het uitvoeren van de maatregelen zullen ook diverse afdelingen/personen verantwoordelijkheid zijn. Dit wordt vastgelegd in het uitvoeringsprogramma.

Partners/partijen

- Buurgemeenten waarmee we samenwerken bij inkoop van (duurzame) energie;
- Lokale bedrijven die betrokken zijn bij de energie-installaties in de gemeentelijke gebouwen;
- Externe adviseurs, bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing of kleinschalige opwekmogelijkheden;
- Externe partijen die betrokken zijn bij grootschalige opwekprojecten.

Financiën

Voor het opstellen van het actieprogramma Energieneutraal 2025 wordt inhuur van externe deskundigheid geraamd. Dit komt ten laste van het reguliere duurzaamheidsbudget en niet van de bestemmingsreserve duurzaamheid. De kosten van de maatregelen om energieneutraal te worden, komen in het actieprogramma Energieneutraal 2025 te staan, inclusief financiële onderbouwing. De realisatie van fysieke maatregelen komt niet ten laste van het duurzaamheidsbudget, maar komt bijvoorbeeld uit de reguliere onderhoudsbudgetten of het budget voor energie-inkoop.

Voor het verankeren van de CO₂-prestatieladder in het inkoopbeleid van de gemeente en voor het begeleiden van enkele aanbestedingen die hier voor het eerst mee gaan werken wordt een bedrag van € 25.000 geraamd in 2021.

Vanuit het duurzaamheidsprogramma wordt ook een bijdrage geleverd aan de twee projecten rondom duurzaam vervoer. Voor het Mobieproject is € 25.500 begroot voor 2020. Voor het project Deel de Zon wordt in 2020 en 2021 een bijdrage van jaarlijks 10.000 geraamd, dus in totaal € 20.000. Dit zijn enkel de bijdragen aan deze projecten uit de duurzaamheidsreserve, het zijn niet de totale projectkosten.

2.6 Klimaatadaptatie

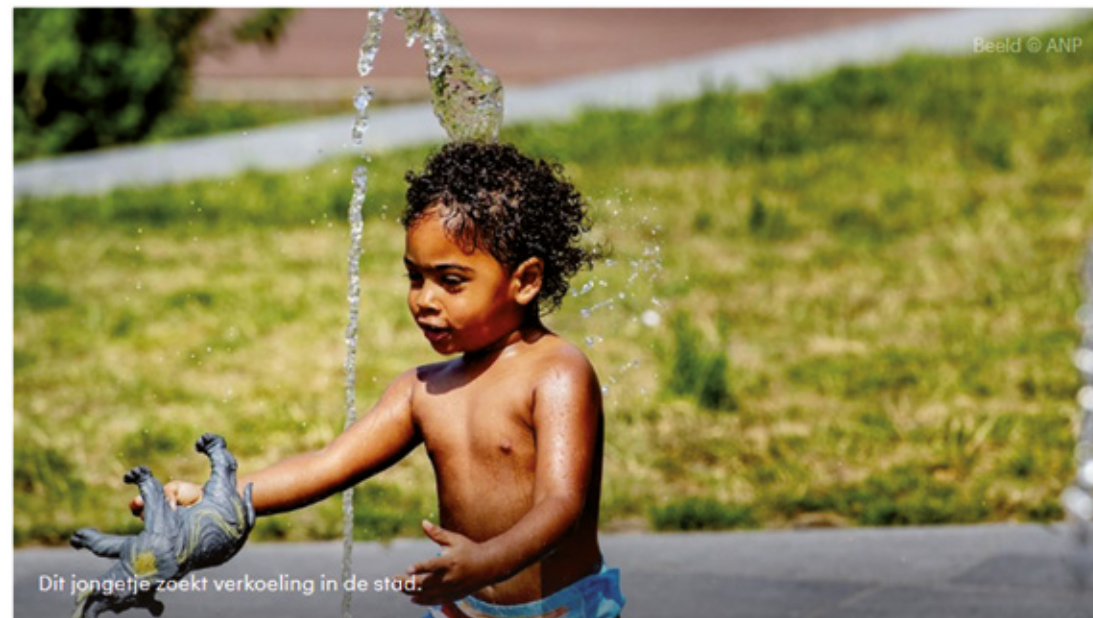
Het klimaat verandert en dat gaat sneller dan gedacht. De jaren 2018 en 2019 zijn voorbeelden van wat ons de komende decennia te wachten staat. Enerzijds gaat het heviger en ook langduriger regenen, anderzijds krijgen we vaker te maken met hittegolven en langere periodes van droogte. Als wij niet meebewegen en aanpassingen doen, kan dit leiden tot hoge kosten. Bekende voorbeelden zijn schades ontstaan door wateroverlast of droogte. Wellicht minder bekend zijn de schades die ontstaan door een slechte waterkwaliteit (algenbloei, vissterfte) of toenemende zorgkosten door aan hittestress gerelateerde gezondheidsproblemen en infectieziekten. Een stijging van de sterftcijfers in de zomer door hittestress is uiteraard niet in geld uit te drukken. Ook veranderende biodiversiteit of landbouwproductie zijn effecten die direct in verbinding staan met klimaatverandering. Kortom: we moeten ons voorbereiden op weersextremen en klimaatadaptief worden. Ons doel is dat Horst aan de Maas in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht.

Bloedheet in heel Europa

Weer een nieuw hittesterecord in Nederland, in vijf provincies boven de 40 graden

25 juli 2019 20:28

Aangepast: 25 juli 2019 20:29

Voor het eerst is in Nederland de temperatuur boven de 40 graden uitgekomen. Op Gilze-Rijen steeg het kwik vanmiddag naar 40,7 graden. Het oude record, dat gisteren in Eindhoven werd gemeten, was 39,3 graden.

Rol van de gemeente

De gemeente heeft drie rollen rond klimaatadaptatie.

1. Uitvoering van wettelijke taken. Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater, en op grond van de Waterwet een zorgplicht voor hemelwater voor grondwater. In het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (VGRP) legt de gemeente haar beleid hierover vast. De uitvoerende taken rondom het riool worden vastgelegd in het basis rioleringsplan (BRP).
2. Regie- en aanjaagrol. Het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie beschrijft hoe het proces van ruimtelijke adaptatie uitgevoerd en versneld kan worden. Gemeenten hebben hierin een belangrijke regie- en aanjaagrol. Door bewustwording, dialogen, beleid en subsidies moet het proces van klimaatadaptatie in- en extern gestalte krijgen en in een stroomversnelling geraken.
3. Voorbeeldfunctie. De gemeente heeft uiteraard ook op dit thema een voorbeeldrol. Zo zijn wij bijvoorbeeld van plan om de hemelwaterafvoer van alle gemeentelijke accommodaties voor 2035 af te koppelen van het riool.

Doelen 2050 ('de droom')

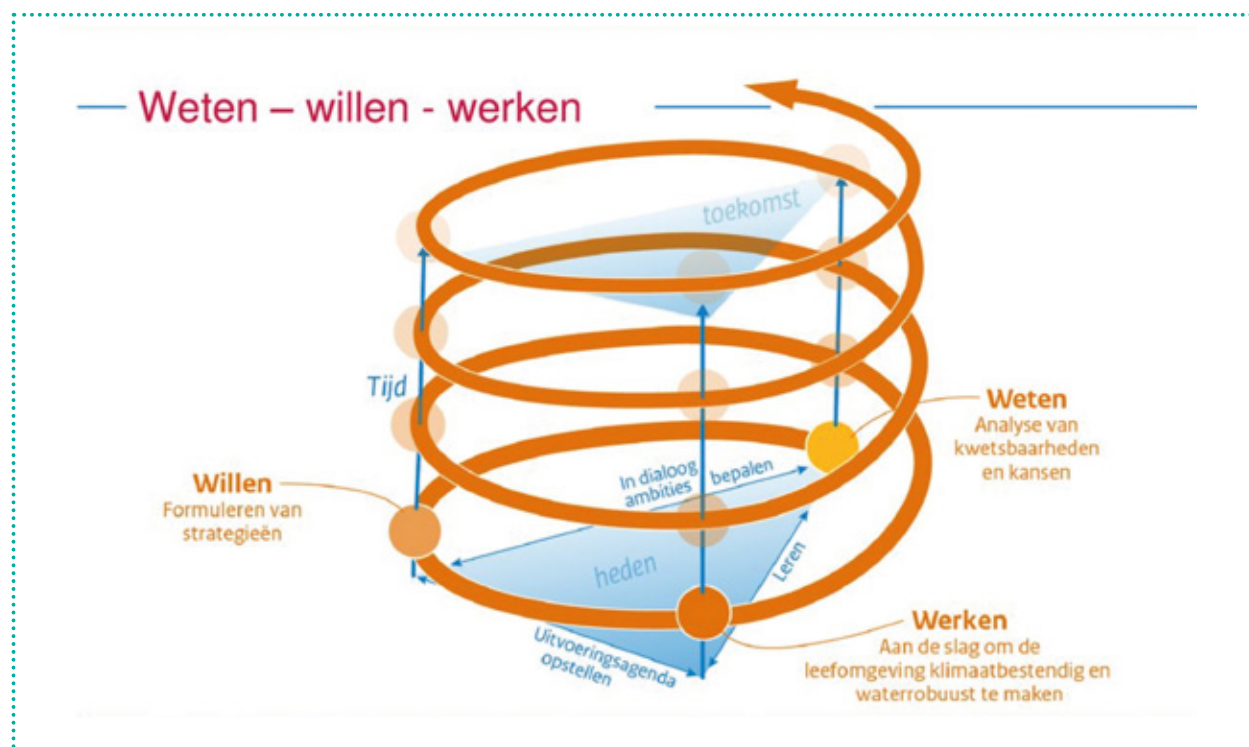
- In 2050 is Horst aan de Maas klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. De kans op wateroverlast op straat of in woningen is afwezig. Woonwijken en dorpspleinen zijn minder versteend en veel groener, er zijn veel groene tuinen en sedumdaken en er is veel openbaar groen. Vooral bomen maken het verschil in hittebeleving. De biodiversiteit in de wijk is toegenomen; er zijn aantrekkelijke combinaties gemaakt van speelveldjes, parkjes en wateropvang. Daardoor is het woongenot van de inwoners van Horst aan de Maas gestegen, want het klimaatadaptief maken van de gemeente is slim gecombineerd met andere verbeterpunten. Doordat inwoners betrokken zijn bij de herinrichting werden koppelkansen ontdekt en is maatwerk geleverd. Gevolg: de kwaliteit van de leefomgeving is verhoogd en mensen waarderen hun wijk meer.
- De transitie naar een klimaatadaptieve gemeente is op een eerlijke en voor iedereen betaalbare manier verlopen. De kosten zijn eerlijk verdeeld en de consequenties voor de huishoudboekjes van zowel inwoners als bedrijven waren te overzien en acceptabel.
- In het buitengebied zijn tijdig aanpassingen gedaan aan het veranderend klimaat, zowel in natuurgebieden als binnen de agrarische sector. Beken hebben weer een natuurlijk, meanderend karakter gekregen waardoor er meer ruimte is voor water en biodiversiteit. Het beregenen van landbouwpercelen komt niet meer voor, gewassen worden nu met druppelirrigatie of van onderaf

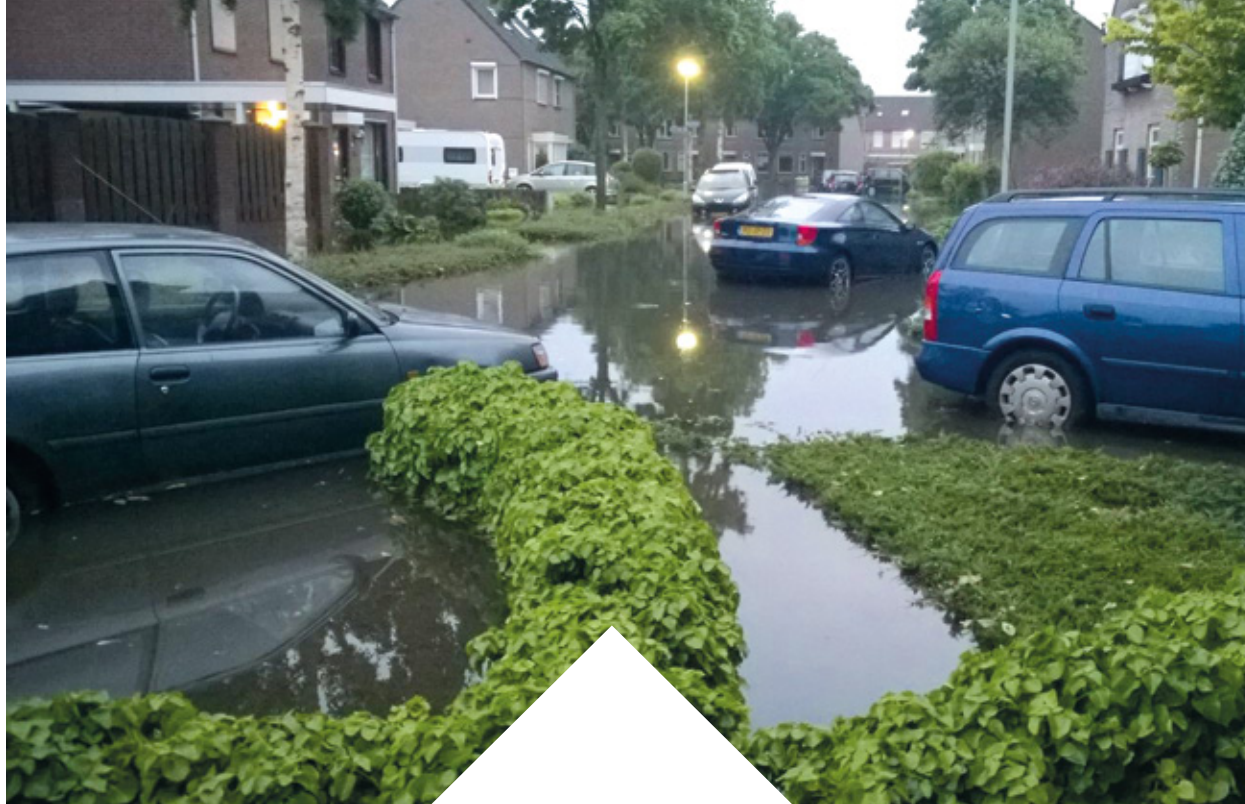
van vocht voorzien. Er is een manier gevonden om grote hoeveelheden water snel af te voeren en vervolgens in het buitengebied te bufferen voor tijden van droogte. Daardoor floreren zowel onze natuurgebieden als de agrarische sector. De agrarische sector heeft in 2050 door de klimaatverandering een meer mediterraan karakter gekregen, innovatieve agrarische bedrijven uit Horst aan de Maas liepen voorop om de kansen die dit bood te grijpen.

Strategie richting 2050

Onze strategie om de doelen voor 2050 te halen, komt voor een groot deel overeen met de uitgangspunten van dit duurzaamheidsbeleid:

1. Verantwoordelijkheid nemen, niet afwentelen: vanaf nu wordt klimaat adaptief denken standaard in alle ruimtelijke ontwikkelingen meegenomen. Bij nieuwe initiatieven worden klimaat adaptieve maatregelen direct geïmplementeerd.
2. Actief zoeken naar meekoppel-kansen: bij initiatieven voor herontwikkeling wordt klimaatadaptatie door meekoppelkansen optimaal benut. Integraal denken.
3. We doen het samen. Klimaatverandering is een probleem dat iedereen raakt. De overheid kan dit niet alleen oplossen. Daarom gaan we nog meer samenwerken. We willen dat belanghebbenden onze partners worden, die ook hun verantwoordelijkheid nemen bij het uitvoeren van maatregelen. Verder werken we nauw samen met de leden van het Waterpanel Noord.
4. We werken op basis van objectieve gegevens. De klimaatstresstest die in 2018 in Horst aan de Maas is uitgevoerd wordt elke zes jaar herhaald. Zo houden we zicht op de voortgang van maatregelen en kunnen we tijdig bijsturen.
5. We sluiten aan op de strategie uit het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (afgekort DPRA) om het proces van ruimtelijke adaptatie te versnellen. Het DPRA hanteert de werkwijze Weten-Willen-Werken. De fase van weten (uitvoeren van een klimaatstresstest) hebben we in Horst aan de Maas al gehad. We zijn nu in de fase van willen: het bepalen van de prioriteiten, oplossingsrichtingen en ambities en het vastleggen hiervan in een uitvoeringsagenda. Daarna komen we in de fase van werken: het uitvoeren van de maatregelen. Deze cyclus doorlopen we steeds opnieuw, want de klimaatstresstest wordt elke zes jaar herhaald, waarna een nieuwe uitvoeringsagenda voor de jaren daarna wordt vastgesteld. Bovenstaande afbeelding illustreert dit iteratieve proces.

Bestuurlijk trekker

Wethouder Water en Klimaatadaptatie

Ambtelijk trekker

Beleidsmedewerker Water en Klimaatadaptatie

Partners/partijen

- Lokale partijen, zoals inwoners, bedrijven en woningcorporaties. Zij hebben direct belang bij het klimaatbestendig maken van de gemeente, bijvoorbeeld om wateroverlast te voorkomen. Daarnaast is een groot deel van het grondgebied van de gemeente in hun beheer, dus zij hebben ook een verantwoordelijkheid bij het treffen van maatregelen.
- Verder werken we nauw samen met alle leden van het Waterpanel Noord: alle andere gemeenten uit Noord- en Midden-Limburg, de Waterleiding Maatschappij Limburg (WML), het Waterschapsbedrijf Limburg (WBL), het Waterschap Limburg en de Provincie Limburg.

Financiering

Uit de stresstest blijkt dat er indicatief ca 20 miljoen euro nodig is om alle knelpunten rond wateroverlast op te kunnen lossen. Hiervan zal een gedeelte overlappen met reguliere rioleringswerkzaamheden die al in het basis rioleringsplan staan (BRP 2020-2026). Daardoor zal het totaalbedrag om wateroverlast te voorkomen lager uitvallen. Er is nog geen overzicht van maatregelen om hittestress, droogte en aantasting van kwaliteit van het oppervlaktewater tegen te gaan. Er is dus ook nog geen kosteninschatting. Na het opstellen van de uitvoeringsagenda zal hierover meer duidelijk zijn.

De rioolheffing is de belangrijke financieringsbron voor klimaatadaptatieve maatregelen die in de uitvoeringsagenda komen te staan. Daarnaast zullen er de komende jaren vanuit het Rijk middelen beschikbaar komen voor het uitvoeren van projecten. Subsidies zullen in de meeste gevallen echter op basis van co-financiering toegekend kunnen worden. Inbreng van eigen middelen van de gemeente is daarbij dus noodzakelijk.

De kosten van maatregelen tegen hittestress en droogte mogen niet met de opbrengsten van de rioolheffing worden betaald. Het is wettelijk niet toegestaan om daar het VGRP-budget voor te gebruiken. Daarom wordt vanuit het Waterpanel Noord een lobby gestart om deze regel aan te passen.

Voor het afkoppelen van hemelwater bij woningen en bedrijven is tot 2021 voldoende budget beschikbaar. Over de periode daarna moet nog een besluit worden genomen, maar de insteek is om de afkoppelsubsidies na 2021 structureel onderdeel van het gemeentelijk rioolplan en de bijbehorende financiering te laten zijn.

Tot slot is er jaarlijks is er 50.000 euro beschikbaar voor afkoppelen openbare ruimte. Dit budget wordt ingezet voor projecten in de categorie 'laaghangend fruit', zoals het verlagen van trottoirbanden zodat water van straten naar een groenvoorziening kan stromen. Of het vervangen van straatkolken door infiltratiekolken bij wegrenovatie.

Voor het aanpakken van klimaatadaptatie zal daarom nog geen aanspraak worden gedaan op het algemene budget voor duurzaamheid.

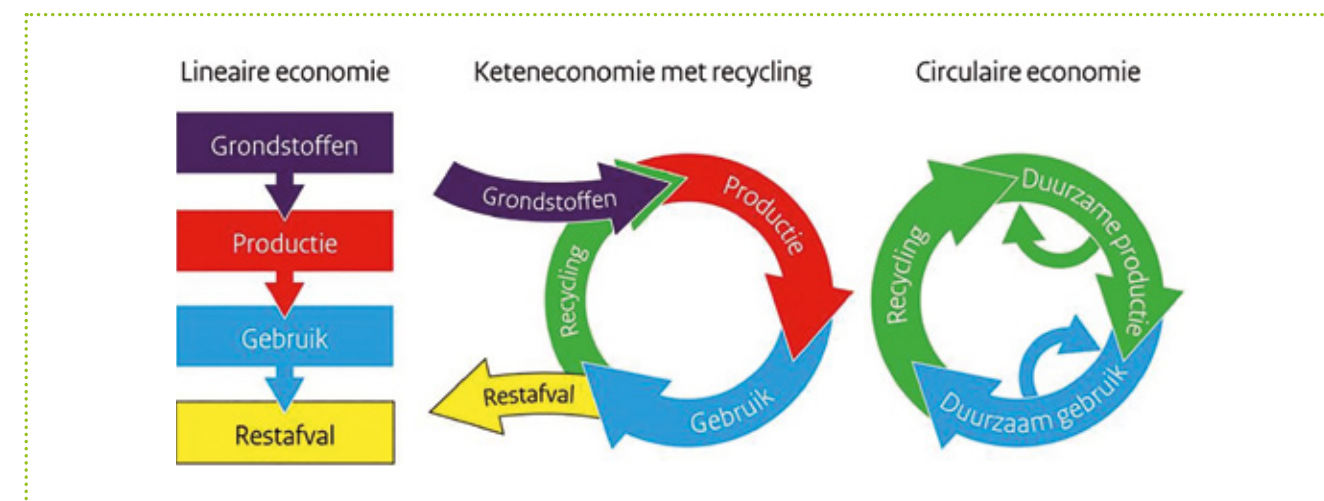
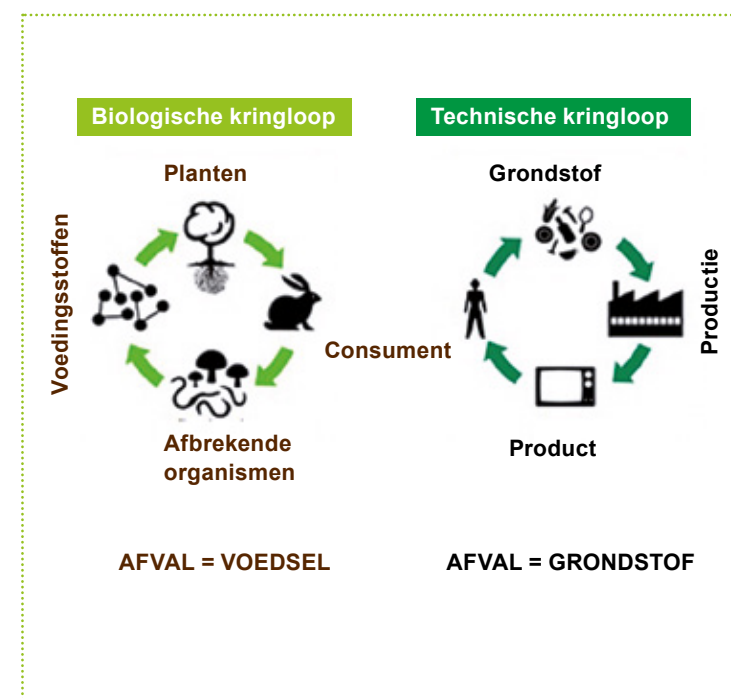
2.7 Afvalinzameling

In een circulaire economie zijn kringlopen gesloten. Het Cradle-to-Cradle gedachtegoed, dat in onze regio een sterke basis heeft, maakt een onderscheid in twee kringlopen. Eén kringloop voor 'technische' materialen zoals glas, metaal en plastic. Die worden gerecycled en zijn grondstof voor nieuwe producten. En daarnaast een biologische kringloop voor organische materialen. daarvoor geldt het motto 'afval is voedsel'.

In de praktijk raken beide kringlopen elkaar, bijvoorbeeld fruit dat in een plastic bakje wordt verkocht. Na gebruik wordt dit dan weer gescheiden: schillen en pitten bij het keukenafval en het plastic bakje in de PMD-container. Kortom: de afvalinzameling door de gemeente heeft betrekking op zowel de technische als de biologische kringloop.

We zijn in Nederland op weg van een wegwerp-economie waarin grondstoffen opraken, naar een circulair systeem van productie en consumptie. We zitten nu in de tussenfase: een keteneconomie met recycling. Daar gaan nog steeds grondstoffen in en er ontstaat restafval, maar dankzij recycling is dat veel minder geworden.

In Horst aan de Maas wordt meer dan 95% van het huishoudelijk afval gescheiden ingezameld. Afvalinzameling en hergebruik van huishoudelijk afval is een thema waarin Horst aan de Maas voorop loopt en dat willen we blijven doen.

Rol van de gemeente bij afvalinzameling

- De inzameling van huishoudelijk afval is een wettelijke taak van de gemeente. Dat is vastgelegd in de Wet Milieubeheer.
- De gemeente zamelt ook afval in uit de openbare ruimte en probeert zwerfval te voorkomen.
- De afvalbegroting van de gemeente bedraagt afgerond 4 miljoen euro per jaar. Bij het aanbesteden van

inzamel- en verwerkingscontracten stelt de gemeente eisen aan duurzaamheid, bijvoorbeeld eisen aan de inzamelwagens of de verwerkingsmethode. Dus de gemeente heeft hier ook een rol als duurzame inkoper.

- De gemeente kan met haar afvalbeleid ook de circulaire economie stimuleren, door te kiezen voor opties die (regionale) circulaire initiatieven ondersteunen. Bijvoorbeeld door vrijkomende grondstoffen bij de

afvalinzameling te communiceren op grondstoffenfora; geïnteresseerden partijen inzage te geven in de samenstelling van het afval; mee te denken over logistiek en bij aanbesteding voor de verwerking van afval alternatieve verwerkingsmethoden een kans te geven.

Doelen voor 2050 ('de droom')

In 2050 is er een volledig circulaire economie: afval bestaat niet meer. Het einde van het gebruik van een product is de start van een nieuw product. Ophalen van restafval is dan verleden tijd. In plaats daarvan haalt de gemeente alleen nog herbruikbare materiaalstromen op. Daarbij werken we samen met marktpartijen, die de inzameling van sommige materiaalstromen betalen. De communicatie, regelgeving en toezicht rond de inzameling blijft een taak van de gemeente. Ook het reinigen van de openbare ruimte blijft een taak van de gemeente. Deze activiteiten blijven (deels) gefinancierd door de afvalstoffenheffing.

Doel 2030

Landelijk is het doel voor 2030 om 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken. Via de inzameling van afval draagt de gemeente Horst aan de Maas daar op drie manieren aan bij. Ten eerste maken we recycling van afvalmateriaal mogelijk door een zo optimaal mogelijke afvalscheiding. Dat doen we via gescheiden inzameling in combinatie met nascheidingstechnieken. Ten tweede stimuleren wij bewustwording van inwoners over preventie

en hergebruik. Dat doen we vooral via voorlichting. En als derde besteden we bepaalde afvalcontracten samen met andere gemeenten aan, waarbij we gezamenlijk voorwaarden scheppen voor waardebehoud.

Strategie richting 2050

- Actief bevorderen rol van Afval Samenwerking Limburg (ASL) bij de strategiebepaling. ASL beheert de contracten voor de verwerking van PMD, GFT en restafval van Limburgse gemeenten. Het contract voor PMD vervalt per 2023 en de contracten voor GFT en restafval vervallen per 2024. In ASL-verband stellen gemeenten een visie op over de toekomst van grondstoffenbeheer. Dit moet de basis vormen voor de strategie voor komende aanbestedingen of partnerships. De visie wordt in maart 2020 voorgelegd in een raadsinformatiebrief.
- Actief zoeken naar initiatieven in de regio die oplossingen kunnen bieden voor delen van gemeentelijk en huishoudelijk afval. Bijvoorbeeld verwerking van maaisel tot textielvezels.
- In beleid en uitvoering kiezen voor opties waarmee we regionale initiatieven voor de circulaire economie kunnen stimuleren, binnen de grenzen van wat financieel en praktisch mogelijk is.

Maatregelen 2020-2022

- Voorlichting over afvalscheiding (op de markt) 2020 en verder.

Leden van de wildbeheereenheid Diana uit Lottum doen mee aan opruimactie Schone Maas (2015)

- Verspreiding Iespakket basisonderwijs "(zwerf-)afval voorkomen", een pakket met activiteiten voor "verloren momenten" (om een paar minuten te vullen) 2020 en verder.
- Campagne tegen eenmalig gebruik van plastic 2020 en verder.
- Ondersteuning jaarlijkse opruimacties en opruimen tijdens Schone Maas. 2020 en verder.
- Bepaling visie toekomst grondstoffenbeheer. 2020
- Voorbereiding aanbesteding verwerking PMD, keukenafval, tuinafval, grof huisvuil en restafval. 2021, 2022. Voor aanbesteding die gepland is voor 2024.
- Uitvoeren acties gericht op preventie van afval. In 2020 gaan we bekijken of we de Ja-Ja sticker in Horst aan de Maas willen invoeren. Dat is een sticker waarmee inwoners actief aangeven dat ze reclamefolders willen ontvangen. Huizen zonder zo'n sticker krijgen dan geen reclaimedrukwerk meer. In Amsterdam is dit al ingevoerd en er zijn meerdere gemeenten die dit over gaan nemen.

Risico's en kanttekeningen

De stagnerende afzet van grondstoffen is een risico. De kosten voor de verwerking van de door de gemeente ingezamelde afvalstoffen zijn afhankelijk van externe factoren. Zo is de afzet van matrassen momenteel een probleem en ontstaat er druk op de markt voor PMD-

verpakkingen omdat de markt overstroomt raakt door het slechte afval van derden. Dit heeft negatieve gevolgen: hogere kosten of lagere vergoedingen voor de verwerking van het afval van de gemeente.

Bestuurlijk trekker

Wethouder Afval

Ambtelijk trekker

Beleidsmedewerker afval en circulaire economie.

Samenwerkingspartners

- Alle andere Limburgse gemeenten, verenigd in de Afvalsamenwerking Limburg (ASL).
- De 6 gemeenten uit Noord-Limburg met wie wij gezamenlijk het inzamelcontract hebben aanbesteed.
- Inwoners / Vrijwillige zwerfafvalpakkers / verenigingen die betrokken zijn bij het opruimen van zwerfafval.

Financiën

- De inzameling van huishoudelijk afval wordt betaald uit de afvalstoffenheffing. Dit is een kostendekkende heffing.
- De kosten voor de het ruimen van zwerfafval en het afval uit de openbare prullenbakken worden betaald uit budget onderhoud openbare ruimte.
- De Circulaire Economie wordt op gang geholpen door bedrijfsleven en overheids- en EU-subsidies waarna de economie zelfvoorzienend moet worden. Zij het door intrinsieke procesbesparingen, zij het doordat de extra kosten bij de gebruiker worden neergelegd als gevolg van regelgeving.

Zwerfafval opruimen langs de Maas door WBE Meerlose Baan (2019)

2.8 Kringlooplandbouw

Kringlooplandbouw is onderdeel van de biologische kringloop uit het Cradle-to-Cradle gedachtegoed, dat in de vorige paragraaf is toegelicht. Maar wat is kringlooplandbouw nou precies? Kort gezegd houdt het in dat een agrarisch bedrijf bij de productie van bijvoorbeeld paprika's, bosbessen, melk of vlees niet alleen de kosten van arbeid, land en kapitaal zo laag mogelijk houdt, maar ook het milieu ontziet. Een belangrijk kenmerk van kringlooplandbouw is dat akkerbouw, veehouderij en tuinbouw elkaars grondstromen gebruiken en reststromen uit de voedselketen benutten. Import van veevoer uit Zuid-Amerika of Azië wordt daardoor afgebouwd en verspilling wordt tegengegaan. Kringlooplandbouw streeft naar optimale productie in plaats van maximale productie. Of in de woorden van minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: *“Niet langer zoveel mogelijk zo goedkoop mogelijk produceren, maar produceren met zo min mogelijk verlies aan grondstoffen en een zorgvuldig beheer van bodem, water en natuur.”* Bij optimaal produceren hoort ook dat boeren een eerlijke prijs ontvangen voor hun producten.

Op dit moment zijn de meeste landbouwbedrijven nog gericht op maximale productie. Het Centraal Planbureau geeft in Balans voor de Leefomgeving 2018 de volgende probleemschets:

“Het Nederlandse landbouw- en voedselsysteem roept trots maar ook onbehagen op; om houdbaar te blijven zal het systeem moeten transformeren.

De Nederlandse landbouw- en voedselindustrie is een belangrijke speler op de wereldmarkt. Die positie heeft Nederland vooral weten te behalen door sterk in te zetten op een efficiënte productie. Duurzaam is dit systeem echter niet. De dominante wijze van landbouw bedrijven brengt tal van nadelen met zich mee voor natuur en leefomgeving, heeft een grote ecologische voetafdruk in binnen- en buitenland, en zet het welzijn van mens en dier onder druk. De primaire sector verliest hierdoor maatschappelijk draagvlak.

Het huidige systeem staat daarnaast op gespannen voet met beleidsdoelen waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd, zoals het Parijsakkoord en de ambities om koploper duurzame voedselproductie te zijn en de voedselconsumptie te verduurzamen. De politiek wil voorts dat de waterkwaliteit verbetert en dat de achteruitgang van de biodiversiteit wordt gestopt en op termijn wordt hersteld. Omdat het landbouwareaal zo'n groot gedeelte van het grondgebied in beslag neemt en landbouw een grote invloed heeft op de kwaliteit van natuur en water, kan die kwaliteit niet substantieel verbeteren zonder de manier van landbouwen te verduurzamen. De conclusie is onvermijdelijk: wil Nederland zijn eigen beleidsdoelen halen, dan zal het landbouw- en voedselsysteem ingrijpend moeten veranderen.”

(Citaat uit “Balans van de Leefomgeving 2018”, PBL, blz.25)

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden kiest de rijksoverheid voor een omslag naar kringlooplandbouw. Dit is vastgelegd in de nota “Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden” (2018). Minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) zegt over de te maken omslag: *“Dit is niet iets van overheden alleen. De verandering slaagt alleen met de hulp en inzet van banken, de retail, maatschappelijke organisaties, consumenten en uiteraard de boer zelf: hij of zij moet een goed inkomen verdienen en kunnen innoveren om zo een gezond bedrijf in stand houden. Onze agrarische sector staat er wereldwijd al decennia lang goed op, daar ben ik trots op. Met kringlooplandbouw en de daarmee gepaard gaande innovaties is het onze ambitie deze positie te bestendigen.”*

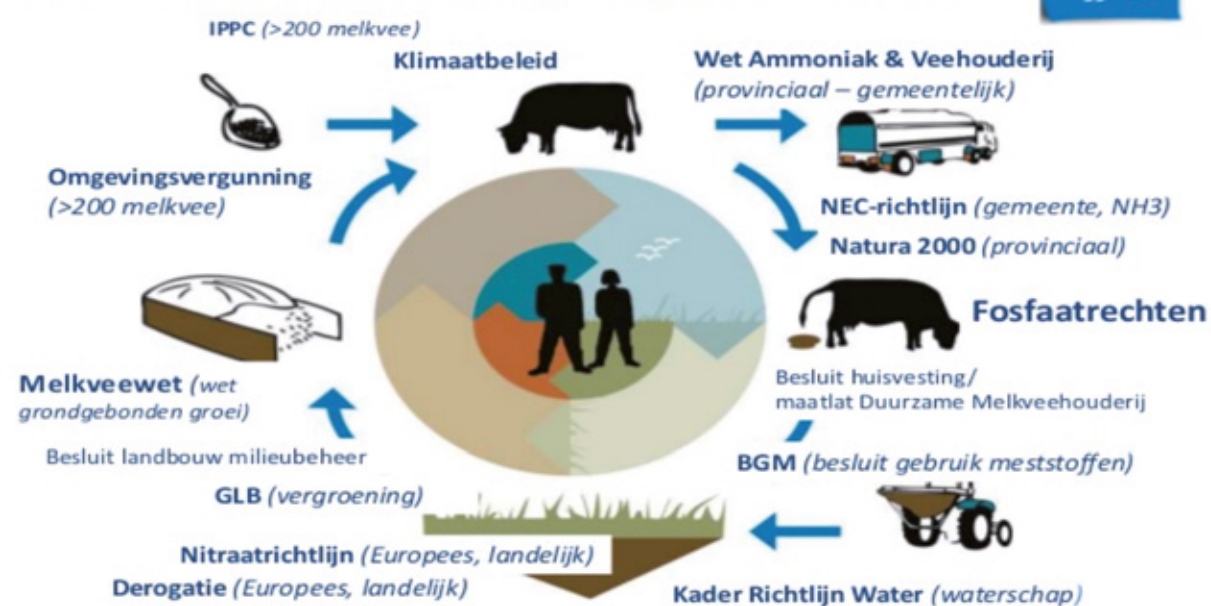
(Bron: Food for Thought. Natuurinclusieve landbouw. WUR 2016)

In Horst aan de Maas nemen we natuurinclusieve landbouw mee onder het thema kringlooplandbouw. We streven ernaar om voedselproductie en natuur op zo'n manier te verweven dat ze er allebei sterker van worden. In plaats van tegenstellingen te benadrukken moeten voor natuurinclusieve landbouw overeenkomsten gevonden worden. Dit kan door systeem-denken: landbouw en natuur worden beide opgevat als één (agro) ecosysteem waar de duurzaamheidsopgave centraal staat. De landbouw kan meer gebruik maken van de baten die de natuur oplevert (de zogenaamde ‘ecosysteemdiensten’, zoals natuurlijke plaagbestrijding) en daardoor robuuster en duurzamer

worden. En van de andere kant kan de natuur meer zorg krijgen van boeren en daardoor meer divers en duurzamer worden. Bovenstaande figuur illustreert het verschil tussen traditionele en natuurinclusieve landbouw.

Binnen het thema ‘kringlooplandbouw’ maken we in Horst aan de Maas onderscheid in drie sectoren: (grondgebonden) land- en tuinbouw, glastuinbouw en veehouderij. Daarnaast zijn er in Horst aan de Maas bedrijven en kennisinstituten die werken aan bijvoorbeeld zaadveredeling en kwaliteitscertificering voor de land- en tuinbouw.

De overheid en kringlooplandbouw

(bron: provincie Utrecht, 2017)

Rol van de gemeente

Kringlooplandbouw raakt vele beleidsthema's op verschillende overheidsniveaus. Denk aan bodem, waterkwaliteit, klimaat, natuur en biodiversiteit, maar ook aan een sterkere plattelandseconomie. Ter illustratie bovenstaand schema, dat een beeld geeft van de complexiteit van overheidslagen en regels rondom melkvee.

De belangrijkste rollen van de gemeente ten aanzien van kringlooplandbouw zijn:

- De gemeente heeft een kaderstellende rol. De gemeente bepaalt waar welke ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn en onder welke voorwaarden. Het instrument hierbij is op dit moment de structuurvisie. In de toekomst wordt dat de omgevingsvisie. Het is bijvoorbeeld mogelijk om in de omgevingsvisie op te nemen dat we bij nieuwe vergunningen als eis stellen dat zij de kringlooplandbouw bevorderen. Verder kan de gemeente voor bepaalde milieu-aspecten een lokaal beleidskader opstellen, dat strenger of juist soepeler is. Bijvoorbeeld de lokale geurverordening en lokaal geluidbeleid.
- De gemeente heeft ook een wettelijke taak als vergunningverlener en toezichthouder bij agrarische bedrijven, op basis van de Wet Milieubeheer. Daarbij mogen wij niet alles vragen of toetsen, maar zijn wij gebonden aan landelijke en provinciale regels en eventueel lokaal beleid.

- De gemeente kan ook een aanjaagrol op zich nemen: koplopers faciliteren en stimuleren. Bijvoorbeeld door experimenteerruimte te bieden om daardoor ontwikkeling en innovatie te bevorderen. Of door het ondersteunen van een kennisnetwerk op lokaal niveau met als doel om kringlopen op een lager niveau te sluiten. Naast de inzet van landelijke en provinciale subsidies, kan de gemeente ook financieel een bijdrage leveren. Dat gebeurt op dit moment al via het economisch stimuleringsfonds. De stimulerende rol van de gemeente hoeft zich niet te beperken tot de agrarische sector. De overheid kan zich ook richten op andere partijen in de voedselketen, zoals consumenten en supermarkten, om hen te stimuleren richting kringlooplandbouw.

Doelen voor 2050 ('de droom')

- In 2050 is de Nederlandse land- en tuinbouw wereldwijd nog steeds toonaangevend. Agrarische ondernemers uit Horst aan de Maas hebben de omslag naar kringlooplandbouw aangegrepen om te innoveren. Daardoor was Horst aan de Maas koploper bij deze transitie.
- In 2050 is het buitengebied van Horst aan de Maas een harmonieuze combinatie tussen landbouw en natuur. Grootschalige landbouwgebieden zijn geen monotone gebieden met een lage biodiversiteit, maar aantrekkelijke gebieden die door een natuur inclusieve inrichting de biodiversiteit juist versterken en de weerbaarheid van de teelten vergroten.

- Boeren krijgen een eerlijke prijs voor hun producten. Consumenten zijn gaan beseffen dat voedsel dat te goedkoop wordt verkocht, uiteindelijk duurkoop is voor de natuur en onze gezondheid. Kiloknallers bestaan niet meer.
- In 2050 is de bodemkwaliteit van landbouwgronden duurzaam verbeterd. Verder is de voer-mest-kringloop in Nederland gesloten. Velden worden bemest met hoogwaardige natuurlijke meststoffen, die zijn gemaakt door bewerking van lokaal beschikbare reststromen en dierlijke mest. Kunstmest wordt niet meer gebruikt, want kunstmest wordt gemaakt met stoffen van over de hele wereld en dit past niet bij het sluiten van kringlopen.
- In 2050 worden akkers primair gebruikt voor de productie van voedselgewassen. Het areaal wordt daarbij optimaal benut door het inzaaien van opeenvolgende teelten, zodat de akker een groot deel van het jaar begroeid is. Een belangrijke rol is weggelegd voor dubbeldoelgewassen, waarvan de resten, zoals bladeren en stengels, gebruikt worden als veevoer of bodemverbeteraar.
- In 2050 is de grondgebonden landbouw volledig zelfvoorzienend wat betreft hun waterbehoefte. Beregenen komt niet meer voor, gewassen worden met druppelirrigatie of van onderaf van vocht voorzien. Door toegenomen droogte en hitte geldt er een permanent sproeiverbod, dit heeft geleid tot innovaties en tot de

teelt van gewassen met een meer mediterraan karakter. Innovatieve agrarische bedrijven (zowel boeren als zaadveredeling) uit Horst aan de Maas liepen voorop om de kansen die dit bood te grijpen.

- In 2050 gebruikt de glastuinbouw voor verwarming geothermie en als dat om veiligheidsredenen in onze regio geen duurzame optie is gebleken dan zijn er alternatieve duurzame verwarmingsoplossingen gevonden, of zijn andere innovaties toegepast zoals de overstap naar gewassen die geschikt zijn voor onverwarmde kassen en het veranderend klimaat in Nederland.
- Kringlooplandbouw heeft er mede toe geleid dat de lucht in Nederland in 2050 schoon is. De emissies van fijnstof, ammoniak en stikstof zijn gereduceerd net als de emissie van broeikasgassen zoals CO₂ en methaan. Op deze manier heeft kringlooplandbouw bijgedragen aan gezondheidswinst en behoud van biodiversiteit. Natuurgebieden zijn versterkt en kampen in 2050 niet langer met een stikstofoverschot.

Doelen voor 2030

Algemeen

In 2030 zijn de doelen uit het "Realisatieplan Visie LNV. Op weg met nieuw perspectief" gehaald en is Nederland koploper met kringlooplandbouw. Zie afbeelding.

Grondgebonden landbouw

- In 2030 is er in Horst aan de Maas een omslag gemaakt naar precisielandbouw, zodat grasland beter wordt bemest, nesten en fauna in grasland beter zijn beschermd en er betere onkruidbestrijding is. Bij precisielandbouw krijgen planten (of dieren) met behulp van technologie, heel nauwkeurig die behandeling die ze nodig hebben. Hiervoor wordt technologie ingezet, zoals GPS en sensortechnologie. Het verschil met klassieke landbouw is dat daar per veld bepaald wordt wat er moet gebeuren, terwijl bij precisielandbouw dit per vierkante meter of per plant bepaald wordt.
- Alle landbouwgronden moeten in 2030 duurzaam beheerd worden. Dat doel streeft landbouwminister Carola Schouten na met het Nationaal Programma Landbouwbodems. De kwaliteit van landbouwgrond staat onder druk door ondergrondverdichting. Daarnaast zijn er zorgen over het gehalte organische stof en de kwaliteit van het bodemleven. Door duurzaam bodembeheer houden we de kwaliteit van de bodem goed, ook voor volgende generaties. Duurzaam bodembeheer houdt in: een evenwichtig en verantwoord gebruik van (kunst) mest en gewasbeschermingsmiddelen; de inzet van wisselteelten en bewerking met machines die zijn afgestemd op de draagkracht van de bodem. Zware landbouwvoertuigen drukken de bodem aan, waardoor er minder bodemleven is. Om deze bodemverdichting te voorkomen kunnen kleinere en vooral minder zware landbouwvoertuigen ingezet worden. Dat sluit goed aan op het streven naar precisielandbouw.

Glastuinbouw

- In 2030 is de glastuinbouw in Horst aan de Maas goed op weg om het door de sector zelf vastgestelde doel te halen om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

Veehouderij

- De doelen van de rijksoverheid over schone lucht worden gehaald: 20% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. De veehouderij heeft hieraan een bijdrage geleverd door fijn stof emissies uit de (pluimvee)houderij te reduceren en door ammoniakreductie.
- In 2030 heeft de agrarische sector de reductie-doelstelling uit het nationale klimaatakkoord gehaald. Met name door regelingen voor stoppers en warme sanering in de veehouderij en door een gebiedsgerichte aanpak van de stikstofproblematiek.

SCHONE LUCHT AKKOORD

De overheid wil de luchtkwaliteit in Nederland voor alle inwoners verbeteren. Daarom is begin 2020 het Schone Lucht Akkoord getekend door de rijksoverheid en diverse provincies en gemeenten. Het doel van het akkoord is om de gezondheidsschade door luchtverontreiniging in 2030 te halveren. Voor de delen in Nederland waar de lucht het meest vervuild is, komen er extra maatregelen. Dan gaat het om de gebieden rondom de grote steden en in de buurt van intensieve veehouderijen. Wij onderschrijven de doelen van het Schone Lucht Akkoord en overwegen serieus het akkoord te ondertekenen. Op dit moment onderzoeken we wat er van deelnemende gemeenten wordt verwacht. Op basis daarvan bekijken we of we bij het tweede tekenmoment aan kunnen sluiten.

Strategie richting 2050

- Om de omslag naar kringlooplandbouw te maken is de positie van de boer cruciaal: hij of zij moet voldoende inkomen krijgen om investeringen terug te verdienen. De gemeente heeft hier helaas weinig invloed op, maar het is voor ons wel een essentieel uitgangspunt.
- Kringlooplandbouw gaat uit van de vorming van een biologische kringloop. Onze strategie is gericht op het sluiten van kringlopen op zo laag mogelijke schaal. Dat kan lokaal, regionaal, nationaal maar ook internationaal zijn. Logischerwijs geldt dat een kringloop met kortere vervoersafstanden de voorkeur heeft boven mondiale inkoop van grondstoffen en mondiale afzet van producten.
- Wij gaan duurzame innovaties in de intensieve veehouderij stimuleren. Zoals in het coalitieakkoord 2018-2022 staat: “We juichen innovatie gericht op duurzaamheid in de intensieve veehouderij toe en willen deze ontwikkeling steunen. We willen projecten aanjagen die inspireren tot innovatie en we leggen daartoe actief verbindingen met de sector en andere belanghebbenden, zoals milieu en dierorganisaties”. Daarbij blijven we kritisch op de plannen die we steunen. Het coalitieprogramma zegt daarover: “Innovatieve initiatieven met oog voor duurzaamheid en gezondheid, passend in de bestaande kaders en met aantoonbaar draagvlak in de directe omgeving kunnen op steun van de gemeente rekenen.”
- We volgen de ontwikkelingen rondom de aanpak van stikstof en zetten actief in op reductie. De aanpak van de stikstofproblematiek zal ook leiden tot lagere emissies van fijn stof, ammoniak en geur en dus leiden tot een schonere lucht.
- We sturen op daling van de CO₂-footprint van de agrarische sector conform het landelijke Klimaatakkoord. Daarbij letten we niet alleen op de directe emissie van broeikasgassen als CO₂ en methaan, maar is er ook aandacht voor indirecte emissies door import van veevoer en het gebruik van grond voor veevoerproductie elders. Wij respecteren wettelijke kaders en bestaande rechten van agrarische bedrijven. We kijken ook vooruit en willen voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen de toekomstige saneringsopgave in Horst aan de Maas vergroten. Wij nemen onze verantwoordelijkheid en schuiven de rekening niet door naar de volgende generatie agrarische ondernemers of inwoners.

Maatregelen 2020-2022

- In 2019 is de Visie Teeltondersteunende Voorzieningen vastgesteld. In de periode 2020-2022 passen wij deze visie toe en wij monitoren de aanvragen.

- In 2020 stellen we de visie veehouderij vast, waarin het aspect kringlooplandbouw voor de veehouderij verder zal worden ingevuld.
- In 2020 komt er landelijk een nulmeting naar de status van landbouwbodems in Nederland en komen er eenduidige meetmethodes om de staat van de bodems in de toekomst te blijven monitoren. We volgen deze ontwikkelingen.
- We onderzoeken in 2020 of we ons pachtbeleid kunnen verduurzamen, zodat bevordering van biodiversiteit en van bodemkwaliteit daarin als uitgangspunten terugkomen.
- We continueren het economisch stimuleringsfonds. Bij de eerstvolgende evaluatie van de toetsingscriteria van dit fonds, die in 2020 wordt voorzien, gaan we bekijken hoe we criteria kunnen aanpassen zodat het fonds ook bijdraagt aan verduurzaming.

Risico’s en kanttekeningen

Rond de transitie naar kringlooplandbouw zijn er nog veel vragen. Wat gaat er precies gebeuren en wie gaat dat betalen? Welke concrete beleidsmaatregelen komen er vanuit het ministerie van LNV en wat voor regelingen komen er voor financiële compensatie? Wat is de tijdsplanning en komt daarin een versnelling door de urgentie rondom de stikstof-problematiek? De dynamiek op dit moment is groot en er is nog weinig concreet.

Bestuurlijk trekker

Wethouder Economie en Agribusiness

Ambtelijk trekker

Beleidsmedewerker Buitengebied

Samenwerkingspartners

- Lokale bedrijven
- LLTB
- Provincie Limburg
- Lokale kennisinstituten (NakTuinbouw) en onderwijsinstellingen (CITAVERDE College)

Financiën

Op dit moment wordt er geen bijdrage gevraagd uit het duurzaamheidsbudget. Het toepassen van het beleid voor teeltondersteunende voorzieningen en het evalueren van het pachtbeleid vallen onder de reguliere werkzaamheden. Het economisch stimuleringsfonds heeft een eigen budget. En het opstellen van de visie veehouderij wordt betaald uit reguliere budgetten voor bestemmingsplannen en de structuurvisie. Aan de visie veehouderij wordt een uitvoeringsprogramma gekoppeld. Te zijner tijd wordt bekeken of daarvoor een bijdrage uit het duurzaamheidsbudget nodig en mogelijk is.

2.9 Biodiversiteit en natuurontwikkeling

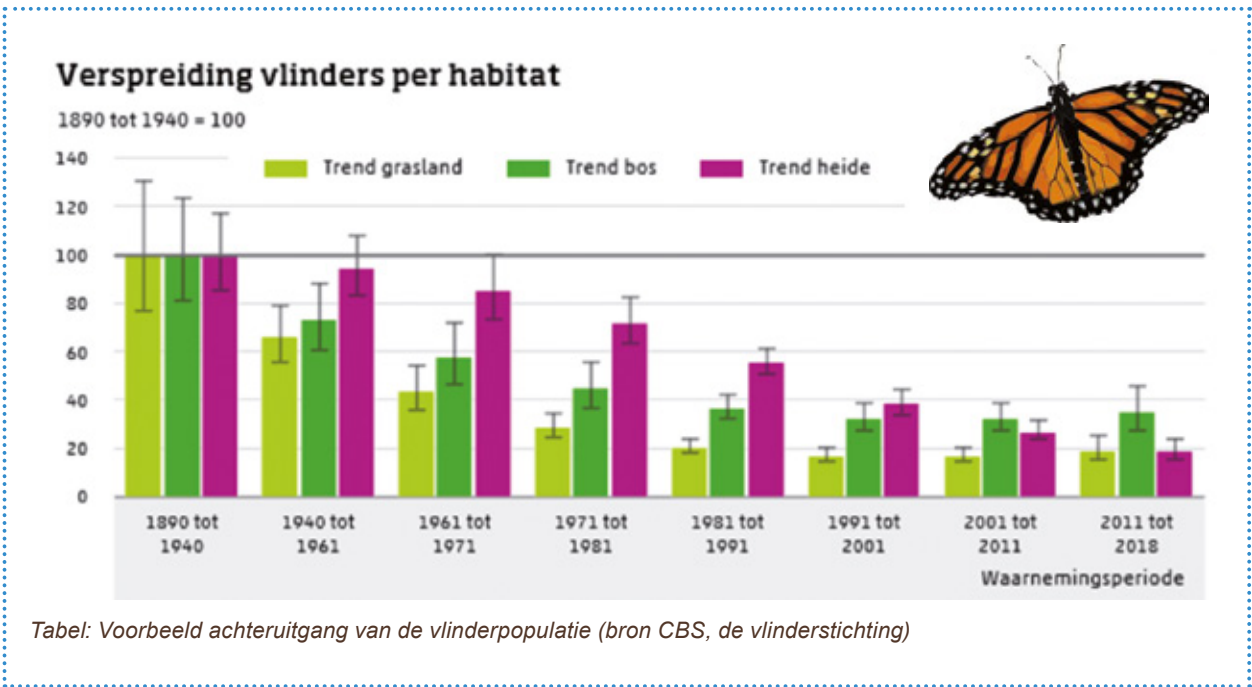
Biodiversiteit is het vierde hoofdthema van het duurzaamheidsprogramma van Horst aan de Maas. Het begrip biodiversiteit bestaat uit drie onderdelen. Het eerste onderdeel zijn alle verschillende dieren- en plantensoorten die we op aarde hebben. Het tweede onderdeel zijn de diverse leefgebieden waar die soorten voorkomen, ook wel ecosystemen genoemd. Bijvoorbeeld de bossen, beekdalen of het hoogveen dat we in Horst aan de Maas hebben. Het derde en laatste onderdeel van biodiversiteit is de genetische variatie binnen soorten, bijvoorbeeld binnen een populatie hommels. Voldoende genetische variatie zorgt voor betere overlevingskansen en is een voorwaarde voor een stabiele soort. Het probleem is dat de biodiversiteit wereldwijd achteruit gaat. Onderstaande tabel geeft een voorbeeld uit Nederland: onze vlinderpopulatie is sinds 1940 met 65-80% gedaald.

Het wereldwijde verlies aan biodiversiteit heeft diverse oorzaken. Oorzaken die ook in Horst aan de Maas een rol spelen zijn:

- Intensief agrarisch landgebruik. Op grote, monotone percelen met dezelfde begroeiing is vrijwel geen biodiversiteit aanwezig. Ook het bodemleven en de bodemkwaliteit nemen af.
- Overbemesting. Dit leidt tot een sterke groei van bepaalde algemene soorten en een afname van overige, kwetsbare soorten, waardoor in natuurgebieden -maar ook elders- de biodiversiteit afneemt.
- Uitheemse invasieve soorten. Deze zogenaamde exoten, zoals de Amerikaanse vogelkers, verdringen meer kwetsbare inheemse soorten.
- Klimaatverandering. De natuur leidt onder hittestress, droogte en watertekorten.

- Ruimtegebrek door bevolkingsgroei. Nederland heeft nu 17 miljoen inwoners. Rond 2030 zijn dat er 18 miljoen verwacht het CBS. Bevolkingsgroei leidt tot een voortdurende uitbreiding van bebouwing, wegen en overig landgebruik door de mens. Dit is ook een belangrijke oorzaak van minder biodiversiteit.

De afname van de biodiversiteit is een probleem. Op de eerste plaats omdat planten en dieren een intrinsieke waarde hebben, zij zijn op zichzelf al waardevol. Daarnaast heeft biodiversiteit een economische waarde. Want biodiversiteit zorgt voor schoon water en vruchtbare grond. Het levert ook voedsel en grondstoffen. Meer dan veertig procent van de medicijnen tegen kanker komt bijvoorbeeld voort uit de natuur. Maar ook de toeristische sector in Horst aan de Maas is gebaat bij een gevarieerd en aantrekkelijk landschap.

Illustratie: streefbeeld van aantrekkelijk landschap

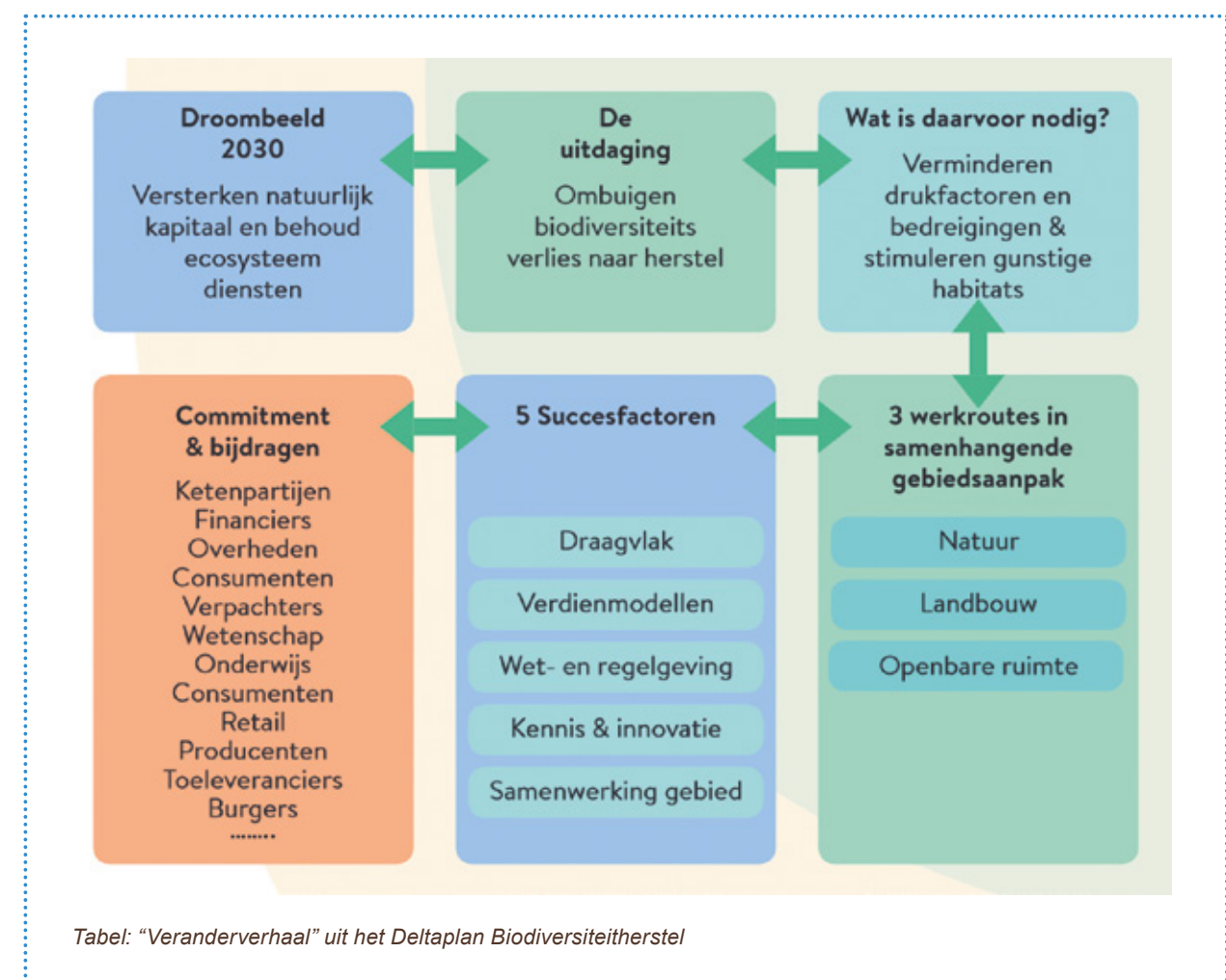
Rol van de gemeente bij biodiversiteit

De gemeente heeft op drie manieren invloed op de biodiversiteit.

1. Beleidsrol: Horst aan de Maas heeft, net zoals bijna alle gemeenten, geen lokaal biodiversiteitsbeleid. Maar in ons ruimtelijk beleid zetten we in op een gebiedsgerichte aanpak met meervoudige doelen, waaronder natuurdoelen en biodiversiteit. Een voorbeeld hiervan is de integrale visie voor De Maasgaard. Daarin worden bestaande natuur- en waterstructuren versterkt door een samenhangende ontwikkeling van natuur, water en een recreatief netwerk.
2. Uitvoerende en beherende rol: de gemeente is opdrachtgever en uitvoerder van allerlei projecten in de openbare ruimte en zorgt ook voor onderhoud. De keuzes die wij daarbij maken zijn van invloed op de biodiversiteit: ze kunnen deze aantasten, of juist versterken en verbeteren. Dat laatste is uiteraard onze ambitie. Een voorbeeld is het ecologisch beheer van wegbermen.
3. Voorbeeldrol: we willen als gemeente onze uitvoerende en beherende rol niet alleen goed oppakken, dat willen we ook uitdragen. Om daarmee anderen te inspireren of te overtuigen. Een voorbeeld is het halen van het predicaat bij-vriendelijke gemeente. Daarmee laten we zien dat we ons inzetten om het leefgebied van (wilde) bijen te verbeteren.

Doelen voor 2050 ('de droom')

- In 2050 is Horst aan de Maas een aantrekkelijke, groene gemeente. Het beschermen en versterken van de biodiversiteit is slim gecombineerd met andere doelen, zoals klimaatadaptatie, de transitie van de agrarische sector naar kringlooplandbouw en de energietransitie. Er zijn in overleg met inwoners en bedrijven win-win oplossingen bedacht. Met als gevolg dat onze inwoners prettiger wonen, bedrijven hier graag gevestigd zijn en toeristen in 2050 nog steeds met plezier naar Horst aan de Maas komen.
- In alle woonwijken is voldoende groen, zowel openbaar groen als groen in de tuinen van onze inwoners. Dat versterkt niet alleen de biodiversiteit, het ziet er ook aantrekkelijk uit en het helpt bij het voorkomen van overlast door het veranderde klimaat: het brengt koelte tijdens hittestress en fungeert als extra waterberging, zodat wateroverlast tijdens piekbuien wordt voorkomen.
- De agrarische sector heeft in 2050 de stap gezet naar een natuur inclusieve landbouw. Biodiversiteit op het boerenland is een vanzelfsprekend onderdeel van de totale bedrijfsvoering. Lokale bedrijven hebben deze overgang aangegrepen om te innoveren en lopen daarbij voorop in Nederland.
- Het beschermen en verbeteren van de biodiversiteit heeft geleid tot een robuuste groenstructuur. Natuurgebieden -en daarmee de leefgebieden van verschillende kwetsbare soorten- zijn veilig gesteld en versterkt.

Strategie richting 2050

Voor het bevorderen van de biodiversiteit conformeert Horst aan de Maas zich aan het landelijke deltaprogramma biodiversiteit herstel dat in december 2018 is gepresenteerd door een brede samenwerking van boerenorganisaties, natuurorganisaties en de Rabobank. Zie bovenstaande tabel voor een samenvatting.

We sluiten ons aan bij de drie werkroutes uit het deltaplan: Natuur, Landbouw en Openbare ruimte. Onze strategie is:

- Wij zien ieder project, ieder onderhoudsplan en iedere ruimtelijke ontwikkeling als een middel om de biodiversiteit in Horst aan de Maas te versterken. Wij kiezen daarom bij voorkeur voor een natuurinclusieve inrichting, uitvoering en onderhoud van de openbare ruimte.
- Bij ruimtelijke projecten is een gebiedsgerichte aanpak met meervoudige doelen het uitgangspunt. Dat betekent dat we werkzaamheden in een gebied slim gaan combineren. Bijvoorbeeld door bij het aanleggen van een wadi voor de opvang en infiltratie van regenwater te kiezen voor een natuurlijke, of een bloemrijke wadi die de biodiversiteit bevordert.

- Om ruimtelijke (beleid)keuzes op een heldere en voorspelbare manier te maken hanteren wij de volgende drie afwegingsprincipes, afkomstig uit de Nationale Omgevingsvisie (de Novi):
 - 1) Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies.
 - 2) Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal.
 - 3) Afwentelen wordt voorkomen.
- We gaan zorgvuldig om met schaalvergroting en intensivering in het buitengebied. Daarbij gaat het met name om ontwikkelingen in de landbouwsector. Maar ook om grootschalige projecten voor het opwekken van duurzame energie. We bekijken waar en hoe dit mogelijk is, zonder in conflict te komen met de natuur.

Rozentuin in Lottum. Hier worden alleen natuurlijke bestrijdingsmiddelen gebruikt.

Doel 2030

De eerste drie doelen die hierna worden genoemd, zijn overgenomen uit het landelijke Deltaplan Biodiversiteitsherstel. De doelen erna zijn specifiek voor Horst aan de Maas.

- Door het verbeteren van de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied voor planten en dieren en gebiedsgerichte samenwerking zijn in 2030 natuurgebieden effectief met elkaar verbonden en kunnen ze optimaal worden beheerd.
- Door het stimuleren van nuttige insecten en een vruchtbare bodem, het creëren van gunstige leefomstandigheden voor wilde dieren en planten op boerenland en het regionaal sluiten van kringlopen krijgt biodiversiteit op boerenland meer ruimte.
- Door de natuurvriendelijke inrichting van bermen, dijken, bedrijventerreinen en ander openbaar groen ontstaat een fijnmazig netwerk waar wilde dieren en planten kunnen floreren.
- Het verlies aan biodiversiteit is in 2030 volledig omgebogen naar een herstel van biodiversiteit. Belangrijk hulpmiddel om dit te bewaken is de “natuurwaardenkaart” van Horst aan de Maas. Daarmee houden we zicht op populaties van waardevolle en beschermde flora- en fauna. Deze natuurwaardenkaart is in 2030 gebiedsdekkend, volledig gevuld en wordt jaarlijks geactualiseerd.
- In de openbare ruimte zijn biodiversiteit en landschappelijke identiteit, naast veiligheid en aantrekkelijkheid, kerndoelen geworden voor inrichting en beheer.
- Het boombeheer is vitaal en gezond. Het van oudsher wat monotone beeld in Horst aan de Maas maakt steeds meer plaats voor een grotere variatie. Onze bomen zijn hierdoor minder kwetsbaar voor ziekten en plagen (zoals de eikenprocessierups). Ook leidt een grotere variatie aan bomen tot een grotere variatie aan andere

flora en fauna en dus tot een verbetering van de totale biodiversiteit.

- De grotere diversiteit zien we ook terug in onze kleine landschapselementen, zoals houtkanten, hagen, poelen, bomenrijen, bosjes, struwelen en wegbermen. Deze elementen zorgen voor een aantrekkelijk landschap en tegelijk ook voor een verscheidenheid aan leefgebieden en groeiplaatsen voor dieren en planten. Zo bevorderen ze het ecologisch evenwicht en de biodiversiteit. Het beheer hiervan is op orde.
- De bermen langs onze wegen worden zoveel mogelijk ecologisch beheerd. Er is in beeld gebracht waar kansen liggen voor ecologisch bermbeheer en de resultaten zijn zichtbaar. De bermen fungeren hierdoor ook als ecologische verbindingzones voor met name insecten en kleinere dieren.
- Het project Maasgaard is verlengd waarbij we opnieuw concrete doelen en projecten tot uitvoering brengen waardoor natuurgebieden effectief met elkaar verbonden worden.
- Park de Peelbergen ontwikkelt zich als een hoogwaardig recreatief gebied waar natuur en landschapsontwikkeling aan de basis staan.
- Het agrarisch productieproces wordt steeds meer circulair en maakt gebruik van functionele biodiversiteit, ondersteund door technische innovaties. Het verdienmodel voor natuurinclusie landbouw is aantrekkelijk en heeft toekomst.
- De schommelingen van het waterpeil in de Peelvenen, die leiden tot verlies aan hoogveen en tot veel CO₂-uitstoot, zijn gestopt. Het grondwaterwaterpeil in de Peelvenen is stabiel en daardoor verloopt het hoogveenherstel in dit unieke natuurgebied voorspoedig.

Maatregelen 2020-2022

Algemeen

- We werken toe naar een “stand-still” van het verlies biodiversiteit en landschapselementen en naar het herstellen van ecosystemen. Belangrijk hulpmiddel daarbij is onze “natuurwaardenkaart”. We zorgen ervoor dat deze gebiedsdekkend en volledig gevuld is en dat deze vanaf 2020 jaarlijks wordt geactualiseerd.
- We herijken de regeling voor het Gemeentelijke KwaliteitsMenu (GKM) in de structuurvisie. We verbreden deze op het thema duurzaamheid. Daarbij kijken we zowel naar de bepaling van de bedragen; de methodiek en de werking/inzet van de GKM-gelden.

Natuur

- We geven uitvoering aan de Maasgaard projecten Castenrayse Vennen en Groote Molenbeek (2020-2022).
- We onderzoeken de mogelijkheden om Maasgaard 2.0 mogelijk te maken (2019-2020)
- We gaan met de provincie Limburg in gesprek over het plan van de provincie om 1 miljoen extra bomen te planten in Limburg. Bij een evenredige verdeling over Limburg zouden dat 87.000 extra bomen zijn in Horst

aan de Maas. We onderzoeken de mogelijkheden die er daarvoor zijn in onze gemeente, bijvoorbeeld binnen Park de Peelbergen (2020).

- We gaan door met onze aanpak voor de bestrijding van exoten, zoals de Japanse Duizendknoop en de knolcyperus (2020-2022)

Openbare ruimte

- We blijven ons inzetten voor een bij-vriendelijke inrichting van ons openbaar groen. Bijvoorbeeld door het aanplanten van waarde- en drachtplanten (2020-2022). We renoveren beplantingsvakken met als doel een hogere/betere biodiversiteit te verkrijgen. We planten daartoe een nog grotere soortenrijkdom van heesters (2020-2022).
- Investerings in het verbeteren van biodiversiteit in de openbare ruimte worden positief beoordeeld bij het gunnen van aanbestedingen en projecten. Dit wordt bij de volgende actualisering van het gemeentelijk inkoopbeleid formeel vastgelegd in het beleid (2020-2021).
- We gaan door met onze aanpak van gifvrije onkruidbestrijding (2020-2022)
- We gaan door met onze aanpak gericht op ecologisch bermbeheer (2020-2022).

Landbouw

- We onderzoeken in 2020 of we ons pachtbeleid kunnen verduurzamen, zodat bevordering van biodiversiteit en van bodemkwaliteit daarin als uitgangspunten terugkomen. Belangrijke aspecten daarbij zijn gebruik en inrichting.
- We volgen de ontwikkelingen rondom stikstof-depositie (het PAS-beleid) op de voet en zoeken actief naar meekoppelkansen voor versterking van de biodiversiteit.

Risico’s en kanttekeningen

De transitie naar een natuurinclusieve gemeente is niet de enige verandering die we willen maken. We willen ook circulair en klimaatbestendig worden en een energietransitie maken. En ook op andere beleidsvelden zijn er ontwikkelingen, met name op het gebied van digitalisering en datasturing. Dit biedt koppelkansen, maar leidt ook tot risico’s. Omvangrijke transities vragen niet alleen tijd (geduld) maar ook inzicht en doorzettingsvermogen: "de wil om elkaar vast te houden in de gezamenlijke opgaven". We zijn afhankelijk van andere partijen, zoals het rijk en de landbouwsector. De prioriteiten die anderen kiezen, bepalen mede onze kans van slagen. Maar we willen niet “achterover leunen” en alleen aanhaken bij andere opgaves. We willen ook los van de grote centrale opgaves “gewoon zelf beginnen”. De beschikbare financiële middelen spelen hierbij wel een cruciale rol.

Bestuurlijk trekker

Wethouder Inrichting en Beheer Openbare Ruimte is de bestuurlijk trekker van het thema biodiversiteit. In

nauwe samenwerking met de wethouder Landbouw en de wethouder Duurzaamheid.

Ambtelijk trekker

Beleidsadviseurs Ruimte (natuur, water openbare ruimte klimaatadaptatie en energie en agrarische sector)

Samenwerkingspartners

- Lokale natuurorganisaties, zoals het IVN, IKL en Stichting Landschap Horst aan de Maas.
- Provinciale en landelijke partijen zoals het waterschap, de provincie Limburg en Staatsbosbeheer.
- Onze burgers, de inwoners van de gemeente, zijn een belangrijke partij bij elke vorm van biodiversiteitsbeleid. Zij kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het bereiken van gemeentelijke biodiversiteitsdoelen, niet alleen rond eigen huis en tuin maar ook bij het gemeentelijk groenbeheer, bij het inventariseren van natuur en als bron van kennis bij de beleidsontwikkeling.

Financiën

- Het bij-vriendelijk inrichten van de openbare ruimte vraagt niet direct extra budget. Het is vooral op een andere manier omgaan met beheer- en renovatievraagstukken. Voor renoveren van beplantingsvakken binnen de bebouwde kommen zijn vanaf 2019 structureel meer financiële middelen beschikbaar.
- Projecten die onder het programma Maasgaard vallen worden gefinancierd vanuit het geprogrammeerde budget Maasgaard. We gaan op zoek naar financieringsmogelijkheden voor een doorstart met Maasgaard 2.0. Dit moet gevonden worden in de rijks- en regionale opgaves. Maar om de begroting sluitend te krijgen moet de gemeente ook een eigen bijdrage leveren. De omvang van deze bijdrage is nu nog niet bekend.
- Binnen Park de Peelbergen worden de kosten voor natuur en landschap meegenomen in de grondexploitaties. Ontwikkelingen in het gebied dragen dus bij aan de noodzakelijke landschapsinrichting.
- Om de ontwikkeling van de biodiversiteit in Horst aan de Maas te monitoren, gebruiken we de Natuurwaardenkaart. Het op orde houden van deze wettelijk verplichte kaart wordt betaald uit verschillende beheerbudgetten. Daarnaast wordt het duurzaamheidsbudget gebruikt om de kaart een extra kwaliteitsimpuls te geven. Voor de jaren 2020-2022 is een bedrag van in totaal € 30.000 geraamd uit het duurzaamheidsbudget, voor het uitvoeren van extra inventarisaties ‘in het veld’. Door meer inventarisaties te doen, met name in de gebieden waarover minder gegevens bekend zijn (de witte vlekken), zal de Natuurwaardenkaart het grondgebied van de gemeente beter dekken. In hoofdstuk 3 wordt de monitoring van biodiversiteit verder toegelicht.

Greune Mèrt ►
duurzaamheidsmarkt
in Horst aan de Maas

3 ORGANISATIE EN UITVOERING

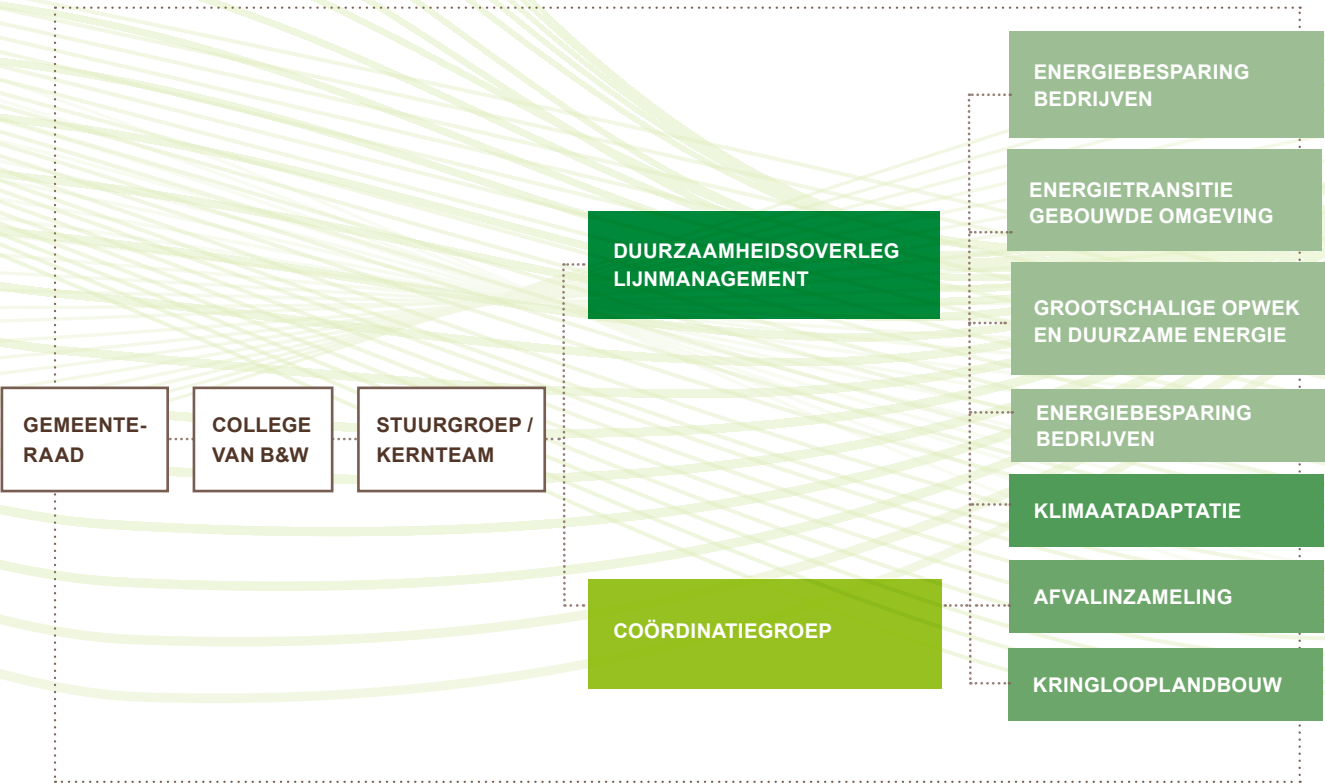
3.1 Interne organisatie

We staan aan het begin van een aantal grote veranderingen en verbetertrajecten, die nog zeker 30 jaar gaan duren: de energietransitie, het klimaatbestendig maken van Nederland en de transitie naar een circulaire en natuurinclusieve economie. Op veel punten hebben we in Horst aan de Maas al een start gemaakt, maar de komende decennia zullen er nog veel ontwikkelingen volgen. Dit veranderproces vraagt veel van onze inwoners, ondernemers en partners, maar zeker ook van de gemeente zelf. Daarom gaan we de interne organisatie rond duurzaamheid versterken en meer structuur geven. Daarmee creëren we het overzicht dat nodig is om maatregelen goed op elkaar af te stemmen, de juiste prioriteiten te stellen en onze middelen effectief en efficiënt in te zetten.

Er zijn twee uitdagingen bij het vormgeven van de interne organisatie rond duurzaamheid. De eerste uitdaging is dat duurzaamheid een overkoepelend thema is. Daardoor valt de uitvoering van het duurzaamheidsprogramma niet logischerwijs onder de taken van één wethouder, één

cluster of één team. Het raakt juist allerlei beleidsvelden en doorkruist de bestaande organisatie op allerlei niveaus. Om onze duurzaamheidsdoelen te halen, is het nodig om meer dwarsverbanden te leggen. Daarom kiezen we voor een programma-organisatie gericht op coördinatie en samenwerking. Deze programma-organisatie staat niet boven andere beleidsvelden of andere inhoudelijke programma's, maar zorgt voor afstemming. Bijvoorbeeld tussen het duurzaamheidsbeleid, de Visie Veehouderij en de Visie Wonen, zodat het beleid elkaar versterkt. Via de programma-organisatie borgen we dat gemeentelijke duurzaamheidsdoelen en –uitgangspunten in alle relevante projecten worden meegenomen.

De tweede uitdaging bij het versterken van de interne organisatie rond duurzaamheid is dat er, met name rond het nationaal klimaatakkoord en de energietransitie van de gebouwde omgeving, nog veel onzeker is. Bijvoorbeeld welke financiële en juridische middelen de gemeente krijgt om inwoners te stimuleren om over te schakelen op duurzame verwarming zonder aardgas. Hoeveel geld stelt het rijk beschikbaar voor deze nieuwe gemeentelijke taak, kunnen we daarvoor voldoende nieuw personeel

aannemen? Dat dit nog onzeker is, wil niet zeggen dat we moeten wachten op duidelijkheid. Het betekent dat we onze organisatie flexibel moeten inrichten, zodat we kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen.

- Op basis van de hiervoor beschreven overwegingen, komen we tot de volgende programmastructuur:
- Stuurgroep / kernteam, met daarboven uiteraard het College van B&W en de gemeenteraad.
 - Duurzaamheidsoverleg lijnmanagement (Thema-DT Duurzaamheid)
 - Coördinatiegroep
 - Aanpak per thema

Rollen College van B&W en gemeenteraad
Het College van B&W is bestuurlijk opdrachtgever voor dit duurzaamheidsprogramma. De wethouder Duurzaamheid is als coördinerend wethouder de bestuurlijke trekker. Vakwethouders zijn en blijven verantwoordelijk voor de thema's binnen hun portefeuille. In het vorige hoofdstuk is bij ieder thema de verantwoordelijke wethouder benoemd en dit is ook in het uitvoeringsprogramma per maatregel aangegeven. Omdat het duurzaamheidsprogramma meerdere wethouderportefeuilles raakt, en portefeuilles soms ook overlappend zijn, vindt inhoudelijke afstemming tussen wethouders plaats tijdens bilaterale overleggen of tijdens de wekelijkse collegevergadering.

De gemeenteraad stelt het duurzaamheidsprogramma vast. Zij worden door de vakwethouders geïnformeerd over de voortgang van de diverse thema's. Hoe, wanneer en hoe vaak dit gebeurt, is afhankelijk van het thema, hierover worden maatwerk afspraken gemaakt. Zie hiervoor ook de paragraaf monitoring.

Afstemming met derden en regionale samenwerking
De acht gemeenten in Noord-Limburg gaan de komende jaren gezamenlijk aan de slag met de regionale investeringagenda 'Gezondste Regio'. Duurzaamheid is een belangrijk onderdeel van deze agenda. Zo zijn verduurzaming van de glastuinbouw, kringlooplandbouw, duurzame mobiliteit en de regionale energiestrategie allemaal aangewezen als regionale iconprojecten: urgente projecten met een meervoudig doel.

Inhoudelijke afstemming met derden gebeurt vooral per thema. Bijvoorbeeld klimaatadaptatie via het Waterpanel-Noord, duurzame mobiliteit via Trendsportal en grootschalige energieopwekking via de Regionale Energiestrategie. Hoe, wanneer en hoe vaak er afstemming is met overige partijen is afhankelijk van het thema en vraagt om maatwerk. Dit valt buiten de scope van dit duurzaamheidsprogramma.

Samenvatting maatregelen 2020-2022 interne organisatie

- Formele oprichting stuurgroep, kernteam, duurzaamheidsoverleg lijnmanagement en coördinatiegroep (2020, na vastelling duurzaamheidsprogramma).

3.2 Monitoring

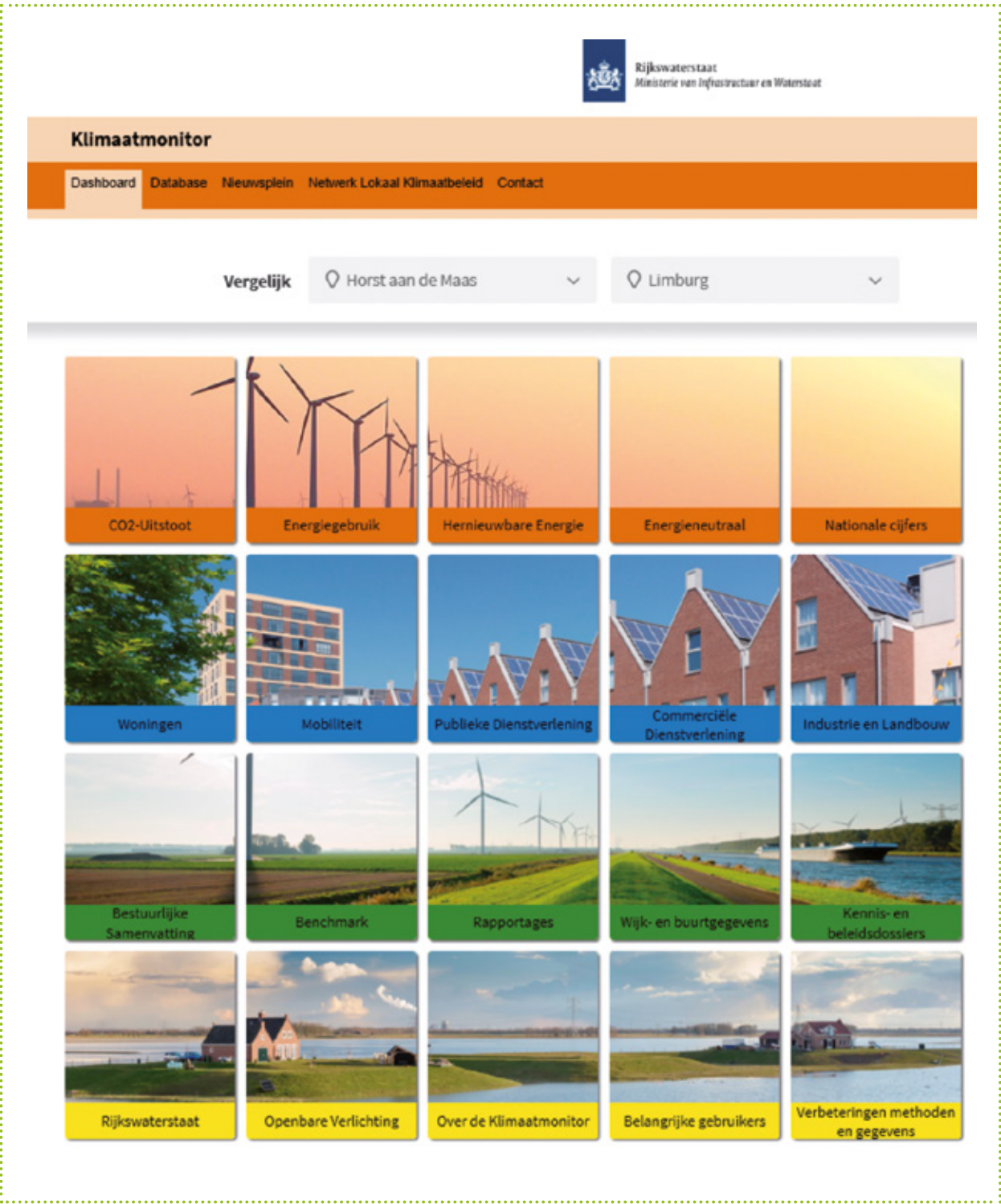
Vanwege het overkoepelende karakter van dit duurzaamheidsprogramma vallen er een groot aantal maatregelen en projecten onder. Het bewaken van de voortgang van iedere afzonderlijke actie is en blijft de taak van de verantwoordelijk portefeuillehouder en de vakambtenaren. Om de administratieve lasten beperkt te houden en dubbel werk te voorkomen, gaan we vanuit het duurzaamheidsprogramma uitsluitend de realisatie van de vier hoofddoelen van het duurzaamheidsbeleid monitoren. Dit wordt hierna per doel toegelicht.

Monitoring klimaatneutraliteit
We gaan de uitstoot van broeikasgassen in Horst aan de Maas structureel monitoren. Omdat er meer soorten broeikasgassen zijn, maken we de monitoring eenvoudiger door als maat de 'koolstofdioxide equivalent' (afgekort CO2eq) te gebruiken. Zie kader voor een uitleg van dit begrip.

WAT IS CO2EQ?

CO2eq is de afkorting voor 'koolstofdioxide equivalent'. Dit is een rekeneenheid om de bijdrage van broeikasgassen aan het broeikaseffect onderling te kunnen vergelijken en optellen. CO₂ (koolstofdioxide) is het meest bekende en meest voorkomende broeikasgas. Andere broeikasgassen zijn bijvoorbeeld lachgas, methaan en bepaalde koelmiddelen (HFK's). Het effect van deze gassen op de opwarming van de aarde verschilt. Gassen die meer warmte absorberen en gassen waarvan het langer duurt voordat ze in de atmosfeer worden afgebroken, hebben meer broeikaseffect. Zo heeft 1 kilo methaan evenveel broeikaseffect als 25 kilo CO₂. En lachgas warmt bijna 300 keer meer op dan CO₂. Om de bijdrage van elk gas toch te kunnen vergelijken en optellen heeft het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) het CO2eq -concept ontwikkeld

De volgende vraag is **wat** we dan in Horst aan de Maas precies willen monitoren. Het monitoren van de emissies door het lokale energieverbruik gebeurt al. De landelijke website www.klimaatmonitor.databank.nl heeft deze informatie per gemeente beschikbaar.

WAT ZIJN SCOPE 1, 2 EN 3 EMISSIES?

Het Greenhouse Gas Protocol (wereldwijd het meest gebruikte protocol om de uitstoot van broeikasgassen te berekenen) maakt onderscheid tussen drie bronnen of schaalniveaus. Dit noemt men de drie 'scopes'.

SCOPE 1

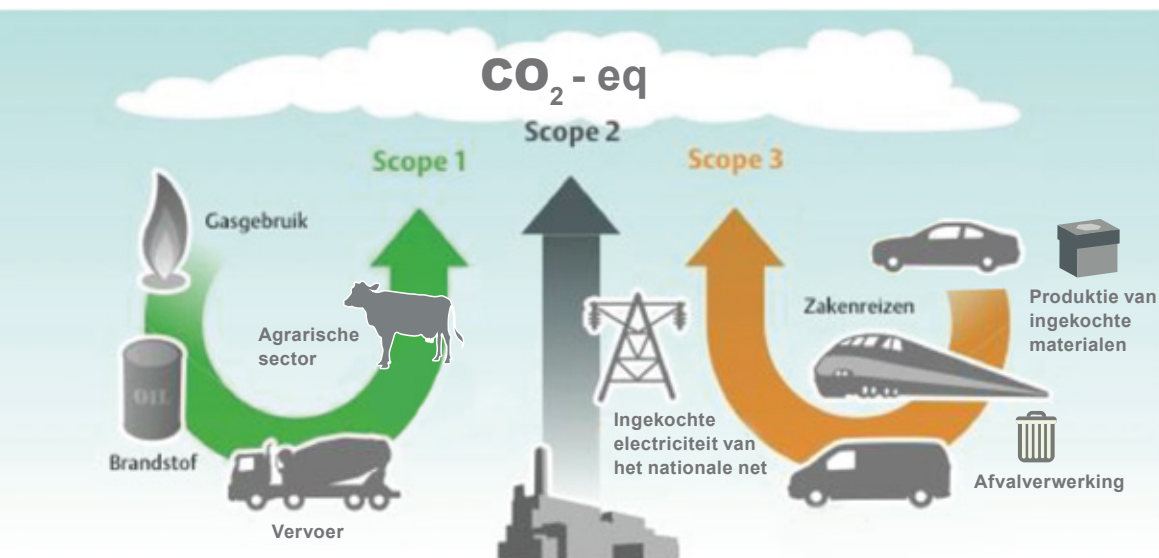
Dit eerste scope gaat over de directe uitstoot van broeikasgassen binnen onze gemeentegrenzen. Bijvoorbeeld wat er uit de schoorsteen komt van onze woningen en kassen door de verwarming met aardgas. Ook methaanemissie uit de veehouderij en de uitlaatgassen van het verkeer dat door Horst aan de Maas rijdt, vallen onder de eerste scope.

SCOPE 2

De tweede scope gaat over de uitstoot buiten de gemeentegrenzen, die ontstaat bij het opwekken van de elektriciteit die wij in Horst aan de Maas gebruiken. Bijvoorbeeld in een elektriciteitscentrale waar steenkool wordt verbrand. De emissie die elders ontstaat om onze stroom op te wekken, wordt als scope 2 emissie toegerekend aan Horst aan de Maas.

SCOPE 3

De derde scope gaat over emissies die indirect aan Horst aan de Maas kunnen worden toegeschreven. Dit zijn emissies die buiten de gemeentegrenzen ontstaan, bij bronnen waar wij geen directe invloed op uit kunnen oefenen. Bijvoorbeeld de uitstoot veroorzaakt door de productie of winning van grondstoffen of materialen die wij inkopen en de uitstoot van het transport om die spullen naar Horst aan de Maas te brengen. Ook de indirecte uitstoot als gevolg van zakelijk verkeer met privévoertuigen en zakelijk vliegverkeer hoort bij scope 3.

Aangezien Horst aan de Maas een agrarische gemeente is, waar in vergelijking tot stedelijke gemeenten een groter aandeel van de emissies afkomstig is van de agrarische sector, geeft de landelijke klimaatmonitor geen compleet beeld. Daarom is in 2019 onderzocht of het mogelijk is om een lokale klimaatmonitor op te stellen, die een beter beeld geeft van alle broeikasgas-emissies uit Horst aan de Maas. Met "alle" emissies bedoelen we de zogenaamde "scope 1, 2 en 3"-emissies. Zie de toelichting in het kader hierboven.

Uit gesprekken met deskundigen in 2019 bleek dat het mogelijk is om een lokale klimaatmonitor op te zetten. Dit zou een innovatief project zijn, dat informatie over alle broeikasgas-emissies van Horst aan de Maas verzamelt en transparant maakt. Daardoor wordt duidelijk 'waar staat Horst aan de Maas' en het leidt ook tot het zichtbaar maken van trends. De scope 1 en 2 emissies kunnen met een behoorlijke betrouwbaarheid in beeld worden gebracht. Voor de scope 3 emissies zullen wellicht grotere onzekerheidsmarges gelden.

Zo'n lokale klimaatmonitor is op dit moment uitsluitend een monitor, het is nog niet goed inzetbaar als sturingsinstrument. Want de broeikasgasemissie van een project is – in tegenstelling tot bijvoorbeeld de stikstofuitstoot – geen formele toetsingsgrond voor bijvoorbeeld bouwvergunningen of bestemmingsplannen. Om de lokale klimaatmonitor ook in te zetten als sturingsinstrument gericht op het doel klimaatneutraal in 2050, is meer nodig. Daarom zijn we op dit moment op zoek naar een groter project waar de lokale

klimaatmonitoring een onderdeel van het afwegingskader kan worden. Bijvoorbeeld zoiets als een ontwikkelingsplan voor de Peelregio, als uitvloeisel van de Ontwerp Nationale Omgevingsvisie (NOVI) die op 20 juni 2019 is gelanceerd. Zodra er een goed 'aanhaak-project' is gevonden, of zodra er voldoende andere gemeenten zijn, die dit met ons willen ontwikkelen, gaan we van start met de lokale klimaatmonitoring.

BURGEMEESTERCONVENANT VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Het Burgemeestersconvenant werd in 2008 in Europa gelanceerd met de ambitie om lokale besturen samen te brengen die zich vrijwillig inzetten om de klimaat- en energiedoelstellingen van de Europese Unie te halen en zelfs te overtreffen.

Het succes van deze unieke bottom-up aanpak overtrof al snel alle verwachtingen. Intussen is het “Covenant of Mayors” gegroeid tot een wereldwijde alliantie: meer dan 7000 lokale en regionale overheden verspreid over 57 landen zijn aangesloten. Zij delen dezelfde visie voor 2050: het versnellen van het koolstofvrij maken van hun gebieden, zich wapenen om klaar te zijn voor de onvermijdelijke effecten van de klimaatverandering en hun inwoners toegang verzekeren tot veilige, duurzame en betaalbare energie.

Ondertekenaars beloven acties te ondernemen om de internationale klimaatdoelen te halen: minder broeikasgassen uitstoten en maatregelen treffen om de negatieve effecten van klimaatverandering tegen te gaan. Elke deelnemer maakt daarvoor een actieplan, dat ook een nulmeting bevat en een monitoringsinstrument. Dit zijn allemaal acties die Horst aan de Maas sowieso gaat oppakken in het kader van de regionale energiestrategie, de klimaatstresstest en het lokale duurzaamheidsprogramma.

De meerwaarde van ondertekening is niet alleen het maken van een statement, omdat wij als Greenleaf-winnaar 2019 eigenlijk niet mogen ontbreken in het rijtje deelnemers aan het Covenant of Mayors. Deelname betekent ook dat we gebruik kunnen maken van een uitgebreid internationaal netwerk gericht op kennisdeling. Deelname kan ons daardoor ook helpen bij het aanvragen en toegekend krijgen van Europese ondersteuning voor uitvoeringsprojecten rondom energie en klimaat.

Monitoring klimaatbestendigheid

De klimaatbestendigheid van Horst aan de Maas monitoren wij door het uitvoeren van klimaatstress-testen. In 2018 is de nulsituatie vastgesteld voor alle gemeenten die samenwerken in Waterpanel Noord. De informatie is voor iedereen toegankelijk via de website <https://wpn.klimaatatlas.net/>.

Het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie geeft aan dat de klimaatstresstest elke zes jaar wordt herhaald. Dit geeft inzicht in de voortgang van de maatregelen en kan aanleiding zijn tot bijsturing in de volgende planperiode.

Een actiepunt dat aansluit op de monitoring van het doel klimaatneutraliteit én het doel klimaatbestendigheid is om te bekijken of Horst aan de Maas wil aansluiten bij het Europese Burgermeestersconvenant voor klimaat en energie. Zie kader hierboven voor een toelichting.

Monitoring biodiversiteit

We gaan de biodiversiteit in Horst aan de Maas structureel monitoren via een biodiversiteitsstresskaart. De eerste stap is het goed in beeld brengen van de situatie op dit moment. Er zijn daarvoor in 2019 twee projecten gestart. Deze twee inventarisaties worden de basis om vanaf 2021 de bescherming en het herstel van de lokale biodiversiteit te kunnen monitoren.

De eerste inventarisatie legt de nadruk op beschermde dieren en planten. De aanwezigheid daarvan wordt vastgelegd in een zogenaamde ‘natuurwaardenkaart’. Het opstellen van zo’n kaart is een verplichting vanuit de Wet Natuurbescherming. De natuurwaardenkaart dekt het hele grondgebied van de gemeente. De kaart bevat gegevens over beschermde flora en fauna, gekoppeld aan de terreintypen. Naast beschermde soorten nemen we in Horst aan de Maas in de natuurwaardenkaart ook gegevens op over soorten die voor een bepaald gebied typerend of belangrijk zijn. De kaart is naar verwachting in 2020-2021 gereed en wordt daarna jaarlijks geactualiseerd. Deze kaart wordt vooral gebruikt voor het dagelijks onderhoud van onze openbare ruimte: het is een tool voor aannemers en uitvoerders om te checken met welke flora en fauna ze rekening moeten houden tijdens hun werkzaamheden.

De tweede inventarisatie die loopt, is een pilotproject waar Horst aan de Maas aan mee doet. Het gaat om het opstellen van een ‘biodiversiteits-stresskaart’. Ook dit wordt een gemeente dekkende kaart, maar deze legt de nadruk op het totaalbeeld qua biodiversiteit. Er is dus ook aandacht voor aspecten als verstoring door geluid of licht en voor de manier waarop een bepaald gebied wordt beheerd. De biodiversiteits-stresskaart kan

gebruikt worden om ruimtelijke ontwikkelingen te toetsen. Bijvoorbeeld: wat betekent aanleg van een verlicht fietspad voor de druk op de biodiversiteit in dit gebied. De kaart is ook geschikt om beheerplannen op af te stemmen. Bijvoorbeeld: kunnen we de biodiversiteit in dit gebied versterken door te kiezen voor een andere manier van beheer en onderhoud. Deze kaart wordt in samenwerking met de HAS (basiskaart natuurwaarden), HAL Larensteijn (doelen en beheertypen) en het CitaVerde College (inventarisaties) opgesteld. De kaart is naar verwachting in 2021 gereed. Het is de bedoeling dat de informatie dan voor iedereen toegankelijk is, bijvoorbeeld via een website. Als de pilot een succes is, zal de kaart vervolgens om de zoveel tijd worden geactualiseerd.

Monitoring circulariteit

Het thema circulariteit is in dit duurzaamheidsprogramma verdeeld in twee thema's: huishoudelijk afval/circulaire economie en kringlooplandbouw. De hoeveelheid huishoudelijk afval in Horst aan de Maas en het percentage hergebruik wordt al jaren structureel gemonitord. Die monitoring wordt voortgezet.

Voor het thema kringlooplandbouw bestaat nog geen monitoringssysteem. Het is een relatief nieuw thema, dat nog niet helder afgebakend is. Bijvoorbeeld de vraag naar het gewenste schaalniveau van de kringloop: is dat binnen één bedrijf, gemeente, regio, provincie, land, continent of wereldwijd? En in hoeverre is dat anders voor de verschillende bedrijfstakken? Op dit moment is het daarom niet mogelijk om de ontwikkeling van natuurinclusieve kringlooplandbouw op lokaal niveau te monitoren. We blijven daarom de ontwikkelingen volgen en we bespreken in regionaal verband casussen, zodat er gaandeweg een beter beeld ontstaat. Dit is in lijn met de Regionale visie land- en tuinbouw Noord-Limburg “Naar een toekomstbestendige land- en tuinbouw”, die op 3 juli 2019 door de gemeenteraad is vastgesteld. Verbeteringen in de agrarische sector kunnen we overigens wel indirect terug zien in de biodiversiteitsstresskaart en de lokale klimaatmonitor.

Maatregelen 2020-2022 monitoring duurzaamheidsprogramma

Doel klimaatneutraliteit

- We maken gebruik van de landelijke klimaatmonitor van Rijkswaterstaat.
- We gaan in 2020 op zoek naar een groter project waarbinnen een lokale CO₂eq monitor onderdeel van het afwegingskader kan worden. Zodra er een project is gevonden waar de lokale klimaatmonitor op kan aanhaken, gaan we ermee van start. Insteek is het ontwikkelen van een tool om de lokale emissie van broeikasgas jaarlijks te monitoren, uitgedrukt in Co₂eq. De tool moet aansluiten op de indeling in vijf tafels, uit het landelijke Klimaatakkoord.

Doel klimaatbestendigheid

- Elke zes jaar herhalen we de uitvoering van de klimaatstresstest, om de voortgang te monitoren en te kunnen bijsturen. De nulmeting was in 2018. Dus de eerstvolgende meting is gepland voor 2024. Dit valt buiten deze collegeperiode en wordt daarom niet opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2020-2022.
- We overwegen in 2020 om toe te treden tot het Europese Burgemeestersconvenant voor Klimaat en Energie.

Doel biodiversiteit

- Opstellen natuurwaardenkaart (2019-2020).
- Opstellen biodiversiteitsstresskaart (2019-2020).
- Vanaf 2021 jaarlijks actualiseren van de natuurwaardenkaart.
- In 2021 pilot biodiversiteitsstresskaart evalueren en vervolgstappen bepalen.

Doel circulariteit

- We zetten de monitoring van de resultaten van de inzameling van huishoudelijk afval voort (2020-2022).
- We volgen de ontwikkelingen rond kringlooplandbouw met aandacht, inclusief de mogelijkheden rondom monitoring (2020-2022).

Financiën

- Voor het ontwikkelen van een lokale klimaatmonitor ramen we een bedrag van € 35.000.
- Om de ontwikkeling van de biodiversiteit te kunnen monitoren is het cruciaal dat de natuurwaardenkaart actueel blijft. Het op orde houden van deze wettelijk verplichte kaart wordt betaald vanuit verschillende beheerbudgetten. Daarnaast wordt voor de jaren 2020-2022 een bedrag van in totaal € 30.000 geraamd uit het duurzaamheidsbudget. Dit bedrag wordt gebruikt voor het uitvoeren van extra inventarisaties ‘in het veld’ en voor de verwerking hiervan in de natuurwaardenkaart. Dit geeft de kaart een extra kwaliteitsimpuls: door meer inventarisaties te doen, zal de kaart het grondgebied van de gemeente beter dekken.
- Voor het opstellen van de biodiversiteits-stresstest heeft de gemeenteraad in maart 2019 een budget van €35.000 beschikbaar gesteld voor de jaren 2019 en 2020. Er wordt op dit moment geen bijdrage uit het duurzaamheidsbudget gevraagd.

3.3 Communicatie & participatie

Communicatiedoelen

Actieve betrokkenheid en participatie van inwoners en bedrijven is cruciaal om onze duurzaamheidsambities waar te kunnen maken. Niet voor niets is “we doen het samen” een uitgangspunt van dit duurzaamheidsprogramma. Maar we willen ook geen zaken dubbelop doen. Diverse maatregelen en projecten uit dit programma hebben al een eigen communicatie- en participatietraject, of zijn deze aan het ontwikkelen. Bijvoorbeeld de aanpak van klimaatadaptatie en van de energietransitie. Daarom richt de communicatie- en participatie-strategie van dit duurzaamheidsprogramma zich niet op de inhoud, maar op de volgende twee doelen:

1. Positioneer het thema duurzaamheid structureel tussen de andere overkoepelende thema's van Horst aan de Maas, zowel intern als extern.
2. Draag met communicatie bij aan de gezamenlijke ‘beweging’. Dus: “wat gaan we samen doen” in plaats van “wat doet de overheid”.

Externe communicatie

Externe communicatie sluit aan bij landelijke of regionale duurzaamheidscampagnes en gaat uit van de gedachte ‘What's in it for me’. We hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

- Horst aan de Maas is van oudsher een gemeente waarin inwonereninitiatieven en ondernemerschap worden gestimuleerd (“Horst aan de Maas natuurlijk ondernemend!”). Dit geldt ook voor de verduurzamingsambitie. Het is niet toevallig dat Horst aan de Maas juist met deze kracht de European Green Leaf Award heeft behaald.
- We zetten in op de dialoog. De dialoog tussen overheid en inwoners, maar ook tussen inwoners onderling. De overheid kan hierin faciliterend zijn.
- Kleinere en middelgrote projecten zijn van groot belang voor de uitstraling en betrokkenheid van inwoners

en bedrijven. We gebruiken daarvoor onder andere de communicatiemethode ‘story-telling’: het vertellen van (persoonlijke) verhalen om betrokkenheid en saamhorigheid te creëren en een doel te bereiken. Want verhalen kunnen ons raken, maken concreet, zijn gemakkelijk te delen en geven betekenis.

- De gemeente brengt ook ‘the inconvenient truth’ onder de aandacht, maar verduurzaming wordt vooral als een kans gepresenteerd. Bijvoorbeeld om kosten te besparen, om innovatief tot de voorhoede te horen, meekoppel-kansen.
- Uiteraard zetten we met onze externe communicatie in op een algemene kernboodschap duurzaamheid (zie ook bovenstaande punten). Het ‘nieuws’ zal echter veel vaker in concrete grote en kleine projecten zitten waarin duurzaamheid ook een aspect is.

Interne communicatie

De interne communicatie wordt verbeterd door de organisatiestructuur rondom duurzaamheid te versterken, zoals aan het begin van dit hoofdstuk is toegelicht. Daarmee doen we recht aan het feit dat de verantwoordelijkheid voor het thema duurzaamheid belegd is bij bijna alle bestuurlijke portefeuillehouders en er daarmee ook vele ambtenaren in meer of mindere mate bij betrokken zijn.

Maatregelen 2020-2022 communicatie en participatie duurzaamheid

- In 2020 stellen we een ‘mijlpalenkalender’ duurzaamheid. Dit is een overzicht van: wat doen we, wanneer, en vanuit welk thema/ portefeuillehouder. De mijlpalen volgen gedeeltelijk uit het uitvoeringsprogramma duurzaamheid, maar ook tussentijdse mijlpalen of communicatiemomenten uit de afzonderlijke projecten worden erin opgenomen.
- In 2020 starten we, op basis van de mijlpalenkalender, met het frequenter uitnodigen van de pers voor persgesprekken. Met de wethouder Duurzaamheid,

maar ook met andere portefeuillehouders die dat willen.

- De succesvolle eerste duurzaamheidsmarkt op 27 oktober 2019 krijgt een vervolg. Na evaluatie bepalen we wanneer.
- In september 2019 is de Kids Climate Conference voor het eerst georganiseerd in Horst aan de Maas. In samenwerking met CenterParcs en het Wereld Natuurfonds. Deelnemers kwamen uit heel Nederland en België en er waren veel lokale en regionale partners betrokken bij de organisatie. We gaan er vanuit dat hier in de toekomst een vervolg op komt, zodat dit evenement ook op lokaal niveau een vaste drager wordt van onze gezamenlijke duurzaamheidsaanpak.
- Sinds 2 jaar heeft de gemeente Horst aan de Maas een digitale nieuwsbrief duurzaamheid, met inmiddels ruim 650 abonnees. De nieuwsbrief verschijnt ongeveer 10 keer per jaar en bevat informatie over subsidies, lokale projecten en Greenleaf-activiteiten. We zetten deze nieuwsbrief voort (2020-2022) en breiden het aantal abonnees uit.
- In oktober 2018 is voor het eerst een huis-aan-huisblad over duurzaamheid verspreid, als bijlage bij de “Hallo”. Dit was een succes en heeft bijvoorbeeld geleid tot veel extra aanvragen voor de subsidieregeling waterklaar. Daarom gaan we eind 2020 of begin 2021 een 2e editie uitbrengen. Dat is 2 of 2,5 jaar na de 1e editie. Dan is er genoeg nieuws te melden rondom de gevolgen van het klimaatakkoord, warmteplannen en nieuwe subsidies. Kosten circa € 20.000.
- De motie van de gemeenteraad uit 2019 om jaarlijks een duurzaamheidsprijs toe te kennen aan een vereniging, stichting, ondernemer of groep mensen die een onderscheidend initiatief heeft genomen op het gebied van duurzaamheid, zetten we in 2020 om in een concreet voorstel.
- In het najaar van 2020 organiseren we een netwerk-avond over duurzaam ondernemen. Vergelijkbaar met de bijeenkomst die in april 2015 in het Parkhotel werd georganiseerd. We betrekken lokale ondernemers bij de organisatie, zodat we samen tot een inspirerend programma komen. Daarna evalueren en bij succes elk jaar herhalen.
- In 2021 is weer de Hiltho-beurs. We gaan daar dan met een duurzaamheidsstand staan. Bijvoorbeeld om kleine projecten te laten zien, subsidies toe te lichten en/of ontwikkelingen rond warmteplannen, energietransitie en klimaatadaptatie.
- Horst aan de Maas is winnaar van de European Greenleaf Award 2019 en daardoor toegetreden tot het netwerk van Greenleaf-winnaars. Dit netwerk is gericht op kennisdeling over alle duurzaamheidsthema's waar gemeenten mee te maken hebben. In de periode 2020-2022 nemen we deel aan dit EGLA netwerk, waarbij we voorbeeldprojecten uit Horst aan de Maas internationaal uitdragen en informatie krijgen over goede voorbeelden en leerpunten van elders. In het voorjaar van 2020 komen de leden van het EGLA-netwerk naar Horst aan de Maas.

Kids Climate Conference in de Heerepeel in Horst aan de Maas (2019)

Het thema is dan klimaatadaptatie. We zoeken daarbij aansluiting met het Waterpanel Noord, zodat we de kennis ook regionaal kunnen delen.

Financiering

- Vanwege het succes van de eerste Greune Mèrt, en de motie van de gemeenteraad om de markt vaker te organiseren, wordt € 60.000 gereserveerd om in de periode 2020-2022 nog twee maal een duurzaamheidsmarkt te organiseren.
- Voor de 2e editie van een huis-aan-huisblad over duurzaamheid in 2020 of 2021 wordt € 20.000 geraamd uit het duurzaamheidsbudget.
- Voor de jaarlijkse organisatie van een netwerkavond over duurzaam ondernemen in 2020-2021-2022 ramen we in totaal € 10.000.
- Voor deelname aan de volgende Hiltho (in 2021?) met een stand over duurzaamheid reserveren we € 20.000
- Voor deelname aan het Greenleaf-netwerk reserveren we jaarlijks € 2500 (2020-2022).
- Voor de organisatie van de netwerkmeeting in het voorjaar 2020 in Horst aan de Maas gaan we Europese subsidie aanvragen. En een klein deel van het Greenleaf prijzengeld is hiervoor gereserveerd.

3.4 Financiën

In de voorafgaande hoofdstukken en paragrafen is zoveel mogelijk aangegeven wat de kosten zijn van de geplande maatregelen. Het uitvoeringsprogramma in de volgende paragraaf geeft daarvan een totaalbeeld. Maar niet alle kosten om het duurzaamheidsprogramma uit te voeren, zijn vooraf precies in te schatten. Met name rond de energietransitie is er nog veel onduidelijk. Er is bijvoorbeeld nog geen zekerheid over de bijdragen die vanuit het rijk naar de gemeenten gaan, zodat gemeente hun -in het Klimaatakkoord afgesproken- rol als regisseur van de energietransitie goed kunnen oppakken.

In lijn met het raadsbesluit van 19 maart 2019 over de begrotingsruimte en het investeringsvolume 2020-2022 wordt daarom een bestemmingsreserve Duurzaamheid aangelegd. Dat geeft ruimte om flexibel te kunnen inspelen op ontwikkelingen. De bestemmingsreserve wordt gevuld met een jaarlijks door de raad vast te stellen bedrag. In het genoemde raadsbesluit is voor de uitvoering een bedrag van in totaal €1 miljoen begroot. Dit betekent dat de bestemmingsreserve duurzaamheid de komende drie jaar gefaseerd wordt gevoed met steeds een derde van dit bedrag. Met andere woorden: voor de jaren 2020-2021-2022 gaat het steeds om € 333.333 per jaar.

Criteria voor onttrekking aan de bestemmingsreserve duurzaamheid
Vanuit de bestemmingsreserve worden impulsen gegeven aan de verduurzaming van de gemeente Horst aan de Maas. De projecten of maatregelen waarvoor het geld wordt ingezet, moeten aan de volgende twee minimum-eisen voldoen:

- 1. Bijdragen aan het realiseren van een of meer hoofddoelen van dit duurzaamheidsprogramma: klimaatneutraliteit; klimaatbestendigheid; circulariteit of biodiversiteit.
- 2. Voldoen aan de zeven uitgangspunten van onze duurzaamheidsaanpak, zoals beschreven in het eerste hoofdstuk.
Daarnaast moet er voldaan worden aan één of meer van de volgende criteria:
- 3. Inzet leidt tot cofinanciering: door de inzet van middelen komen extra gelden van derden vrij, waardoor het totale budget groter wordt en er meer bereikt kan worden.
- 4. Inzet leidt tot informatie die nodig is om vervolgstappen met terugverdiencapaciteit te plannen: met de middelen worden onderzoeken uitgevoerd, pilots gedaan of advies ingewonnen met wezenlijke (doch niet-activeerbare) terugverdienmogelijkheden. Bijvoorbeeld een verkenning naar de ontwikkeling van duurzame energie-opwekkingscapaciteit.
- 5. Inzet mobiliseert de ‘beweging’ rond duurzaamheid in Horst aan de Maas. Het budget kan worden ingezet om kleinschalige projecten uit de samenleving, zoals inwonereninitiatieven, te ondersteunen, te versterken of te versnellen. De bijdrage hiervoor is eenmalig en bedraagt nooit meer dan € 5000.

Uitsluitingen voor inzet van de bestemmingsreserve duurzaamheid

- De reserve duurzaamheid is niet bedoeld voor realisatie van technische/fysieke maatregelen, zoals het verduurzamen van woningen, oprichten van een windturbine, of klimaatadaptatie-maatregelen. De hiervoor benodigde middelen gaan de omvang van

- de reserve ver te boven en kunnen in sommige gevallen op andere manieren gedekt of gefinancierd worden (fiscaal, SDE, verbrede rioolheffing).
- De reserve duurzaamheid is niet bedoeld om de sociale rechtvaardigheid van maatregelen van derden te compenseren (zoals landelijke verhoging energiebelasting). Hiervoor kan de lokale duurzaamheidsreserve nooit een structurele dekking bieden en hiervoor is de reserve ook niet bedoeld.
 - De reserve duurzaamheid wordt niet ingezet voor kosten die elders in de gemeentebegroting gedekt zijn of zouden moeten zijn, zoals duurzaamheidsmaatregelen die onder de doelstelling van het verbrede rioolfonds vallen of maatregelen voor de verduurzaming van accommodaties waarvoor al een andere bestemmingsreserve bestaat.
 - De duurzaamheidsreserve wordt ook niet gebruikt om bezuinigingen op andere budgetten ongedaan te maken of om de tekorten die in een andere begroting zijn ontstaan, achteraf nog aan te vullen.

- Besluitvorming over inzet duurzaamheidsreserve**
De gemeenteraad besluit over het voeren van de bestemmingsreserve duurzaamheid. De besluitvorming over onttrekkingen aan de reserve gebeurt op de volgende manier:
- Uitgaven voor maatregelen die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2020-2022, waarbij het benodigde budget is vermeld, worden door de raad vastgesteld. Dit is een onderdeel van het raadsbesluit ter vaststelling van het duurzaamheidsprogramma.
 - Voor besluitvorming over uitgaven voor maatregelen die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2020-2022, waarbij nog géén benodigde budget is vermeld, geldt onderstaande tabel.
 - Voor besluitvorming over nieuwe maatregelen, die niet zijn opgenomen in het door de raad vastgesteld uitvoeringsprogramma 2020-2022, geldt onderstaande tabel.

BEDRAG	BESLUITVORMING DOOR
Tot € 25.000 En maximaal € 75.000 per jaar	Wethouder Duurzaamheid, tijdens portefeuillehoudersoverleg duurzaamheid
Vanaf € 25.000	College van B&W

3.5 Uitvoeringsprogramma 2020-2022

Het uitvoeringsprogramma is een opsomming van de maatregelen die eerder in dit duurzaamheidsprogramma zijn benoemd. De maatregelen zijn geordend per hoofddoel en per thema. Daaronder volgen de maatregelen die te maken hebben met organisatie en uitvoering van het duurzaamheidsprogramma.

Vanwege de leesbaarheid van het uitvoeringsprogramma is de omschrijving van een aantal maatregelen ingekort. De uitgebreidere omschrijving uit het duurzaamheidsprogramma blijft leidend.

In de kolommen ‘financiële bijdrage’, ‘bestuurlijk trekker’ en ‘ambtelijk trekker’ worden om ruimte te besparen de volgende afkortingen gebruikt:

- BM = Beleidsmedewerker
- CM = Clustermanager
- Dzhd = Duurzaamheid
- DT = Directieteam
- nvt = Niet van toepassing
- PH = Portefeuillehouder, of anders gezegd de verantwoordelijk wethouder voor dit thema
- PM = Pro memorie: nog niet bekend, later aanvullen
- RO = Ruimtelijke Ordening
- VTH = Vergunningen Toezicht en Handhaving

Belangrijke toelichting vooraf: In de kolom ‘kosten’ staan niet de totale kosten van de maatregel of het project genoemd, maar uitsluitend de bijdrage uit de bestemmingsreserve duurzaamheid € 1 miljoen voor dit project.

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA ENERGIEBESPARING	2020	2021	2022			
Plan van Aanpak Energie van de RUD vaststellen.	x			nvt	Portefeuillehouder VTH	PM (in 2020 aanwijzen)
Uitvoeren plan van Aanpak Energie van de RUD met focus op inhaalslag rond VTH-taken Energie.	x	x	x	nvt	PH VTH	PM (in 2020 aanwijzen)
In RES-verband brede aanpak voor energiebesparing bij bedrijven en woningen vaststellen. Deze aanpak gaat ook in op kleinschalige opwek.	x			nvt	PH VTH	PM
Uitvoering van RES-aanpak voor energiebesparing bij bedrijven en woningen.	x	x	x	nvt	PH VTH	PM
De RUD stelt een toezichtsplan op voor bedrijven uit HadM die onder de energie-informatieplicht vallen, maar zich nog niet gemeld hebben. Dit plan wordt in 2020-2021 uitgevoerd.	x	x		nvt	PH VTH	PM
Begin 2020 wordt een ambtelijk trekker bepaald voor het thema energiebesparing bij bedrijven.	x			nvt	PH VTH	Clusterm. Ruimte + DT
In 2022 is tenminste 50% van de bedrijven die onder de informatieplicht en de EED-plicht vallen gecontroleerd en is er op toegezien dat zij alle verplichte energemaatregelen genomen hebben.	x	x	x		PH VTH	PM

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA ENERGIETRANSITIE GEBOUWDE OMGEVING	2020	2021	2022			
We brengen de kansen voor warmtebronnen zoals geothermie en restwarmte van bedrijven en grootschalige warmtenetten in beeld. Dat doen we binnen de RES-samenwerking.	x			nvt	Portefeuillehouder Duurzaamheid	Beleidsmedewerker Energietransitie
We stellen de voor elke gemeente verplichte transitievisie warmte vast, over het vervangen van aardgas door duurzame warmte. Inclusief een planning tot 2030.		x		nvt	PH Dzhd	BM Energietransitie
We starten in 2021 met de uitvoering van de transitievisiewarmte. Daarbij nemen we de kansen voor kleinschalige opwek standaard mee.			x	nvt	Portefeuillehouder Wonen	PM (BM Dzhd of BM Wonen)
We evalueren het project ‘zon op bedrijfsdaken’ en onderzoeken de mogelijkheden voor een vervolgproject ‘zon op agrarische bedrijfsdaken’.	x			PM	PH Dzhd	BM Energietransitie
We onderzoeken het beleid van de gemeente Ede om bij de uitgifte van bedrijfskavels eisen te stellen aan hernieuwbare energie en bepalen of dit voor HadM ook een interessante optie is.	x			nvt	PH Dzhd	PM
In 2021 onderzoeken we de mogelijkheid om via de omgevingsvisie eisen te stellen aan kleinschalige opwek, bij het verlenen van een omgevingsvergunning.		x		nvt	PH Dzhd	PM
We evalueren de voucherregeling voor energieprestatie adviezen voor bestaande woningen uit 2019 en bepalen het vervolg.	x			PM	PH Dzhd	BM Energietransitie
We ondersteunen Stichting EnergieKronenberg bij het streven om in 2030 energieneutraal te zijn.	x	x	x	€ 85.000	PH Dzhd	BM Energietransitie
We onderzoeken de mogelijkheden om verduurzaming te stimuleren via gemeentelijke leges en heffingen.	x			nvt	PH Dzhd en financiën	BM WOZ en belastingen

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA GROOTSCHALIGE OPWEK DUURZAME ENERGIE	2020	2021	2022			
In de eerste helft van 2020 stelt de gemeenteraad de uitgangspuntennotitie van de RES vast.	x			nvt	PH Dzhd	BM Energie- transitie
In de eerste helft van 2020 stelt het college van B&W het concept-energieplan van de RES vast.	x			nvt	PH Dzhd	BM Energie- transitie
In 2021 stelt de gemeenteraad het definitieve energieplan van de RES vast.		x		nvt	PH Dzhd	BM Energie- transitie
Na definitieve vaststelling wordt het energieplan van de RES vastgelegd in omgevingsbeleid.		x	x	nvt	PH RO / Omgevingswet	BM RO / Omgevings- wet
In de eerste helft van 2020 stelt de gemeenteraad een lokaal kader voor duurzame opwek vast (KODE).	x			nvt	PH Dzhd	BM Energie- transitie
Parallel aan de vaststelling van KODE wordt onderzocht of de gemeente zelf, al dan niet risicodragend, een concreet project voor duurzame opwek opstart of erin participeert.	x	x		€ 200.000 Voor haalbaar- heidsstudie	PH Dzhd	BM Energie- transitie
Begin 2020 stelt de gemeente een lokale communicatiestrategie op voor de energie- transitie.	x			nvt	PH Dzhd	BM Dzhd + Communicatie adviseur
Na vaststelling van de lokale communicatie- strategie energietransitie gaan we deze uitvoeren.	x	x	x	€ 60.000	PH Dzhd	BM Dzhd
Onderdeel van onze communicatiestrategie is het Energiepanel voor inwoners, waarmee eind 2019 wordt gestart.	x	x	x	PM	PH Dzhd	BM Dzhd

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA ENERGIENEUTRALE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE	2020	2021	2022			
In 2020 wordt het onderzoek afgerond naar manieren om de gemeentelijke organisatie energieneutraal te maken en wordt een actieprogramma vastgesteld.	x			nvt	PH Dzhd + PH Accommodaties	BM Dzhd
In 2020 wordt het actieprogramma met maatregelen om in 2025 energieneutraal te werken overgenomen en verankerd in het meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP).	x			nvt	PH Accommodaties	BM Vastgoed
Het plaatsen van een energiemeter op of in het gemeentehuis wordt onderdeel van het actieprogramma gemeente energieneutraal 2025.	x			PM	PH Dzhd	BM Dzhd
Vanaf 2020 wordt het actieprogramma met maatregelen om in 2025 energieneutraal te werken uitgevoerd.	x	x	x	PM	PH Accommodaties	BM Vastgoed
In 2020-2021 gaat de gemeente samen met regiogemeenten de aanbesteding voorbereiden en uitvoeren voor een nieuwe energiecontract. Het doel energieneutraal werken wordt daarin meegenomen.	x	x		nvt	PH Bedrijfs- voering	Inkoop- adviseur samen met BM Dzhd
In 2021-2022 maakt de gemeente een plan voor het afkoppelen van de eigen gebouwen van het aardgas, als vervolg op het vaststellen van de gemeentebrede transitievisie warmte in 2021.		x	x	nvt	PH Water	BM Vastgoed
In 2021 gaan we de zogenaamde ‘CO2-prestatieladder’ verankeren in het inkoopbeleid van de gemeente.		x		€ 25.000	PH Dzhd	BM Dzhd
In de periode 2018-2021 voert de gemeente samen met regiogemeenten de “Mobie-pilot” uit, gericht op het stimuleren van elektrische auto’s en deelvervoer.	x	x	x	€ 25.500	PH Verkeer	BM Verkeer
In de periode 2019-2021 voert de gemeente het project “Deel de Zon” uit. Dit project combineert zonnedaken, slimme laadpalen en deelauto’s.	x	x		€ 20.000	PH Verkeer	BM Verkeer

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA KLIMAATADAPTATIE	2020	2021	2022			
In 2020 wordt een verdiepingsslag op de klimaatstresstest uitgevoerd. Deze wijst uit welke maatregelen lokaal mogelijk zijn en de kosten daarvan. Dit is in input voor de risico-dialoog.	x			nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Water en klimaat-adapatie
In 2020 voeren wij, in samenwerking met het Waterpanel Noord, een risico-dialoog over de uitkomst van de klimaatstresstest.	x			nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Water en klimaat-adapatie
In de tweede helft van 2020 stellen wij een lokale uitvoeringsagenda vast gericht op klimaatadaptatie.	x			nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Water en klimaat-adapatie
In het voorjaar van 2020 organiseren wij een Greenleaf-netwerkmeeting over klimaat-adaptatie. We betrekken hier ook de regio bij.	x			nvt	PH Dzhd en PH Water	BM Dzhd en BM Water
Vanaf 2021 wordt gestart met het uitvoeren van maatregelen uit de uitvoeringsagenda klimaat-adaptatie, inclusief de al eerder vastgestelde maatregelen om wateroverlast op straat te voorkomen en de frequentie van riool-overstorten te verminderen.		x	x	nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Water en klimaat-adapatie
De afkoppelsubsidie voor inwoners en bedrijven wordt in elk geval tot 2021 voortgezet. De insteek is om deze ook na 2021 structureel op te nemen in het verbreed gemeentelijk rioleringsplan.	x	x	x	nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Water en klimaat-adapatie
We overwegen in 2020 om een langlopende actie “Tegels eruit en groen erin” te organiseren.	x			nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Water en klimaat-adapatie
Wij volgen de pilot in Weert gericht op bestrijding van droogte en kijken of we succesvolle onderdelen ook hier kunnen toepassen.	x	x		nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Water en klimaat-adapatie
We starten een traject voor het opstellen van een gebiedsvisie hoogwatergeulen Grubbenvorst en Lottum.	x	x	x	nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	Strategisch adviseur
Samen met het Waterschap voeren we het project “Peelloopje” uit.	x	x	x	nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Natuur en Landschap
We starten samen met DCGV en Waterschap de voorbereiding van het waterhuishoudkundig project “Westelijke staander Grote Molenbeek”.	x	x	x	nvt	PH Water en klimaat-adaptatie	BM Natuur en Landschap

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA AFVALINZAMELING	2020	2021	2022			
Voortzetten voorlichting over afvalscheiding (op de markt).	x	x	x	nvt	PH Afval	BM Afval
Voortzetten verspreiding lespakket basisonderwijs “(zwerf-)afval voorkomen”.	x	x	x	nvt	PH Afval	BM Afval
Voorzetten campagne tegen eenmalig gebruik van plastic.	x	x	x	nvt	PH Afval	BM Afval
Ondersteuning jaarlijkse opruimacties en opruimen tijdens Schone Maas.	x	x	x	nvt	PH Afval	BM Afval
Bepaling visie toekomst grondstoffenbeheer in samenwerking met andere gemeenten.	x			nvt	PH Afval	BM Afval
Voorbereiding aanbesteding verwerking PMD, keukenafval, tuinafval, grof huisvuil en restafval. 2021-2022. Voor aanbesteding gepland in 2024.		x	x	nvt	PH Afval	BM Afval
In 2020 onderzoeken of we de Ja-Ja sticker in Horst aan de Maas willen invoeren.	x			nvt	PH Afval	BM Afval

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA KRINGLOOPLANDBOUW	2020	2021	2022			
Wij passen de Visie Teeltondersteunende Voorzieningen toe en monitoren de aanvragen.	x	x	x	nvt	PH Agribusiness	BM Natuur en Landschap
In 2020 stellen we de visie veehouderij vast. Daarin gaan we in op het aspect kringloop-landbouw.	x			nvt	PH Agribusiness	BM Buitengebied
Wij volgen de landelijke ontwikkelingen rond de monitoring van de kwaliteit van landbouw-bodems.	x	x	x	nvt	PH Agribusiness	BM Dzhd
We onderzoeken in 2020 of we ons pachtbeleid kunnen verduurzamen, zodat bodemkwaliteit en biodiversiteit bevorderd worden.	x			nvt	PH Dzhd	BM Dzhd ism BM Grondzaken
Bij de evaluatie van het economisch stimuleringsfonds gaan we bekijken hoe we de criteria kunnen verduurzamen.	x			nvt	PH Economie	BM Dzhd

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
THEMA BIODIVERSITEIT	2020	2021	2022			
We zorgen ervoor dat onze “natuurwaardenkaart” volledig gevuld is en dat deze vanaf 2020 jaarlijks wordt geactualiseerd.	x	x	x	€ 30.000	PH Openbare Ruimte	BM Natuur en Landschap
We herijken de regeling voor het Gemeentelijke KwaliteitsMenu (GKM) in de structuurvisie. We verbreden deze op het thema duurzaamheid / biodiversiteit.	x	x		nvt	PH Ruimtelijke Ordening	BM RO
We geven uitvoering aan de Maasgaard projecten Castenrayse Vennen en Grootte Molenbeek.	x	x	x	Nvt	PH Water	BM Natuur en Landschap
We onderzoeken de mogelijkheden om Maasgaard 2.0 mogelijk te maken.	x			Nvt	PH Water	BM Natuur en Landschap
We gaan met de provincie Limburg in gesprek over het plan van de provincie om 1 miljoen extra bomen te planten in Limburg. En we onderzoeken de mogelijkheden die daarvoor zijn in onze gemeente, bijvoorbeeld in Park de Peelbergen.	x			nvt	PH Water, Klimaat en Openbare Ruimte	BM Natuur en Landschap
We gaan door met onze aanpak voor de bestrijding van exoten, zoals de Japanse Duizendknoop en de knolcypereus.	x	x	x	nvt	PH Openbare Ruimte	Specialist groen en cultuurtechniek
We werken aan een bij-vriendelijke inrichting van ons openbaar groen. Bijvoorbeeld door het aanplanten van waarde- en drachtplanten.	x	x	x	nvt	PH Openbare Ruimte	Specialist groen en cultuurtechniek
Bij renovatie van beplantingsvakken willen we een hogere / betere biodiversiteit verkrijgen. We planten daartoe een nog grotere soortenrijkdom van heesters.	x	x	x	nvt	PH Openbare Ruimte	Specialist groen en cultuurtechniek
Bij de volgende actualisering van het gemeentelijk inkoopbeleid leggen we formeel vast dat investeringen in het verbeteren van biodiversiteit in de openbare ruimte positief beoordeeld worden bij het gunnen van aanbestedingen en projecten.	x	x			PH Bedrijfsvoering	BM Dzhd samen met inkoop-adviseur
We gaan door met onze aanpak van gifvrije onkruidbestrijding.	x	x	x	nvt	PH Openbare Ruimte	Specialist groen en cultuurtechniek
We gaan door met onze aanpak gericht op ecologisch bermbeheer.	x	x	x	nvt	PH Openbare Ruimte	Specialist groen en cultuurtechniek
We volgen de ontwikkelingen rondom stikstof-depositie (het PAS-beleid) op de voet en zoeken actief naar meekoppelkansen voor versterking van de biodiversiteit.	x	x	x	nvt	PH Openbare Ruimte	BM Buitengebied

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
INTERNE ORGANISATIE	2020	2021	2022			
Formele oprichting stuurgroep, kernteam, duurzaamheidsoverleg lijnmanagement en coördinatiegroep.	x			nvt	PH Dzhd	CM Ruimte

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
MONITORING	2020	2021	2022			
We gaan in 2020 op zoek naar een groter project of samenwerking waarbinnen een lokale CO2eq monitor onderdeel van het afwegingskader kan worden.	x			PM	PH Dzhd	BM Dzhd
Elke zes jaar herhalen we de uitvoering van de klimaatstresstest, om de voortgang te monitoren en te kunnen bijsturen. De eerstvolgende meting is gepland voor 2024.				nvt	PH Klimaat en Water	BM Klimaat en Water
We overwegen in 2020 om toe te treden tot het Europese Burgemeestersconvenant voor Klimaat en Energie.	x			nvt	PH Dzhd	BM Dzhd en BM Water
We stellen een biodiversiteitsstresskaart (2019-2020) In 2021 evalueren wij deze en bepalen vervolgstappen.	x	x	x	nvt	PH Openbare Ruimte	BM Natuur en Landschap
We volgen de ontwikkelingen rond kringlooplandbouw met aandacht, inclusief de mogelijkheden rondom monitoring.	x	x	x	nvt	PH Agribusiness	BM Buitengebied

MAATREGEL	TIJDSPLANNING UITVOERING			FINANCIËLE BIJDRAGE	BESTUURLIJK TREKKER	AMBTELIJK TREKKER
COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE	2020	2021	2022			
In 2020 stellen we een 'mijlpalenkalender duurzaamheid' op, deze tijdslijn gebruiken we al basis voor de communicatieplanning.	x			nvt	PH Dzhd	Communicatie adviseur
In 2020 starten we, op basis van de mijlpalenkalender duurzaamheid, met het frequenter organiseren van persgesprekken.				nvt	PH Dzhd	Communicatie adviseur
De succesvolle eerste duurzaamheidsmarkt op 27 oktober 2019 krijgt een vervolg. Na evaluatie bepalen we wanneer.	x			€ 60.000 (voor 2x)	PH Dzhd	BM Dzhd
We onderzoeken vervolg op de Kids Climate Conference 2019, in de hoop dat dit evenement een vaste drager wordt van onze gezamenlijke, lokale duurzaamheidsaanpak.	x	x	x	nvt	PH Klimaat en Water	PM
We gaan door met de digitale nieuwsbrief duurzaamheid en streven naar verdere uitbreiding van het aantal abonnees.	x	x	x	nvt	PH Dzhd	BM Dzhd
We brengen een 2e editie uit van het huis-aan-huisblad over duurzaamheid. Mede op basis van de mijlpalenkalender bepalen we een geschikt moment.	x	x	x	€ 40.000 (voor 2x)	PH Dzhd	BM Dzhd + Communicatie adviseur
We werken de motie van de gemeenteraad om een jaarlijkse lokale duurzaamheidsprijs in te stellen uit in een concreet voorstel.	x			PM	PH Dzhd	BM Dzhd
In het najaar van 2020 organiseren we een netwerkvond over duurzaam ondernemen, voor ondernemers en alle andere inwoners met interesse in duurzaamheid. Na evaluatie bepalen of we dit vaker gaan doen.	x			€ 10.000 (voor 3x)	PH Dzhd	BM Dzhd
We overwegen om op de Hiltho-beurs in 2021 een duurzaamheidsstand in te richten. Om te informeren en inspireren. Bijvoorbeeld over subsidies en de ontwikkelingen rond warmteplannen, energietransitie en klimaatadaptatie.	x	x	x	€ 20.000	PH Dzhd en PH Water	BM Dzhd en BM Water
We nemen deel aan het GreenLeaf-netwerk, waarbij we voorbeeldprojecten uit Horst aan de Maas internationaal uitdragen en horen over goede voorbeelden en leerpunten van elders.	x	x	x	€ 7.500 (jaarlijks € 2500)	PH Dzhd	BM Dzhd
TOTAAL GERAAMDE UITGAVEN UIT BUDGET VAN 1 MILJOEN				€ 583.000		
BESCHIKBAAR VOOR NIEUWE DUURZAME PLANNEN 2020-2022				€ 417.000		

KLIMAATNEUTRAAL

Wij beperken de uitstoot van broeikasgassen om verdere opwarming van de aarde te voorkomen. De energietransitie is onderdeel van onze aanpak om klimaatneutraal te worden. In 2050 stoten wij netto geen broeikasgassen meer uit en daarmee zijn we klimaatneutraal.

KLIMAATBESTENDIGHEID

Wij treffen maatregelen tegen de negatieve effecten van het veranderend klimaat. Daardoor verbeteren wij het leefklimaat. In 2050 is onze gemeente volledig klimaatbestendig.

CIRCULARITEIT

Wij werken toe naar een circulaire economie. Wij maximaliseren hergebruik en wij sluiten kringlopen. Het streven naar een moderne kringlooplandbouw valt ook onder circulariteit. Wij maken onze voedselproductie en overige agrarische bedrijvigheid toekomstbestendig. In 2050 hebben we een duurzaam gedreven, volledig circulaire economie.

BIODIVERSITEIT

Wij werken toe naar een natuurinclusieve economie. In al onze beslissingen wegen we de gevolgen voor de natuur en de biodiversiteit mee. We brengen het verlies aan biodiversiteit in Horst aan de Maas tot stilstand en zetten actief in op het beschermen en versterken van de verscheidenheid aan planten en diersoorten die leven in Horst aan de Maas.

#WIJ GAAN GROEN

2020 - 2050

*** ENERGIETRANSITIE GEBOUWDE OMGEVING:** OPSTELLEN TRANSITIEVISIE WARMTE OVER ALTERNATIEVEN VOOR AARDGAS.

*** ENERGIENEUTRALE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE:** OPSTELLEN ACTIEPROGRAMMA ENERGIENEUTRAAL 2025

*** ENERGIEBESPARING:** VERSTERKEN TOEZICHT OP ENERGIEBESPARING BIJ BEDRIJVEN

*** KLIMAATADAPTATIE:** RISICO-DIALOOG EN VASTSTELLEN UITVOERINGSAGENDA

DUURZAAMHEIDS-PROGRAMMA

*** GROOTSCHALIGE OPWEK:** OPSTELLEN LOKAAL KADER VOOR OPWEKKING DUURZAME ENERGIE (KODE)

*** BIODIVERSITEIT:** TOEPASSEN VAN NATUURWAARDENKAART BIJ UITVOERINGSPROJECTEN

*** KRINGLOOPLANDBOUW:** ONDERZOEK NAAR VERDUURZAMING PACHT-BELEID

*** AFVALINZAMELING:** BEPALING VISIE OP TOEKOMST VAN HET GRONDSTOFFENBEHEER

2020

2050

ONZE UITGANGSPUNTEN: WIJ NEMEN ONZE VERANTWOORDELIJKHEID • WIJ DOEN HET SAMEN • WIJ BEWAKEN DE SOCIALE
WIJ GEVEN HET GOEDE VOORBEELD • WIJ MAKEN SLIMME KOPPELINGEN TUSSEN MEERDERE

RECHTVAARDIGHEID • WIJ WERKEN MET OBJECTIEVE GEGEVENS
DOELEN • STREVEN NAAR DE MEESTE DUURZAAMHEID PER EURO

* ER IS ALS VOORBEELD ÉÉN ACTIE-
PUNT PER THEMA UITGELICHT.

gemeente
**HORST
A/D
MAAS**

